

Dr. A. Breznik
.....

Slovenski pravopis

Slovenski pravopis.

Sestavil dr. A. Breznik.

V Ljubljani 1920.

Založila Jugoslovanska knjigarna.

Tiskala Jugoslovanska tiskarna.

Kazalo.

	Stran
O rabi velikih in malih črk	1
O razzlogovanju . .	11
O pisavi sestavljenih besed	13
O rabi naglasnih znamenj	18
Ločila	20
Kratice	31
Slovar	32

Pravopisna pravila.

I. O rabi velikih in malih črk. 1.

Velike črke odlikujejo besede in ločijo stavke. Zato se pišejo z veliko začetnico:

I. **Lastna imena**, t. j. imena, ki zazname-njujejo določene osebe ali predmete, n. pr. *Župančič, Jugoslovan, Slovenija, Kras, Bal-kan, list Vrtec, Zvonček, časopis Čas, pev-sko društvo Slavec.*

Imena, ki imajo splošen pomen, ne zaznamenjujejo določenih oseb ali predmetov, temveč njihovo vrsto; taka imena so ob-čna in se pišejo z malo začetnico, n. pr. *mesto, gora, planina, dolina, list, vestnik, društvo, zveza, tiskarna, stranka* itd.

Kadar je lastno ime **sestavljeno** iz več 2. imen, ● piše začetno ime z veliko, ostala imena z veliko, če so lastna, z malo črko, če so občna imena.

Sem prištevamo:

1. Krajna imena.

a) Če je lastno ime sestavljeno iz pri-devnika in takega samostalnika, ki je že sam zase lastno ime, se piše samostalnik z veliko črko, n. pr.

Bohinjska Bistrica, Ilirska Bistrica, Slo-venska Bistrica, Kamniška Bistrica (reka), Tržiška Bistrica (reka), Bela Krajina, Suha

Krajina, Koroška Bela, Bohinjska Bela, Škofja Loka, Banja Loka, Nemška Loka, Stara Loka, Velika Loka, Mala Loka, Nova Oslica, Stara Oslica, Spodnja Idrija, Velika Nedelja, Mala Nedelja, Stara Vrhnika, Veliki Otok, Mali Otok.

Enako je pisati:

Spodnja Avstrija, Zgornja Avstrija, Mala Azija, Prednja Azija, Zahodna Indija, Prednja Indija, Velika Britanija, Visoka Tatra, Mala Tatra, Visoke Ture, Nizke Ture, Zahodni Karpati, Mali Karpati, Beli Karpati, Gozdni Karpati, Tržaški Kras, Dinarski Kras, Osrednje Alpe, Avstralske Alpe, Kranjski Snežnik, Goteniški Snežnik, Moravska Ostrava, Poljska Ostrava, Velika Kaniža, Mlada Boleslava, Nova Fundlandija, Nova Zelandija.

3. b) Če je krajno ime sestavljeno iz pridevnika in takega samostalnika, ki je sam zase občno ime, se piše samostalnik z malo črko, n. pr.

Bela cerkev, Nova cerkev, Sladka gora, Šmarna gora, Višnja gora, Kranjska gora, Šenturška gora, Šentvidska gora (na Goriškem), Žalostna gora, Sveta gora, Kamna gorica, Sinja gorica, Slovenske gorice, Gospa sveta, pri Gospe sveti, Zlato polje, Babno polje, Velo polje, Pusto polje, Malo polje, Loški potok, Volčji potok, Krvavi potok, Beli potok, Črni potok, Stari grad, Mali grad, Gornji grad, Volčji grad, Štepanja vas, Dolenja vas, Gorenja vas, Nova vas, Zdenska vas, Krška vas, Radohova vas, Sinča ves, Dobrla ves, Lipalja ves, Kot-

mara ves, Slovenska ves, Bela peč, Debela peč, Mirna peč, Vranja peč, Strelčeva peč, Novo mesto, Laški trg, Stari trg (pri Ložu), Stari trg (pri Poljanah), Nadanje selo, Staro selo, Četena ravan, Martinj vrh, Martinjega vrha, Črni vrh, Mrzli vrh, Sinji vrh, Vinji vrh, Martinj hrib, Zidani most, Lisičja jama, Volčja jama, Ravni dol, Veliki dol, Hudi log, Zali log, Mrzla draga, Suhi plaz, Črna prst, Trnovski les, Bovška vrata.

Tako pišemo tudi imena ulic, cest, predmestij ter jezer, planot, dolin itd., n. pr. *Gospodarska ulica (v Ljubljani), Gosposvetska cesta (v Ljubljani), Ljubljansko barje, Dravsko polje, Mursko polje, Ziljska dolina, Tržaški zaliv, Reški zaliv, Postojnska jama, Škocijanske jame, Cerknjsko jezero, Bohinjsko jezero.*

Enako je pisati:

Zedinjene države, Zlati rog, Železna vrata (pri Ršavi), Skalne gore (vzhodna vrsta Kordiljer), Sinje gore (v Avstraliji), Zeleni rt, Črno morje, Jadransko morje, Rdeče morje, Vzhodno morje, Belo morje, Ledeno morje, Veliki ocean (Veliko morje), Tihi ocean, Indijski ocean, Češka grmada, Sudetsko gorstvo, Češko sredogorje, Nemško sredogorje, Francosko sredogorje, Hanaško višavje, Erdeljsko višavje, Dinarske planine, Savinjske planine, Kamniške planine, Julijske planine, Balkanski polotok, Apeninski polotok, Dunajska kotlina, Črna gora, Veliki voz (ozvezdje).

Opomnja. Pri domačih krajnih imenih 4. loči narod občno ime od lastnega imena ta-

kole: če je samostalnik lastno ime, ga narod rabi tudi brez pridevnika, tedaj: *grem na Belo, Bistrico, v Loko, na Otok* itd. Pridevnik se pristavlja samo zaradi razločevanja. Če je pa samostalnik občno ime, narod pridevnika ne izpušča in govori: *grem v Zlato polje, v Višnjo goro, na Vranjo peč, v Volčji potok, Loški potok* itd.

Napačno je pisati sestavljena imena skupaj, tedaj ne: *Krškavas, Krškevasi, v Krškivasi; Hudilog, Hudegaloga, Št. Vidsgora, Sinčaves, Dobrlaves, Opatjeselo*... Pravilno je: *Krška vas, Hudi log, Šentvidska gora, Sinča ves, Dobrla ves, Opatje selo*.

5. c) Če so imena sestavljena iz treh ali več besed, se prav tako pišejo lastna imena z veliko, občna imena in druge besede z malo črko, n. pr. *Dunajsko Novo mesto, Bohinjska Srednja vas* ali *Srednja vas v Bohinju, Sv. Marjeta na Dravškem polju, Sv. Jurij v Slovenskih goricah, Št. Jurij ob južni železnici*.

Enako je pisati:

Dinarski obmorski Kras, Južne apneniške Alpe, Severne apneniške Alpe, Polabsko (ali Labsko) peščeno pogorje, Severno Ledeno morje, Južno Ledeno morje (Ledeno morje je lastno ime), Rt dobre nade.

Opomnja. Tuja lastna imena pišemo tako, kakor so v tuji obliki navadna, n. pr. *Sierra Nevada*,¹ *Rio Grande*,² *Rio de Janeiro*.³

¹ Slov.: Sneženo pogorje; ² slov.: Velika reka; ³ slov.: Januarska reka.

Glede pisave krajnih imen, ki se imenujejo po kakem svetniku, pomni:

a) Pridevek *Šent* (nastal iz lat. *s a n c t u s*) se je popolnoma spojil z lastnim imenom, tako da tvori z njim *e n o* besedo. Piše se na dvojen način: ali po tuje v skrajšani ali po domače v celi obliki, n. pr. *Št. Vid nad Ljubljano* ali *Šentvid* (ne: *Šent Vid!*); pridevnik se piše v celi obliki: *šentvidski* (*šentviški*). — *Št. Janž* ali *Šentjanž* (ne: *Šent Janž!*), pridevnik: *šentjanški*. — *Št. Jernej* (na Dolenjskem) ali *Šentjernej*, pridevnik: *šentjernejski*.

Pridevek *Sveti* pišemo v skrajšani ali v celi obliki, n. pr. *Sv. Lovrenc* (na Dravskem polju) ali *Sveti Lovrenc*, pridevnik: *svetolovrenški*.

b) Pridevek *Šent* se je v nekaterih imenih skrajšal in ga ne smemo ločiti od lastnega imena. Taka imena so: *Števerjan*, *Štandrež*, *Štanjel*, *Škabrijel* (gora), *Šturje*, *Šenpas* (iz: *St. Bassus*), *Šenčur* (pri Kranju), *Šenklavž* (v Ljubljani), *Šmartno*, *Šmarna gora*, *Šmarca pri Kamniku* (iz: *St. Mauritius*), *Šmaver*.

Pridevek *Sveti* in *Šent* je treba rabiti tako, kakor se med ljudstvom rabi, n. pr. *Št. Vid je nad Ljubljano*, *Sv. Vid pa nad Cerknico*. — *Št. Jakob je ob Savi*, *Sv. Jakob pa nad Škofjo Loko*. — *Šmarjeta je na Dolenjskem*, *Sv. Marjeta pa pod Ptujem*.

Ako se piše *sv.* z malo, n. pr. *sv. Lovrenc*, *sv. Ana* itd., pomeni to svetnika, ne kraja, ki se po njem imenuje.

2. Imena (naslovi) listov, knjig, 7. slovnstvenih izdelkov itd.

Začetna imena se pišejo z veliko, ostala z veliko, če se rabijo kot lastna, z malo črko, če se rabijo kot ohčna imena. N. pr.:

a) *Slovenski Narod, Slovenski Gospodar, Slovenski Pravniki, Slovenski Učitelj, Ljubljanski Zvon.*

Imena *Narod, Gospodar, Pravniki*... imajo določen pomen in se rabijo lahko brez pridevnika.

b) *Uradni list, Škofijski list, Obrtni vestnik, Dom in svet, Naša moč, Glas naroda* (ameriški slov. list), *Zlata doba, Časopis za zgodovino in narodopisje, Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino.*

Imena, kakor *list, vestnik*... imajo splošen pomen; določen pomen dobijo šele v zvezi s pridevnikom. Takisto nima določenega pomena beseda *svet, moč, naroda*... temveč ga dabi šele v zvezi z ostalimi besedami, zato se piše *Dom in svet, Naša moč* itd.

8. Enako je pisati naslove knjig, slovstvenih izdelkov itd. N. pr.:

Josip Jurčič: *Cvet in sad.* — F. S. Finžgar: *Pod svobodnim solncem.* — Oton Župančič: *Čez plan.* — Ivan Cankar: *Podobe iz sanj.* — O. Stanislav Škrabec: *Jezikoslovni spisi.*

9. 3. Imena (naslovi) društev, zadrug, strank itd.

Muzejsko društvo za Slovenijo. — *Leonova družba.* — *Družba sv. Mohorja* (toda: *Mohorjeva družba*). — *Nova založba.* — *Tiskovna zadruga.* — *Narodna tiskarna.* — *Zadruga zveza.* — *Gospodarska zveza.* — *Zveza slovenskih zadrug.* — *Slovenska ljudska stranka.*

Opomnja. Z veliko začetnico se pišejo 10. imena, ki so sestavljena iz občnih imen, kakor *družba, zveza, zadruga* itd., le tedaj, kadar rabimo celo ime; če rabimo samo občno ime, ga pišemo z malo, n. pr. *Koledar Družbe sv. Mohorja za leto 1919. Koledar nam letos ugaja; iz njega posnemamo, da šteje družba* (pisati se mora z malo, ker ne zaznamenujemo imena, ampak le bližnji razpol!) *letos 90.512 udov.*

II. **Stalni pridevki**, ki se rabijo kot lastna 11. imena, n. pr. *Luka Svetec Podgorski, Dušan Silni, Aleksander Veliki, Ludovik Sveti, Ludovik Pobožni, Friderik s Praznim žepom, srbski junak Črni Jurij, kralj Peter Prvi* (navadno se piše z rimsko številko: I.), *Benedikt Petnajsti* (XV.).

III. **Bog** in imena, ki jih rabimo o o Bogu, 12. n. pr. *Stvarnik, Gospod. Enako: Oče, Sin, sv. Duh, sv. Trojica, sv. Rešnjje Tolo, Odrešenik, Tolažnik, Jagnje božje.* — Prav tako pišemo imena, ki jih rabimo o Mariji, n. pr. *sv. Devica, sv. Mati, Mati božja, Bogorodica, Kraljica.*

Opomnja. Z veliko črko pišemo ta imena tedaj, kadar se rabijo kot lastna imena ali kot stalen pridevek, n. pr. *Stvarnik*, toda: *Bog je stvarnik; Mati božja*, toda: *Marija je mati božja; Marija je rodila sinu; sv. Duh je tolažnik.*

IV. Z veliko začetnico pišemo **svojlne** 13. **pridevnike**, ki so narejeni od **osebnih** lastnih imen ali od imen, ki se rabijo kot osebna lastna imena, n. pr. *Meško: Meškove črtice; Cankar: Cankarjev slog; Milčinski: Mil-*

činskega pravljice.¹ Enako: Zvon: Zvonov urednik (vendar je bolje: urednik Zvona, urednik Doma in sveta itd.). — Gospodov dan, Gospodnje ime, Marijin praznik.

14. Sem spadajo samostalniško rabljeni pridevniki in iz njih narejeni samostalniki, ki pomenijo **godove** in **praznike**, n. pr. Šmaren², véliki Šmaren, mali Šmaren; Gospojnica, vélika Gospojnica, mala Gospojnica; Telovo (sv. Telo), Duhovo (sv. Duh), Matijevo, Jurjevo, Jurjeva nedelja. — Grozdje se leže do Urbanovega. (Plet.) — Na Gregorjevo — otec, še veš? — se ptički ženili so. (Žup.)
15. Pridevniki, narejeni iz lastnih imen, ki **niso** osebna imena, se pišejo z malo začetnico, n. pr. Kamnik: kamniški, Škofja Loka: škofjeloški, London: londonski; Sava: savski valovi, Triglav: triglavske rože, Afrika: afriški.

Opomnja. Primeri, v katerih bi bila pisava z malo začetnico nerazumljiva, se pišejo lahko z veliko, n. pr. Poljski kmetje (t. j. iz občine Polje), Vaški prebivalci (t. j. prebivalci z Vač), Gorski cerkovnik (Gora).

Z veliko začetnico pišemo lahko tudi pridevnike tujih lastnih imen, če bi bili drugače težko umljivi, n. pr. Nilski pragovi, t. j. pragovi reke Nila; Padsko porečje, t. j. porečje Pada.

16. Pomni: k lastnim imenom ne prištevamo imen za strokovne pojme (**občna imena**).

¹ Pridevniki, ki niso svojilni, se pišejo z malo, n. pr. Cankar: cankarski, enako: cankarstvo (n. pr. cankarstvo v slov. slovstvu).

² Nastalo iz Šent-Marijin (god, praznik).

Taka imena so:

a) Imena za godove, praznike, letne čase itd., n. pr. *božič, sv. večer, sv. dan (sveti večer, sveti dan), tepežni dan (pámetiva, dan nedolžnih otročičev, drobna deca), na starega leta dan, novo leto, svečnica, pust, pepelnica, sredozimci, hudozimci (svetniki, katerih god se obhaja v najhujši zimi), tibi teden, cvetna nedelja, véliki ponedeljek, véliki-četrtek, véliki petek, vélika sobota, vélika nedelja, vélika noč, vuzem, velikonočni torek, bela nedelja, križev teden, šmarne maše* itd.

Primeri, v katerih bi bila pisava z malo začetnico dvoumna, se pišejo lahko z veliko, n. pr. *Novo leto, Velika noč, Vsi sveti* itd.

O pisavi godov, ki so lastna imena, gl. čl. 14.

b) Imena za redove, verske družbe itd., n. pr. *usmiljenke, misijonarji (misijonska družba), usmiljeni brat, jezuit (družba Jezusova), frančiškan (red sv. Frančiška), benediktinec, Marijina družba* itd.

c) Imena za bajeslovne predmete in osebe, n. pr. *vile, rojenice, sojenice, povodni mož, morske deklice, vedomec, deveta dežela; dalje: deseti brat, desetnica* itd.

č) Posamezna imena, n. pr. *križarske vojske, sedemletna vojska, londonski protokol velesil (iz l. 1852), pariški mir (1856); brižinski spomeniki, celovski rokopis, stiški rokopis;*

sv. pismo, novi zakon, evangelij; dalje: stolica, sv. oče (papež).

Posebej pomni: zbornica, državni zbor, narodna skupščina, deželna vlada, višji šolski svet, vseučiliški svet, mestna elektrarna (n. pr. v Ljubljani);

zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano itd.

17. V. V znamenje spoštovanja se pišejo z veliko začetnico

1. osebni in svojilni zaimek *Vi, Vas, Vam...* *Vaš, Vaša, Vaše...* v pismih (in v povesti); zaimek *Ti, Tvoj* se piše lahko tudi z malo;

2. osebni in svojilni zaimki v slovesnih govorih na visoke osebe, na Boga, Marijo itd., n. pr. *Takrat, Oče, Ti pri meni stoj, Ti me v rajski dom pokliči Svoj*;

3. naslovi visokih oseb, n. pr. *Vaše kraljevo Veličanstvo!*

Tako se pišejo tudi zaimki za tretjo osebo, n. pr. *Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. — Njegova Svetost papež Benedikt XV.*

Pomni pa, da se piše z malo: *m. (mati), o. (oče), p. (pater)*, n. pr. *m. Elizabeta, o. Stanislav Škrabec, p. Hipolit.*

18. VI. Z veliko začetnico se piše vsaka prva beseda v stavku, napisih, podpisih, za piko, vprašajem ter v premem govoru za dvopičjem, n. pr. *Naša kri. Igrokaz v štirih dejanjih. Spisal F. S. Finžgar. V Ljubljani 1912.*

V premem ali dobesednem govoru za dvopičjem, n. pr. *Vzdihoval sem v teh žalostnih dneh in neki gospod mi je rekel: Manj besed, gospodje, in več dela!* (Cankar.)

19. Kadar po dvopičju ne navajamo besed kakega drugega, se piše prva beseda z malo

začetnico, n. pr. *S plamenečimi prsti je zapisala vojska tisto prastaro vprašanje: kaj je življenje?* (Al. Ušeničnik.) — Človek se uči v ljudski šoli najpotrebnejšega: brati in pisati.

Kadar je stavek med narekovajem le del 20. celotnega stavka in se ta z vmesnim stavkom ali za klicajem, vprašajem itd. nadaljuje, se piše z malo začetnico, n. pr. „*Saj res,*“ pravi cesar. „*precej moram poslati po Krpana.*“ — Ko Peter vpraša moža: „*Oče, ali bo danes kaj dežja?*“ mu kmet odgovori: „*Kakor Bog hoče.*“ — *Po stezi, po stezi! kliče prepelica po polju hodečim.*

Ako navajamo ali uporabljamo le kako 21. posamezno besedo druge osebe, jo pišemo z malo, n. pr. *Vera je tisti „dà!“ ki odgovarja na toliko vprašanj življenja!* — *Zavedamo se, da ni prav lagati, krasti itd. Odkod ta: moraš, odkod ta: ne smeš v našem srcu?*

II. O razzlogovanju.

Zloge tvorijo samoglasniki (t. j. ali pravi 22. samoglasniki ali dvoglasniki in samoglasniški soglasniki), ki morejo stati sami ali pa v zvezi s soglasniki.

Kadar je treba v pisavi besede deliti na zloge, se je ravnati po teh pravilih.

1. Zložene besede se delijo po svojih sestavinah, n. pr. *iz-e-nač-ba, naj-i-skre-nejši, po-šljem, po-vsod, rab-ljen, ver-je-ten, ljub-ljan-ski, po-tis-njen, srb-šči-na, navz-križ, po-mlad, člo-ve-ški* (nastalo iz *člo-več-ski*).

mo-ški, mo-štvo (iz mož-stvo), u-bo-štvo, Ko-se-ski.

2. Soglasnik med dvema samoglasnikoma se vedno jemlje k naslednjemu zlogu (tudi pri zloženkah), n. pr. *de-la-ti, u-če-nec, o-četov, ma-te-rin je-zik.*

3. Kadar je med dvema samoglasnikoma več soglasnikov, se dele besede po izrekljivosti soglasnikov.

a) Če ima zlog take soglasnike, ki morejo kako besedo začenjati, jih jemljemo k naslednjemu zlogu, n. pr. *ti-ska-ti* (zlog *ska* more besedo začenjati, n. pr. *ska-ka-ti*), *mi-sli-ti* (primeri: *sli-na*), *ra-skav, de-kla, ju-tro, do-bro, pa-stir, se-stra, me-gla, ge-slo, no-tra-nji, me-sto, go-spa, zve-zda, po go-zdu, bi-strost, i-skra.*

Deli t. rej: *s pri-ti-skom*, toda v zloženki: *na-glas-koln*; *de-ska*, toda v zloženki: *gos-ka.*

b) Če ima zlog take soglasnike, ki ne morejo besede začenjati, se jemljejo k naslednjemu zlogu tisti soglasniki, ki morejo besedo začenjati, drugi ostanejo pri prvem zlogu, n. pr. *ov-ca, mor-je, mrav-lja, majh-no, last-na, rojst-no, srč-nost, obč-no, konč-ni-ca, davč-na (oblast), grozd-je, og-njišč-ni, kra-ljev-ski, av-strij-ski, sinč-ki, hol-mec, rodilnik: holm-ca; soln-ce.*

4. Skupine *šč* ter topljenih *lj, nj* ne delimo, n. pr. *i-ščem, sla-šči-ca, pu-šča-va, so-di-šče; po-lje, ko-ljem, zna-nje, ža-njem; toda: z dlan-jó, pe-te-lin-ji, z ži-val-jo, s sol-jo* (ker tu skupina *nj, lj* ne izraža topljenega soglasnika, temveč obsega dva samostojna glasova).

III. O pisavi sestavljenih besed.

Besede so sestavljene na dva načina: ali 23.
so med seboj tako spojene, da tvorijo eno besedo in imajo samo en naglas (**spojenke**), n. pr. *vinógrad*, *velikonóčni*, *morebíti*, *dasi-rávno*, ali pa hrani vsaka posameznica svoj naglas ali svojo obliko (**sestavljenske in sklopki**), n. pr. *velíka nóč*, *móž beséda*, *po póli brát*.

Glede pisave pomni:

Sestavljene besede, ki so prave **spojenke**, se pišejo **skupaj**. Take besedne zveze so:

1. Samostalniki, n. pr. *hudóurnik*, *pólnoč*, 24.
kuripéčič, *zahvalibógca* (*bogomóljka*), *ne-boditréba*, *neprídiprav*, *posiliživ*; dalje lastna imena, n. pr. *Šentvid*, *Šenčúr* itd.

Sestavljene besede, ki niso :pojenke, se pišejo narazen, n. pr. *po poli brát*, rodilnik: *po poli brata*, *po poli sestra*, *mož beseda*, *žal beseda*, *narobe svet*, *pol miš pol ptič*.

Enako se pišejo samostalniški prilastki; vezaj med njimi ni potreben, n. pr. *šolarček jecljaček* (ne: *šolarček-jecljaček*!), *možicelj vstajač*, *čebela delavka*, *mojster skaza*.

V **sklopljenih** besedah, zlasti v lastnih 25.
imenih, sklopljenih iz dveh ali več imen, se rabi **vezaj**, n. pr. *Janežič-Sketova slovnica* (t. j. slovnica, ki jo je spisal Janežič, predelal pa Sket), *Wolf-Pleteršnikov slovar* (t. j. slovar, ki ga je sestavil Pleteršnik, založil pa Wolf), *Srbo-Hrvatje* (pomeni: Srbi in Hrvatje, ali pa: Srbi ali Hrvatje), *Čeho-Slovaki*, *železnica Ljubljana-Kamnik*.

Enako v prispodobah, n. pr. *Nevesta-duša mora biti pripravljena, da vredno sprejme*

ženina-Boga (Čankar; pomeni: nevěsta = duša, ženin = Bog).

V kakih nenavadnih sestavah, kakor n. pr. *Za naš ne-vemo-če-samoglasnik r* (t. j. nekateri so smatrali *r* med soglasnikoma za soglasnik, drugi za samoglasnik) piše stara slovenščina *r* (Škrabec). — *Ti imaš pravo pamet, ki hočeš, da naj potepuhe in zlodej-jih-poznaj v hišo jemljem.* (Jurčič.)

26. 2. Pridevniki, n. pr. *golq̄ròk, sadonòsen, nadobúden, vsakdánji, sladkosnéden* itd.

Pridevniki, ki so narejeni iz sestavljenih lastnih in občnih imen, so prave spojenke, zato se pišejo skupaj, n. pr. *novomášni* (nôva máša), *velikobôčni* (velika nóč), *zlatopóljski* (Zláto pólje), *črnovrški* (Črni vrh); po teh zgledih pišemo tudi: *maloazijski* (Mala Azija), *prednjeindijski* (Prednja Indija), *južnoameriški* (Južna Amerika), *velikobritanski* (Velika Britanija), *severnonemški* (severna Nemčija), *staroslovenski* (stara slovenščina), *južnoslovanski* (južni Slovan).

Prave spojenke so tudi besedne zveze, kakor: *častilákomen, častihlépen, boježéljen* itd.

Po tem zgledu pišemo tudi sestavljenke, kakor *svetlosiv, svetlordeč, črnorumen, rumenordeč* itd.

Po **nemškem** zgledu pa so tvorjene zveze, kakor: *milostipoln* (pravilno slovenski je: *milostiv*, ali: *poln milosti, milosti poln*), *ljubeznipoln* (slov.: *ljubezniv*, ali: *poln ljubezni, ljubezni poln*), *trudapoln* (slov.: *utrudljiv, naporen*), *usodepoln* (slov.: *usoden*), *nadepoln* (slov.: *nadobuden*, ali: *nade poln, poln nad*).

Sestavljeni pridevniki, ki niso prave spo- 27.
jenke, se pišejo narazen, n. pr. *čudno spačen*
obraz, kričeče rdeča barva, rajsko lepa ptica,
dekliško prožna ljubkost, nedolžno vprašu-
joči pogledi.

Pri pridevniki, ki so narejeni iz sklop- 28.
ljenih imen (primerjaj čl. 25.), se rabi **vezaj**,
n. pr. *srbsko-hrvatski* (pomeni n. pr. srbski ali
hrvatski, ali: srbski in hrvatski), *češko-slo-*
vaška vlada, rusko-japonska vojska (t. j. vojska
med Rusi in Japonci), *Francosko-švicarski*
Jura, ustnično-zobni soglasnik (t. j. soglasnik,
ki se tvori n. pr. s spodnjo ustnico in z zgor-
njimi zobmi), *hrvatsko-slavonsko-dalma-*
tinska vlada.

Enako se rabi vezaj v kakih nenavadnih
sestavah, n. pr. *Grenko-zasmehljivo se je sme-*
jala (Tavčar). *Predivasto-rumeni kiti, pojoče-*
modro oko (Kraigher).

3. Zaimki in z zaimki zloženi prislovi, 29.
n. pr. *kolikaj, količkaj, malokdo, malokdaj,*
marsikdo, marsikak, marsikateri, razno-ter,
mnogoter, vsakdo, vsakteri, vsaksebi, vse-
kako, vsekdar, takisto, tačas, tostran, on-
kraj, vsepovsod, kdorkoli, kjerkoli, karkoli.

Osebni zaimki se pišejo skupaj s predlogi,
n. pr. *name* (ne: na-mel), *nate* (ne: na-tel), *nase,*
pome, pote, ponj, ponjo, nanj, vanj, medenj,
skozenj, predenj, zanje, vanje, ponje itd.

Zaimki, ki med seboj **niso spojeni**, se 30.
pišejo narazen, n. pr. *kdor si bodi, kar si bodi,*
kakor si bodi; kdor bodi, kar bodi, kolikor
toliko, kar mōči, kolikor mōči; kdo ve, Bog
(bog) ve, n. pr. kdo ve kam, kdo ve kolikokrat,
Bog (bog) vedi, Bog (bog) ga vedi, Bog (bog)

si ga vedi, n. pr. Tisti, ki hočejo Bog vedi kam in Bog vedi kako (Cank.); kar se dá; ne vem kdo, ne vem kdaj, n. pr. Tega ne dam iz rok, ko bi ne vem kdo prišel (Plet.). — Nekdaj si to rajši imel kakor ne vem kaj (Strit.). Prislov koli se lahko tudi loči od zainka, n. pr. kateri koli, kakor že koli (Škrabec), kakor bom koli mogel (Levst.). In koder on koli po svetu leti (Aškerc).

31. 4. Števniki, in sicer od 11 do 20 ter desetic od 20 do 90, tedaj: *enajst, dvanajst, trinajst... devetnajst, dvajset, trideset, štirideset, petdeset... devetdeset; enajsti, enajsta, enajsto, dvajseti, dvajsetega, dvajsetemu itd.*

32. Vsi drugi števniki se pišejo narazen, n. pr. *eno in dvajset, dvajset (in) ena, devet in trideset, pet in osemdeset, sto in prvi, dve sto, tri sto, seden sto, dva tisoč, osem in dvajset tisoč; tisoč se lahko tudi sklanja, n. pr. trije tisoči, v sto tisočih izvodov; tisoč devet sto in devetnajst.*

Napačno je n. pr. Od milijona devetstodevetindevetdesettisočdevetstodevetindevetdeset, vsi razen enega (Lj. Zvon 1909, 477).

33. 5. Prislovi, n. pr. *bržda, bržčas, bržkone, čedalje, čezdalje, čimdalje, čimprej, dokaj, dovolj, docela, iznova (znova), skratka, hkratu (hkrati), kvečjemu, kajpa, kajpak, kajpada, kajne, kajneda, kmalu, kvišku, málone, malodane, morda, morebiti, napak, naprodaj, naposled, nalašč, naravnost, narobe, narazen, natanko, navzkriž, odsihmal, okoli, okrog, počasi, popolnoma, pogostoma, posebej, potemtakem, potlej, poredko, pogodno, popoldne, opoldne, prejkone, sčasoma, včasih, včasi, seve,*

seveda, semtertja (v pomenu včasih), šele, vendar, večidel, venomer, vobče, zares, zmerom, zmeraj, zapored, zbogom (z Bogom).

Sestavljeni prislovi se pišejo narazen, 34.
 n. pr. *malo in dosti, kratko in malo, prav za prav, krog in krog, okoli in okoli, bolj in bolj, gori in doli, tja in sem, sem in tja (= tja in nazaj), več ali manj, prej ali slej, naprej in naprej, kar najbolj, kar najbliže, kar najprej mogoče, zdaj pa zdaj, dan na dan, noč in dan, tako rekoč, tako zvan, prav tako, prav zato.*

6. Predlogi, n. pr. *izmed, iznad, izpod, izpred, izza, kljub, navzlic, vzlic.* 35.

Glede izrazov, ki se rabijo s predlogi, 36.
 pomni: **narazen** se piše: *po večini, iz večine, po navadi, iz navade, od začetka, od početka, v začetku, po večjem, pred vč. rajšnjim, pred sinočnjim, pred kratkim, na pamet, na izust; v kratkem, pred nedavnim; radi tega, zaradi tega, zbog tega, poleg tega, razen tega, vzlic temu, navzlic temu, kljub temu, vkljub temu; na jesen, v jeseni.*

7. Vezniki, n. pr. *anti, bodisi, dasi, dasiravno, dasitudi, dasiprav, medtem, najsi, niti, nato, potem, zakaj, zato, zatorej, zategadelj, potemtakem, akoravno, akoprav, čeprav, četudi, odkoder, dokoder.* 37.

Toda narazen se piše: *ne le — ampak tudi, ne samo — ampak (temveč) tudi, pri vsem tem, čim več — tem bolje, čim bolj (manj, bliže) — tem bolj (manj), prej ko, manj ko, bolj ko, dalj ko, brž ko, kakor hitro, medtem ko, hitro ko, v tem ko.* N. pr. *Dalj ko je pravil,* 38.

bolj ga je brat zavidal (Milč.). — *Bolj ko boš priden, rajši te bomo imeli* (Plet.).

39. Zaradi razločevanja pišemo nekatere besede z vezajem, n. pr. *ka-li* (da se loči od *kali*), n. pr. *Ali gori, ka-li?* Dalje: *le-tá, le-tá, le-tó, le-tega, le-te, le-temu, le-tej; le-oni, le-ona, le-ono; le-sem, le-tod*; brez vezaja se rabi: *tale, takle, takale, takole, tamle, todle*.

IV. O rabi naglasnih znamenj.

40. V navadni pisavi nam rabi troje naglasnih znamenj, in sicer ostrivec (´) in strešica (˘) v dolgih ter krativec (˘) v kratkih zlogih.

1. Ostrivec rabimo za dolge zloge in zaznamenjujemo z njim le mesto (ne pa kakovosti) naglasa, n. pr. *roké, nogé: na róke, na nóge; vocó, glavó* (tožilnik): *na vódo, pod glávo* (tožilnik); *čtvér: v četver; uhó: v úho; oči: v óci mi je padlo; srcá* (rod.): *od srca; skrbi* (rod.): *brez skrbi bodi; pomlád: na pómrad, posóda: napósodo, prodája: napródaj*.

2. Strešica se rabi samo za široki dolgi e in o, n. pr. *Po zêmlji srečno hōdi, moj up je šel pó vōdi, le jadrajmo za njim* (Preš.). — *Jurij Zeleni se z mavrico paše; srečno, vesélo sêlo bo naše: že za vodó čez travnike jaše. Z glávo namigne — trava se vzdigne, ôbraz okrene — veje odene. Jurij Zeleni, ne hōdi drugam.* (Žup.)

41. Strešica se rabi zlasti tedaj, kadar hočemo ločiti široki e, o (ê, ô) od ozkega e, o (é, ó), n. pr. *mêni* (jaz, mêne, mêni, pri mêni...), *toda: on, ona, ono méni; gospôda, toda: *gospóda* (tožilnik od: gospod); *môra* (môra ga

ilači), toda: *on, ona, ono móra; bôde* (n. pr. trnje bôde izpod rož, Žup.), pa: *bódem, bódeš, bóde* (bom, boš, bo); velelniki: *vôdi, dovôli, pokôri se*, pa: *on vódi, dovóli, pokori se*; pod zelenim drevesom (nedoločena oblika), pod zelenim drevesom (določena oblika); čas pretêče, toda: *bojim se pretêče nevarnosti*. — Okrutnež pohódi, kar mu je na poti, in se ne méni za jok trpečih (Cankar).

Napačno je rabiti strešico v rod. množ. moških in ženskih samostalnikov, n. pr. *otrôk* (pravilno: *otrók*), *vôz* (prav: *vóz*), *kônj* (prav: *kónj*); *vodá, gorá* (prav: *vodá, gorá*). In ni ti mejá? (Žup.); pravilno: *mejá*.

3. Krativec pišemo samo na kratkih 42. zlogih, n. pr. *brát* (rodilnik: *bráta*), *mèč* (rodilnik: *méča*), *otròk* (rodilnik: *otr(ka)*), *kònj* (rodilnik: *kónja*); *napojèn, do dni, šèl, šlà*.

V navadni pisavi se rabijo naglasna znamenja le tedaj, kadar hočemo na naglas posebej opozoriti. 43.

Rabijo se n. pr.:

1. V pesmih pri tistih besedah, ki imajo s v o b o d e n poudarek, da se določi poudarjeni zlog, n. pr. *V mladosti vèndar trdniše so mreže*, toda: *Mladost, vèndar po tvoji tèmni zarji* (Preš.). — *Temná je noč in stresa grom oblake*, toda: *Mož in oblakov vojsko je obojno končala tèmna noč* (isti). — *Kak je čistó morjé* (isti). — *Kaj nisi še šla skoz temò z brlečo svečko v rokàh?* (Žup.) — *Ptičica znanka v goščavi vsak dan lepó ga pozdravi*. (Žup.)

2. Na zlogih, ki jih pesnik naglašá drugače, kakor je navadno v knjižnem jeziku,

n. pr. *Od tega, kar rastè pri njega gradu.* (Preš.) — *Pókoj veder, čist, ne skáljen s strástmi.* (Aškerc.) — *Oči so iskale, našlè so ne dom, vse več: domovino.* (Žup.)

3. Kadar hočemo enako pisane besede med seboj razločevati, n. pr. *svèt, svéta* (svéta vprašam), *svétnik*, pa: *svét, svetá*; *králjev*, pa: *kraljév*; *sédi* (velelnik), pa: *on sedi, vélika nedelja*, pa: *velika noč.* — *Življenje, mladost, pomlad je kakor vélika maša.* (Cank.) — *Vélikí zvon poje ji, bije, toži, vpije, pada trdó na njeno glavó.* (Žup.) — *In nébes in gora sta mojim željám se odzivala* (isti). — *Kdo ima to moč, da dá smer njegovemu življenju?* — *Srce njegovo je bilo za vesoljno človeštvo.* (Strit.) — *Stotnik je sédel in naročil običajnih okrepčil. Vojaška odločnost stotnikova je zanimala človeka, ki je sédèl poleg njega.* (Žup.)

4. Pri manj znanih besedah, da pisatelj označi pravi naglas, n. pr. *Národ vas bo izpljunil kot zavrélíco* (Žup.), *France je zapustil kmetíjo v najsilnejšem 'delu, o pričetku jesenske ori* (Grafenauer).

Večkrat se piše naglasno znamenje pri besedah, ki se semtertja napačno naglašajo; najbolj navadni zgledi so: *pázduha, bití za váruha, vérujem, molédujem, svétovati* itd.

V. Ločila.

44. Ločila so znamenja, ki jih rabimo v pisavi, da ločimo posamezne stavčne člene ali stavke med seboj.

Vešlea (,) nam rabi le sredi stavka, in sicer:

a) Loči **zvalnike**, samostojne **medmete** in **vzklike** od celotnega stavka, n. pr. *Tako si šla, mladost, tako si mi pobegnila, sreča, brez blagoslova!* (Cankar.) — *Gorje, kdor nima doma!* (Jenko.) — *Ostrigli, oh, so mi peroti!* (Greg.) — *Mislil sem si: Majčkeño poženem, da bodo vsaj konji na suhem. Ali toliko da sta pretegnila konja, pok, je že ustrelil Francoz name in, fiu, krogla mimo ušes pa, ššk, v vodo.* (Finžgar.)

Če medmeti nimajo posebnega poudarka (n. pr. *i, o, oj*), se ne piše vejica, n. pr. *O rodni dom, o hiše očetove streha ti!* (Žup.) — *Oj sijaj, sijaj, solnce, oj solnce rumeno!*

b) Loči **pristavek** od besede, kd jo pojasnjuje, n. pr. *Primož Trubar, prvi slovenski pisatelj, je umrl l. 1586.* — *Od mene, tvojega prijatelja, ne smeš pričakovati slabih nasvetov.*

Brez vejice pišemo: *Prvi slovenski pisatelj Primož Trubar je umrl l. 1586.*

c) Loči **nedoločnik**, kadar nadomešča odvisni stavek z *da* (*da bi, ne da bi, namesto da bi* .), n. pr. *Bog ima pravico, grešnike kaznovati.* — *Tako ga bom premikastil, da se mu nikdar več ne bodo vrnile hudobne želje, po Dunaju razsajati.* (Levst.)

Brez vejice se piše n. pr. *Nemogoče mi je opaziti vse neznatne razločke.* (Žup.) — *Menda ne bo odveč tukaj naštetih besede, ki imajo polglasnik v korenu.* (Škrabec.) — *Napačno je med lastna imena in njih sklonila devati vezaj.* (Levec.) — *Po toči zvoniti je prepozno.* — *Človeku ni dobro samemu biti.*

č) Loči take stavčne člene, ki se dajo zvezati z veznikom *»in«*, n. pr. *Iglica gre skozi*

oplen, blazino, soro in os. — Široka, rodovitna polja se razprostirajo okoli lepe, prijazne vasi. — Človeško telo je ustvarjeno po gotovih pravilih: višina, obseg prsi, dolgost vratu, nog in rok, jakost kosti, velikost glave, širokost pleč in razvitost mišičevja morajo biti med seboj v določenem razmerju. — Ne bojim se ne meča, ne sulice, ne drugega velikanovega orožja. (Levst.) — Voda gine, pada, sahne.

Take stavčne člene moremo zvezati z veznikom „in“, n. pr. *Iglica gre skozi oplén in blazino in soro in os. Široka in rodovitna polja se razprostirajo okoli lepe in prijazné vasi.* Pri členih, ki se ne dajo zvezati z „in“, se ne piše vejica, n. pr. *Blaž Kocen je bil znamenit slovenski zemljepisec.* — *Najbolje je pod ljubo domačo streho.*

45. Kadar so istovrstni stavčni členi zvezani med seboj z vezniki *in, pa, ter, ali, kakor, i—i, take—tako, ni—ni (niti—niti), ni (niti)*, se ne piše vejica, n. pr. *Zemlja se vrti okoli svoje osi in teka okoli solnca.* — *Otroci, pukajoč cvetna peresca, ugibljejo, pridejo li v pekél ali v vice ali v nebesa.* (Erjavec.) — *Kakor Herkul na razpotju smo stali v tem odločilnem trenutku.* — *Še več grušča kakor Sava sama prinašajo njeni mnogi dotoki.* (Erj.) — *Na Prešernove pesmi smo Slovenci lahko bolj ponosni kakor na vse drugo, kar imamo.* — *Hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj.* (Žup.) — *Kaj nimate ni srca ni pameti?* — *Že dve leti je lakota v deželi in bo še pet let, v katerih se ne bo oralo ni želo.* (Dalmatin.) — *Niti sebi niti drugim (ni sebi ni drugim) se ne laži!*

Opomnja. Tudi pred veznikom *ne, ne—ne*, se ne piše vejica, če se rabi v po-

menu ni, niti, ni — ni, niti — niti, n. pr. *Grdih napak ni konca ne kraja.* (Levst.) — *Kaj nimate ne srca ne pameti?* — *Ni povedal natanko ni ure ne dneva.*

Pri vseh drugih veznikih (n. pr. *ne le* — 46. *ampak tudi, tudi, a, toda, vrh tega, potem, nato, zdaj—zdaj, nekoliko—nekoliko* itd.) stoji vejica, n. pr. *Bil je tak netek, da so ljudje zmerom jedli, pa vendar niso bili nikdar siti.* (Levst.) — *Zgodovina nam kaže ne le lepa in slavna dela, temveč tudi strasti in hudobije.* — *Žetev je velika, ali delavcev je malo.*

d) Stoji pred besedami in kraticami, ki napovedujejo kako naštevanje (n. pr. *in sicer, in to, na primer, posebno, zlasti, kakor*), n. pr. *Slovenijo delimo na več delov, in sicer na Kranjsko, Koroško, Štajersko* itd.

e) Loči v **priredjih** in **podredjih** posamezne stavke med seboj, n. pr. *Tvoja roka, moj otec, zemlje mi lepoto je odpirala, ti kazal si njiv mi plodove, sprovajal me v les, razkladal skrivnosti glasov in družine dreves in vedela sva, kje kosi mladijo, kje drozdi, kod divji mač hodi, kje vile se skrivajo v gozdi.* (Žup.)

Posebej pomni: pred **in, pa, ter** se v priredjih ne piše vejica, n. pr. *Časi se izpreminjajo, doba prehiteva dobo in gorje mu, kdor ostane zadaj!* (Cankar.) — *Kralj je predse sklical može in jih vprašal, ali so kaj slišali o zlati hruški in ali rodi ta hruška kak sad.* (Milč.)

Vejica stoji pred temi vezniki *le*, ako jo zahteva spred stoječi stavek, n. pr. *Sava nastane iz dveh rek: iz Save Dolinke, ki iz-*

vira blizu Ráteč, *In Save Bohinjke, ki prihaja iz Savice.* — Velik razloček je med zakoni, ki vladajo naše svobodne sile, ter zakoni, ki vladajo naše telesne sile.

f) Loči **deležnike**, ki se rabijo namesto zavisnega stavka, od ostalih stavčnih členov, n. pr. *Točiš cveticam v čaše medu, da pride bučela, g n a n a ó d t a j n e s k r b i, spomladi na delo za božič.* (Žup.) — *Izgubivši pravo pot v življenju, smo zašli v nesrečo.* — *Bili smo sanjači, hrepeneči v neskončnost in v solnce zato, ker je bilo tedaj naše življenje tako tesno in temno.*

g) Loči **vrinjene, vmesne ali skrajšane stavke** v celotnem stavku, n. pr. *Jurko pa, ne bodi len, je pobral kost golenico in jim je mlatil rebra, da je kar treskalo.* (Milč.) — *Ciganka je zl olela sredi noči; cigan, kaj je hotel, je šel okrog sosedov prosit pomoči (isti).* — *Res prete, da bi tako ne, državljanom še večji davki.* (Levst.) — *Vsak človek ima trenotja, ko ga, hoti ali ne hoti, obidejo misli, prijetne, neprijetne, to ni v njegovi moči.* (Strit.) — *Slovenski pisatelji, upamo, bodo po svoji moči radi pripomogli, da se povzdigne naš književni jezik.* (Škrabec.)

h) Vejica stoji tudi v skrajšanih stavkih, n. pr. *Danes človek, jutri črna zemlja.* — *Bog¹, da si prišel! Še Bog, da je toliko!* *Pastir je v vse dovolil, še Bog, da je službo dobil.* (Valjavec.)

47. Opomnja. Vejica se ne piše pri sestavljenih prislovih, n. pr. *Prestrašil se je sam Bog vedi zakaj.* — *Bežale so Bog vedi*

¹ Skrajšano za „Bog bodi hvaljen“ ali kaj takega.

kam in Bog vedi pred kom. (Cankar.) Pojasnil si hodijo iskat sam ne vem kam vsepovsod, edino k nam ne. (Žup.) — Naložil sem nekaj polen v peč, kjer se je kuhalo kaj vem kaj. (Žup.) — Jaz nisem kdo ve koliko prispeval (isti).

Neslovenski je rabiti vejico pri prislovnih 48. in povednih določilih. Taka raba je francoska.

Napačno je rabiti vejico pri prislovnih določilih, n. pr. *Mislil je na kovača, ki je bil obležal ob cesti s preklano glavo; bled je bil njegov obraz, od čela mu je kapala kri, v tankem curku, čez oko. (Cankar; prav: kri mu je kapala od čela čez oko v tankem-curku.) — Zaspana vasica si je méla oči; ponekod so se budili petelini ter so prepevali, visoko na gredeh, z iztegnjenimi vratovi. (Vl. Levstik; prav: ter so prepevali visoko na gredeh z iztegnjenimi vratovi.) — Sedela sva v krčmi, za toplo pečjo. (Cankar; prav: v krčmi za toplo pečjo.) —*

Napačno je rabiti vejico pri povednih 49. določilih, n. pr. *Bežala je z drobnimi koraki, vsa zasopla. (Cankar; prav: Bežala je vsa zasopla z drobnimi koraki.) — Omamljen, ves v sanjah, sem šel dalje po beli cesarski cesti (Cankar; prav: Omamljen, ves v sanjah sem šel po beli cesarski cesti.) — Glavo je stisnil v pesti in strmel v tla, ves razrvan od ljutega jada. (Golar; prav: in strmel je v tla ves razrvan od ljutega jada.) — „Ali te je Lenart srečal?“ ga je pozdravila stara kovačica, ko je stopil v izbo, dolgočasen in slabe volje. (Golar; prav: ko je stopil v izbo dolgočasen in slabe volje.) — Mati je pri-*

čakovala, da jej pade k nogam, skesan in spokorjen. (Kraigher; prav: da jej pade k nogam skesan in spokorjen; ali: da jej skesan in spokorjen pade k nogam.) —

V takem primeru se tudi ne sme rabiti pika, n. pr. *Prečudna bolečina mu je zarezala ob srcu, da je obstal sredi koraka. Omočen, top.* (Prav: da je obstal omočen, top sredi koraka.)

50. **Pika (.)** se piše:

a) Na koncu vsakega stavka, ki ni vprašalni ali klicalni stavek.

Posebej pomni, da se piše pika v odvisnih vprašalnih stavkih, n. pr. *Cesar je vprašal Krpana, kaj nosi v tovoru.*

Pazi na piko pri narekovanju in oklepaju; n. pr. Najlepša Levstikova povest se imenuje „Martin Krpan“. (ne: „Martin Krpan.“)

b) Po napisih, naslovih, podpisih, po kraticah in za vrstilnimi števniki, n. pr. *Mladim srcem. Spisal Fr. Ks. Meško. II. zv.* (= zvezek). *Celovec 1914. Izdala Družba sv. Mohorja.*

Brez pike se pišejo kratice za denar, mero, utež in za kemične prvine, n. pr. *km* (kilometer), *S* (sulphur, žveplo), *CO₂* (oglenčeva kislina).

51. **Dvopičje (:)** se rabi, kadar hočemo opozoriti na kako besedo ali stavek. Pišemo ga:

a) Pri naštevanju, in sicer pred deli, ki jih naštevamo, n. pr. *Dva sveta Janeza sta: eden dan krči, drugi ga razteza.*

b) Po pripravljajočih stavkih, kadar je izrek, ki se da posneti iz njih ali ki se napoveduje, zvezan z njimi brez veznika, n. pr. *Kdo je večji: stvarnik ali stvar?* (Cankar.)

— *Vprašam vas: ali veste, kaj je skrb?* (Cank.)
 — *Iz pesmi gozda in njiv, nebá in zvonov*
poje tisto edino, kar je božjega na zemlji:
ljubezen in mir (isti).

c) Po napovednem stavku pred premim ali dobesednim govorom, n. pr. *Kristus pravi:*
„Ljubite svoje sovražnike.“

č) Sredi mnogočlenske periode, da se loči prorek od poreka, n. pr. *Kdor je čul v svojih otročjih letih doma blažene glasove božičnega zvona, naj biva onkraj morja, na drugem koncu sveta, naj mu bode otrplo srce v žalostnih izkušnjah življenja: ko mu pride sveti večer, tedaj se mu zbudi teh glasov spomin; zdi se mu, da mu zopet done, kakor so mu nekdanj doneli v daljni domovini, v srečni mladosti, ki je tako daleč, tako daleč za njim!* (Stritar.)

Podplčje (;) nekoliko krepkeje loči posamezne stavke ali besede kakor vejica; rabi se: 52.

a) Med prirednimi nezavisnimi stavki, ki niso tesno zvezani med seboj, n. pr. *Dokler je človek mlad in krepak, je ves svet njegov; kamor položi trudno glavo, tam je doma; vse mu je prijazno, vse mu vrata odpira in srce.* (Strit.)

b) V daljših stavkih, zlasti v protivnih, vzročnih ali sklepalnih priredjih, n. pr. *Stara slovenščina le imej svoje pravice; naši zato ne jemljimo njenih!* (Škrabec.)

c) V krajši periodi loči prorek od poreka; v mnogočlenski periodi loči posamezne stavke prve in druge polovice, n. pr. *Ko izgublja jeseni priroda svojo lepoto, mineva cvetica za cvetico in pada list za listom; tedaj se*

začno zbirati po ledinah in zvonikih ptičja krdela. — Ko bi se sklicali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeniimi talenti; kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne človeške omike: bi se smel mali slovenski narod brez strahu pokazati med drugimi z drobno knjigo, kateri se pravi: Prešernove poezije. (Strit.)

53. **Vprašaj** (?) stoji:

a) Po posameznih samostojnih vprašalnih besedah, n. pr. *Kdo?* — *Kaj?* — *Zakaj?* *Komu pišeš?* *Bratu?*

b) Po neodvisnih vprašalnih stavkih, n. pr. *Čemu živimo?* *Kako bi človek živel in se ne bi vprašal, čemu?* — *O blažena leta vesele mladosti, zlata doba učilniškega življenja, kam si pobégnila?* (Lévtst.)

54. **Klicaj** (!) se stavi:

a) Na koncu samostojnih želelnih, velelnih in klicálnih stavkov, n. pr. *Srečne oči, ki štiriperesno deteljo vidijo, nesrečne roke, ki jo utrgajo!*

b) Pri samostojnih medmetih in vzklikih, n. pr. „*Križ božji!*“ tako se pobožno reče, kadar se začne kako delo. — *Koj se je zdramil, ko so sredi noči zaškripale duri in je, tof, tof! prilomastilo po sobi.* (Milč.) — *Čakaj me; lop, lop! bo pelo po tvoji grbi.*

55. **Pomišljaj** (—) nam rabi:

a) Da loči vrinjeni stavek od celotnega stavka, n. pr. *Komaj je zatisnil oči — človek bi mislil, da je minila le minuta — se je zbudil in dan je bil.* (Cank.) — *Bog ne bo udaril samo tebe, ki kazen zaslužiš — da bi tako ne!* — *ampak vso hišo.* (Cank.)

b) Da nasprotje močnejše poudarja, n. pr. *Mladost, lepota, moč, razum — lesen križ na grobu tam kje na daljni bojni poljani.* (Cank.)

c) Kadar hočemo kako besedo ali misel posebej poudariti, n. pr. *Skrb — to je vse trpljenje življenja.* (Cank.) *Tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji so nam izginili — več ne doseže jih naše oko.* (Žup.)

č) V eliptičnih (nepopolnih) stavkih, n. pr. *Slamniki so bili razmetani vse križem gruča otrok, ki se love po travniku (= izpuščeno: bili so kakor gruča otrok, ki se .).* Cankar. — *Okno je bilo odprto, zvezde so sijale v izbo, od cerkve je še potrkavalo — mehka, sladka pesem kakor o daljnem paradizu (= izpuščeno: bila je mehka, sladka pesem .).* Cankar.

Namesto pomišljaja stoji časi samo vejica, n. pr. *Roke so mi omahnile, stal sem kakor od kamena, podoba vseh bridkosti (= izpuščeno: bil sem prava podoba . . .).* Cankar.

d) Kadar se pričeta misel ne dovrši, n. pr. *Takoj tiho, če ne —! Ali mislite, da sem —?*

Namesto pomišljaja rabimo včasih tri pike, n. pr. *Molitev je kakor blaga misel . . . pride, kamor je poslana.* (Cankar.)

Narekovaj („“) nam rabi:

56.

a) Da zaznamenjuje premi ali dobesedni govor, n. pr. *In sto in sto glasov grmi: „Rešitelj Jofte naj živi!“* (Greg.) — *„Bog vas primi, kraljeva Venus!“* tako je pozdravil l. 1227. koroški knez s svojimi vitezi *Ulrika*

Lichtensteinskega, ki je kot Venera oblečen potoval.

b) Da posamezne besede ali stavke in naslove posebej označimo, n. pr. *Divji petelin jame „skrtati“, potem „poči“ in „prevrže“ in nazadnje „zabrusi“, pravijo lovci.* — *„Bog z vami“ je odgovor na „Bog vas primi“.* — V naslovih, n. pr. *„Jurja Kozjaka“ in „Domna“ je spisal Jurčič, ko je bil še gimnazijec.*

c) Kadar je treba med besede z narekovajem pisati še kake besede, ki imajo narekovaj, se rabi znamenje: , ‘ ali » «, n. pr. *Levstik piše: „Cegnarju se njegov ‚Pegam in Lambergar‘ ni posrečil.“ Ali: „... se njegov »Pegam in Lambergar« ni posrečil.“*

57. **Vezaĵ (-)** nam rabi:

da ločimo sklonilo in slovenske končnice pri tujih listnih imenih, zlasti francoskih, n. pr. *Impresionizem Manet-jev je bistveno to, kar tehnika George-ova ali Momberte-ovu.*

Napačno je rabiti vezaĵ pri domačih lastnih imenih; tedaj ne: *spisi Matije Valjavec-a, Luka Svetec-a, Frana Levstik-a*, temveč: *Valjavca, Svetca, Levstika.*

58. **Opuščaj (')**, ki se rabi navadno v pisavi nar. pesmi in starejših pesnikov, naznanja, da se je izpustil kak glasnik, navadno samoglasnik, n. pr. *Spredaj šilce, zadaj vil'ce, v sredi usta, kamen hrusta (plug).*

Kratice.

Najbolj navadne kratice so:

<i>bl.</i> (blaženi, blažena)	<i>m. p.</i> (manu propria, s svojo roko)
<i>cg</i> (centigram)	<i>nam.</i> (namesto)
<i>cl</i> (centiliter)	<i>n. n. m.</i> (na navedenem mestu)
<i>cm</i> (centimeter)	<i>n. pr.</i> (na primer)
<i>č.</i> (častiti, častita)	<i>o.</i> (oče, pri redovnih imenih)
<i>č. g.</i> (častiti gospod), <i>č. s.</i> (častita sestra)	<i>p.</i> (pater, oče, pri redovnih imenih)
<i>dr.</i> (doktor), <i>Dr. I. U.</i> (doctoriurisutriusque, doktor obojega prava); <i>Dr. M. U.</i> (d. medicinae universae, d. vsega zdravilstva)	<i>p. n.</i> (polnonaslovno, s polnim naslovom)
<i>ex offo</i> (= <i>ex officio</i>), uradno, službeno	<i>po Kr. (r.)</i> (po Kristusu, po Kr. roistvu)
<i>fol.</i> (folio, v obliki pole)	<i>pr. Kr. (r.)</i> (pred Kristusom, pred Kr. roistvom)
<i>fr.</i> (frater, brat)	<i>prim.</i> (primer aj)
<i>gl.</i> (glej)	<i>prof.</i> (profesor, predavatelj)
<i>g</i> (gram)	<i>P. S.</i> (postscriptum, pripis)
<i>h. š.</i> (lišna številka)	<i>q</i> (metrski stot)
<i>ha</i> (nektar)	<i>r. t.</i> (ravno tam)
<i>hl</i> (hektoliter)	<i>sl.</i> (slavni, slavna)
<i>I. I.</i> (ime in priimek)	<i>sl.</i> (sledoč, sledeča stran)
<i>i. dr.</i> (in drugo)	<i>s. r.</i> (svo eročno)
<i>kr.</i> (kraljevski)	<i>str.</i> (stran)
<i>km</i> (kilometer)	<i>sv.</i> (sveti, sveta, sveto)
<i>l</i> (liter)	<i>št.</i> (šent), <i>Št.</i> (Šent)
<i>l. l.</i> (lanskega leta)	<i>št.</i> (številka)
<i>L. S.</i> (loco sigilli, na mestu pečata)	<i>t. j.</i> (to je)
<i>m</i> (meter)	<i>t. l.</i> (tega leta)
<i>mg</i> (milligram)	<i>t. m.</i> (tega meseca)
<i>μm</i> (miriameter)	<i>t</i> (tona, 1000 kg)
<i>m. m.</i> (minulega meseca)	<i>všt.</i> (vštevši)

Slovar.

Opazke.

1. Številke, ki stoje za besedo, kažejo na pravila v prvem delu knjige.

2. Besede, ki so zaznamenovane s križem (†), se ne smejo rabiti. Posebno se je ogibati besed in rečenic tujega (nemškega, francoskega in italijanskega) izvora. Pri latinskih in grških besedah so pristavljeni slovenski izrazi; kjer imamo dobre slovenske besede, se izogibajmo tudi latinskih in grških tujk!

3. Kratice pomenijo:

<i>angl.</i> = angleški	<i>pren.</i> = v prenesenem pomenu
<i>del.</i> = deležnik	
<i>dv.</i> = dvojina	<i>prepr.</i> = preprosta raba
<i>edn.</i> = ednina	<i>prid.</i> = pridevnik
<i>fr.</i> = francosko	<i>prisl.</i> = prislov
<i>germ.</i> = germanska posebnost	<i>rod.</i> = rodilnik
<i>gl.</i> = glagol	<i>rom.</i> = romanska posebnost; romanskega izvora
<i>it.</i> = italijansko	<i>sam.</i> = samostalnik
<i>madž.</i> = madžarsko	<i>sr.</i> = srednji spol
<i>m.</i> = moški spol	<i>tož.</i> = tožilnik
<i>mn.</i> = množina	<i>ž.</i> = ženski spol
<i>nem.</i> = nemškega izvora	

A.

† à la (*fr.*); **kakor, kakršen ali podobno**; n. pr. gledališke burke à la Kotzebue ali Nestroj (*tak sklad je v francoščini sami nedopusten!*), *slov.*: burke, kakršne so Nestrojeve. — Ura à la Pompadour, *slov.*: pompadorska ura

† abonirati (*fr.* abonner); **najeti, naročiti; najem, abonnement**

absolvirati; zvršiti

absorbirati; vsrkati, vpiti; vpoj, vpojnost

abstinenca; zdržnost

abstrakten; pojmoven, odmišljen od česa; abstrakcija, odmišljanje, odmišljaj; abstrahirati, odmišliti

absurden; nezmiseln, brezumen, nemožen

adaptirati; prililiti, primeniti čemu, prilagoditi

adekvaten; enak

adjustirati (se); [pren.] (službeno) obleči (se)

administracija; uprava

† **adresa (*fr.* adresse); nadpis, naslov; adresse de la Chambre, spomenica; adresat, naslovljenec**

† **adut (*nem.*; po *fr.* atout); pretkan, prevéjan**

† **aféra (*fr.* affaire); stvar, posel, zadeva; pravda; spor**

aficirati; dirniti, dirati; to me dira

Afričan, Afričanka, afriški agent; 1. opravnik, opravilatelj, 2. zastopnik, potnik

agio (*it.* aggio); pridáv, áva ajd, ajda, ajdinja, ajdovski ajdovica

akoravno 37.; bolje slov.: dasi, dasitudi

akord; 1. sozvek, 2. skladnost (v barvah), 3. pogodba, akordno delo: pogodbeno delo, plača od kosa

akreditirati; poveriti, peoblastiti

akt; 1. dejanje, čin; 2. akti, spisi, akt (alen, (trenutno) važen

aloa

Ambrož (*pl.* epr.), Ambrozij

American, Američanka, ameriški

amnestija; pomilostitev

amorfen; brezličen

Ana, Anica, Ančka

analiza; razkroj, razgleba; analizirati, razkrojiti, razglobiti, razčleniti

analogija; nalika, prid. natičen, gl. nalikovati

anekdota; zgodbica

angel, ela; angelček, angelski

Anglež, angleški

anomalija; nepravilnost

anonimen; brezimen; samost. brezimnik, neimenuvani

† **anonsa** (*fr.* annonce); **oglas**; † **anonsni zavod**, **oglasni zavod**
antagonizem; **nasprotje**
anti = pač, vsaj, *n. pr.* anti
 veš, kako se taki reči
 streže (*Levst.*); **anti** je
 težava, je pač težava
antikvariat; **starinárnica**
antipatija: 1. nejevolja, z
 n. kaj delati; 2. mržnja,
 mržnjo do koga imeti;
mrzkost, **zamiza**; *gl.*
 mrziti koga; **antipatičen**,
zoprn
aorta; **odvodnica**
apatiya; **brezčutje**
apodiktičen; **nujen**, **ne-**
ovržen, **odločen**
apokrifen; **podvržen**, **pod-**
takujen
a posteriori (*modrosl.*), **iz-**
kustven; **a priori**, **um-**
stven
apostol, oia; **apostelj, eljna**,
apostólski, **apostólstvo**;
apósteljski, **apósteljstvo**
april; **aprilsko** († **aprilovo**)
vreme
aproksimativen; **približen**
 † **aranžirati** (*fr.* arranger);
priređiti, **urediti**
arena; **pozornica**
 † **aretirati** (*fr.* arrêter, usta-
 viti); **prifeti**, † **arest** (*fr.*
 arrêt), **zapor**
arija; **napev**
armatura; **oprema**
aroma; **vonj**
 † **arondirati** (*fr.* arrondir);
zaokrožiti, † **arondiran**,
zaokrožen
artikulirati; 1. **šleniti**, **raz-**
šleniti, 2. **izrekati**

artiljerija (*fr.*); **topništvo**
arzenal; **orožnica**, **orožarna**
aspiracija; **nadib**, **pridih**
 † **atakirati** (*fr.* attaquer);
napasti koga
 † **atelier** (*fr.*); **delavnica**
atmosfera; **ozračje**
 † **avansirati** (*fr.* avancer);
napredovati; **avancement**,
 (službeno) **napredovanje**
 † **avizo** (*it.* avviso); **obve-**
stilo; **avizirati**, **obvestiti**
avtograf; **svojepis**
avtomat; **samogib**; **avtona-**
tičen, **samogiben**
avtonomen; **samoupraven**;
avtonomija, **samouprava**

B.

baba, **babica**, **babišče**, **bá-**
bina
bacniti, **becniti**, **bácnem**
báčva in **bečva**
 † **bagatela** (*fr.* bagatelle);
malenkost, **malota**
bager, **gra** = škrlat, **bagren**,
bagrenica (škrlatni plašč),
bagrc, **grca** (škrlatna bar-
 va)
baje, **bojda**
bakla = slov. **plamenica**,
baklati, **baklonosec**
bala, **bala platna**, **balo pe-**
ljajo
 † **balansirati** (*fr.* balancer);
držati se (v ravnotežju);
balance (*fr.*; *prv. pom.* teht-
 nica), **ravnotežje**, **ravno-**
vesje
 † **balast** (*nem.*); **težina**;
 (*pren.*) **napota**; **breme**
 † **banalen** (*fr.*); **omleden**,
prazen, **plehek**

banavzičen; rokodelski,

(*pren.*) omejen

bandero, banderce

banja

banjka, dve banjki vina

† **banket** (*fr.* banquet); **obed,**
slavnostni obed

barigla, bariglica, baril, ba-
rilček

baržan (*madž.*); žamet

† **basati, nabasati** (*iz nem.*

fassen); **natlačiti** (si žepe

z jabolki, želodec z jed-

mi, pipo s tobakom, sla-

me v vrečo, veliko ljudi

na voz; cerkev je natla-

čena); **nabiti** (puško, to-

pič; n. si žepe, želodec;

n. in najesti se); **nadeti,**

nadevati (puško, klobase;

n. komu poln žep češenj);

natrcati (= napolniti, kar

se najtrje dá; n. možnjo,

sena v koš; vreča je na-

trcana, krava ima natr-

cano vime); žep je na-

prčen

basen, sni, basenca, basen-

ski, basenski svet

bát, báta *in* **bèt, betà, bèta,**

bátec *in* **betèc, bètec**

baterija; bitnica (strelska

b.), batterie

baza; podstava, podstavek,

podanek, nka, osnova

beč, beček, čka

bedenj, bednja *in* **bèdenj,**

hèdnja

bedéti, ím

Bela Krajina, Beli Kranjec,

belokranjski

belèg, éga (znak, znamenje),

beležek, beležiti, zabele-

žiti, obeležje; **beležka**

(† **notica**), **beležnica** († **no-**

tes), **beležnik** (notar), **be-**

ležništvo († **biležnik, bi-**

ležiica . . .); **belegovati,**

beležiti, punzieren

beliti, beljenje; glavo si **be-**

liti (*ne:* glavo si ubijati)

beljak, beljakovina

belús, der Spargel

bera, priti po bero

bergla, berglast

bérsa (plesnoba na vinu),

bérsiti se, bérsati se, bér-

sast († **birsati** . . .)

bés, bes (*ne:* pes!) **te plen-**

taj! b. **te lopi!** b. **te opalil**

betica, 1. kol, 2. glava; dati

komu po betici, neukretne

betice; **betič, iča** († **bu-**

tica)

bezalo, beza nik

bezeg, zga, b zgóv, bezgovo

cvetje, bezgov izgovor

bezgáti, ám; b. pipo, cevko

bezgálnica, b. za klobase

bezgavka, bezgavke, die

Skrofel, bezgavkast, skro-

fulós

bezák, bezjaški († **bizjak**)

bezljati, bezljanje, bezljav,

bezljavka

bibavica, die Fluktuation

biblioteka; **knjžnica**

bičevnik

biglica (vžigalica, treščica)

bil, i ž.; slamnata bil, bilka,

bilnat, bilje, biljar (bo-

tanik), biljarstvo

bilanca; računski sklep

bingelj, rod. binglja in bin-

geljna; bingeljc, bingelj-

ca; bingljati, am

binškosti, o binškostib, bin-

košten, tna

- biografija; životopis, življenjepis**
birič, birički
birma, birmati
b'saga
biser, sera, biseren, erna, erno; bisernica
bistro, trca (bister um)
bistroumen, bistroglav
 († brihten, *iz nem.*), bistrook, bistrovid, bistromiseln
bistven, stvena, stveno
biti; v pomenu tolči se lahko rabi naglasek, n. pr. Žila mu je močno bila; kako burno mu je bilo srce!
 † bizaren (*fr. bizarre*); čuden, čudaški
blaginja; na občno blaginjo
 (blagor *v tem pomenu napačno!*)
blago; in natura za len, v blagu plačati
blagor; blagor vam! blagor si vam!
blagrovati, ujem
blagosloviti, blagoslovljenje, blagoslavljati
 † blamirati (*fr. blâmer, grajati koga*); (o)sramotiti, (o)smešiti koga; † blamaža (*fr. — nemška tvorba!*), sramota, zasmeh
 † blanket (*fr.*); golica
blazniv († blaznjiv)
blebetav, blebetavec, blebetavka
bleščati, im. b. se († bliščati); blešči se mi
blisk († blisek)
blisu († blizo); prislov bliže
- bližnji († bližnik); bližnjica, po b. hoditi**
bljuvad, bljujem († bljevati), ogenj b., bljuvek, bljuven
blodnomiseln, selna
 † bloc (*fr.*); en bloc kaj sprejeti = v celoti sprejeti
 † blokada (*angl. blockade*); zapora, zapor; † blokirati, zapreti (kako luko)
bobneti, bobnenje
bodačo, bodalce
bodijati, ám, bodljaj
Bog, vbogajme, z bogom in z Bogom! Bog se usmili
bogastvo († bogatstvo)
bogat, pomni: bogat z zlatom, b. z žitom, ali b. zlata, žita (ne: b. na zlatu, žitu)
bogomičeln, selna
bogomoljec, bogomoljen; bogomoljka (kobilica)
bogotaj, bogotajec, bogotajen
bohoten, bohotno raste, b. polje
boj, zveza za boj in odboj, bojna in odbojna zveza, das Schutz- und Trutzbündnis
boježeljen, boježeljna, boježeljnost, ali boja željen
bojišče († bojno polje)
bolan, bolen, bolna († bolana), bolno, bolnik, bolnica; bólnica = bolnišnica; bolan za smrt, bolan na smrt
boléhav, bolehavec, bolehavka
boleti, la sje ga bole, er hat einen Katzenjammer

bolj, bolj črno; bolj ko boš priden, rajši te bo mo imeli

bolje, *prislov*; bolniku je boljše (ne: boljše); bolje gospodarji, kakor sem mislil

† **bombast** (*angl.*; *prv. pomen* bombaž); (*pren.*) nabublost, opuhlost; bombastičen, nabubel

bore, bore mati, bore mladost, bore malo

† **borniran** (*fr.* *borner*, omejiti); omejen, kratkoumen

botanik († botaničar)

boter, botrica, botrski, botrstvo, botrina; v botrini smo si

božič, 16.; božičnica, der Christbaum

božji, ves božji dan, toute la sainte journée, den ganzen lieben Tag; na vsem božjem svetu; ves božji čas; Sin božji, Mati božja

božúr der Safran

bradlja

bramor, orja; bramorji, die Skrofeln

brana; brana pri kozelcu (del kozelca med dvema stebroma) = okno; imam tri brane (okna) pšenice in dve brani (okni) ječmena; brana pri mostu = okno; most v pet bran, most na pet oken

† **branša** (*fr.* *branche*, veja); **pánoga**, vrsta, stroka rasno († brešno), jed

ratovski in bratski ravec; glode izvora in pi-

save samostalnikov in pridevnikov na -vec, -vka, -ven, -vna, -vao itd. ter -lec, -lka, -len pomni:

1. *Samostalniki, ki znamenjujejo delujoče osebe, se končujejo na -avec, -avka, -ivec, -ivka, -avnica, -ivnica itd.; izvedeni so večinoma iz glagolskih pridevnikov na -v (n. pr. dremav: dremavec, dremavica, dremavost; delav: delavec, delavka, delavnica; hirav: hiravec, hiravka, hiravnica; vojskovav: vojskovavec itd.), nekateri pa iz glagolskega debla, na katero je pristopil - (n. pr. bravec, bravka; klavec, klaven, klavnica itd.). Prvotna končnica se hrani še v mnogih primerih (n. pr. bahavec; brivec, brivski, brivnica; kimavec; krativec; mikaven, mikavnost; pevec, pevski, pevka; pivec, pivka, pivski, piven, pivnik; stradavec; učakaven, neučakaven; zajedavec; žvižgavec, žvižgavka itd.), v drugih pa se poleg prvotnih končnic -aveo, -avka; -ivec, -ivka piše tudi -aleo, -alka: -ilec, -ilka (n. pr. šivavec in šivalec; šivavka in šivalka; poslušavec in poslušalec itd.).*

2. *Izvedenke a) iz samostalnikov na -lo in b) iz deležnikov na -l, imajo končnico -lec, -lka, -len itd. a) Primeri, ki so*

- izvedeni iz samostalnikov na -lo (prvotno -dlo), ki zaznamenujejo kako sredstvo, so: motovilec (postalo iz: motovilo), pralec (od pralo), vrelec (od vrelo), budilnik, budilnica (od budilo), kuhalnica; pihalnik; kadilnica; kropilnik, kropilen, kropilni kamen, kropilnica; nosilnica (od nosilo); umivalnik, umivalnica itd. Pisava, kakor pihavnik, kuhavnica itd. je napačna. b) Izvedenk iz tvornopretkelega deležnika na -l, -la, -lo, je le malo; take so: pogorelec (izvedeno iz pogorel), umrlec (iz umrl), prišlec, osamelec, prelec, prebivalec*
- † **bravura** (it.); **pogum**, junastvo
- brbljati**
- brdek**, dka in brhek hka; brdkost in brhkost
- brencelj**, clja
- brnkijati**, ám
- breskev**, kve; prid. breskov, breskova koščica
- brezno** in brezen
- brezovka**
- brezpetnik**, napetnik, pantoufle
- brglez**
- bridek**, dka, dko. bridkost
- † **briljanten** (fr. brillant); **sljajen**, bleščeč
- brin**; **brinov**, **brinovec** († b. injevec), **brinovka**; **brinje**
- brisalica**, Radiergummi
- brisaljka** (iz brisalja), **brisa**
- savka**, **brisača**, **brislja**, **brisa**
- † **briskirati** (fr. brusquer; brusque = osoren); **obregnuti** se na koga ali nad kom; **zadreti** se nad kom, na koga, v koga; **osoren biti**
- britevca** (nož)
- brivec**, vca, brivčev, brivski, brivnica
- brizgalnica**
- brkljati**, am, po temi b.
- brljāv**, āva
- brlog**, brložnica = ropotarnica, Rumpelkammer
- brneti**, brnenje
- bron**, bronast; bronec, brončén
- † **broširati** (fr. brocher, sešiti). **sešiti**; † **brošura** (fr.) -**sešitek**; **knjižica**, **zvezek**
- bršljan**
- bruno**
- † **brutalen**; **sitov**
- † **bruto** (it.); **celotna teža**, Bruttogewicht; **čista teža**, Nettogewicht
- brz**, a, o: **brzi sèl**, Eilbote, **brzovozno blago**, Eilgut
- brž**, brž ko, brž ko bo mo-goče, bržkone, bržčas 33.
- bucika**, die Stecknadel
- bučela**, **bolje**: čebela
- † **budget** (angl., fr.), **proračun**
- budilnik**, budilnica (ura)
- bulec** (vol)
- buljiti**, izbuljiti, oči b.
- bunka**, **bunčica**
- burja** († bora)
- burka** (gluma); farce
- burkelj**, klja, burkeljc
- burkle**, kel; **burklast**, **burklati**, **burklež**

† buržoazija (*fr.*); **meščan**,
meščanstvo
burnus; (beduinski) **plašč**,
plašč z oglavnico
butelj, eljna

C.

capljati, ám
ceder, dra *m.*; cedrov
cedilo, cedilce, cedilnik, ce-
dilnica

cel; *glede pomena pomni*:
kupica je cela (se ni
ubila); hleb ni več cel,
pa je še ves; cel hleb
prinesi, t. j. ne reži ga
prej; celi hleb prinesi,
t. j. tisti hleb, ki je še
cel, ne tistega, ki je že
načet; po celem snegu
gaziti, sneg v celo ga-
ziti; iz celega je, kar ni
sestavljeno iz delov; na
celem si izmisliti; *toda*:
ves dan, v so noč, ves
čas, vse leto, ves svet,
vse sv. pismo (*ne*: cel
dan, celo noč, cel čas...)

† ceha, c. plačati (*nem.*);
zapitek, zapitnina, na za-
pitku dolžan ostati

cen, cenén *prid.*; *nam. pri-*
devnika je bolje rabiti
prislov: cenó, pocení, v
céno, to je cenó, *primerj.*:
cenejši, ceñeje

cenilen, na; cenilni možje,
cenilnica

cenik, cenovnik († tarif
arabsko)

centrum; **središče**, sred, i
ž.; centralen, **osredni**,
središčni, srednji; osred-

nje gibanje Zentralbewe-
gung, srednja Afrika Zen-
tral-Afrika, središčni hrib
Zentralberg, središče
Zentralpunkt; **zasrediti**,
srediti zentrieren, od-
sredni zentrifugal (sre-
dobežni), **dosredni** zentri-
petal (sredotežni); pro-
jekcija iz središča (*srede*)
Zentralprojektion

cepijo, cepilnik, cepitnica,
cepilni vosek

cepljenka, cepljenec
cerkev, cerkvén, cerkveni
list; cerkoven, cerkovník
(† cerkvenec)

cesarica, *prid.* cesariči
ina, ino

cesarična, cesarjevič, cesa-
rič

† cilj (*ne n.*); **smoter**, na-
men

clmbora

cingelj, glja; cingeljč, eljca

cingljati, ám

čirkular, **okrožnica**

citirati; **navesti**, navajati

civilen; **gračanski**

civilizacija; **omika**; civili-
zirati, **omikati**; omikan

cokla, coklati, coklar

cula, v culo povezati

cvetek, tka, die Floskel

cviliti, cviljenje

cvrti, cvrem; ocvrta († po-
hana) piška; ocvrt kruh;

cvrtina der Schmarn,

cvrtnik († flancat), lá-

hki cvrtnik; cvrk. cvrt-

je, ocvirek, ocvirkovica

(† špehovka)

Ů.

čaplja

čas; sčasoma, sčasom, počas, včas, včasih, časi, časih; nimam časa (*po nem.*) = ne utegnem; dolg čas, čas prodajati; začasa, tačas

časnik, časopis († revija)
časť, častiti, časťčen; častivec in častilec; v molitvah: časťčen, časťčena, angelovo časťčenje

čebela, prid.: čebelen in čebelji, čebelnjak

čebľati, ám

čebula, tudi čebul *m.*, čebulov, čebulnik

čekati, am

čelesnik, čelešnjak, čelešnik

čelni zid, die Giebel nauer, bočni zid, Feuermauer

čeljúst, čeljústati, čeljústalo, čeljústáč

čemer (prv. pom.: strup), čameren, čmeren; čemrika, čmerika; čmerikav, čmerikavec; čemeriti se, čmeriti se

-čen, -čna, -čno; *s to pripono obrazujemo tuje pridevnike, n. pr. psihičen (ne: psihiški), psihologičen, fiziologičen, metodičen itd.*

čoprav, čeravno 37.

časalo, časalnik, češelj, lja
česen († česenj), časnov
časmina, časminje; češmin, češminje

čestitati, čestitka († častitati); č. komu na čem

često, primerj. češče

češ; n. pr. Menijo, češ, zdaj je končano. — Pa je šel h gospodarju in se poslovol, češ, služba mu ne godí. — Vsi berači nodijo k meni, češ, (da) imam vsega zadosti

češarek, rka

Češko-slovaška republika († Čeho-slovaška); češko-slovaški polki

češplja, češpljev, češpljevec

češnja

četrt, i ž.; zadnja četrt vola; vsako četrt ure; tri četrti hoda; ob tretji četrti na deset

četudi = dasi 37.

čtvér, i ž.; v čtvér se voziti vierspännig fahren, čtvériti, čtvérnik

čtvér, ločitni števník († čveter); čtvéve vilice vier Gabeln, čtvévero ljudi; čtvéroglasen, čtvéropersen

čigav († čegav), čigaver; čigar

čim... tem; čim dalje tem bolje, čim bliže... tem buje 38, n. pr. Imel je tri sinove, pa čim bolj so doraščali, tem manj je bilo doma jela in dela; *prislov:* čimprej, čimdalje, čedalje, čezdalje 33.

číslo, v číslu ali v číslíh biti, imeti; číslati, číslani gospod! (*v naslovu*)

číst; čístá teža Nettogewicht, čísti dobiček Nettogewinn

čístílo, čístílnica, čístílník

član, članica; člen
 čmrlj
 čofotati, am († čofotati)
 čohalnik (ščetalo), der Striegel, čohati konja, očóhan
 čreda in čeda
 črep in čep
 črepina in čepina;
 čresto, čreslén, čresléna
 kislina, čreslovina
 črešnja in češnja; črešnjev,
 češnjev
 črevo in čevo
 črez in čez; čez vzeti (jemati) pri petju, počez
 in Bausch und Bogen
 črkovati, ujem, buchstabieren
 črtnjak (rumenjak pri jajcu)
 črnc, nca
 črnica, črna zemlja, der Humus
 črnkija, črna krava ali kobila
 črtanec, der Faulenzer
 črtkati, schraffieren
 čud, i, ž. (prirodno svojstvo), das Naturell
 čudo; čudo, prečudo! čuda (rod.), ni čuda; za čudo tiho; čudo lepa noč, za čudo priden
 čuvstvo, čuvstven, čuvstvovati

D.

da; v odvisnih vprašalnih stavkih se „da“ ne sme rabiti (ital.). Napačno: „Kakšna da je vojska, to povej, Matijče! (Cank.); (prav.: kakšna je vojska,

to povej). Tudi žalosten nisem bil, ker nisem vedel, kaj da je strah in žalost; le radoveden sem bil, kaj da se bo nenadoma prikazalo posebnega na tem sivkastem obrazu, kaj da bo prevrnilo ta čudni mir in kedaj da se bo zgenila spodnja ustnen ter izpregovorila na glas. (Cank.); (prav.: ... Kaj je strah... Kaj se bo nenadoma prikazalo...). Ko sem videl, kdo da je tam (prav. kdo je tam)

dašnití in debnití, dabnem
 dalja, e, ž.; odtod prid.: daljen, ljna, o, daljnostrelen († dalokostrelen), daljnoviden

dalje, prisl.; odtod prid.: daljnji, nja, e, nadaljnji, n. pr. Kralj prosi modrega moža daljnjih (= nadaljnjih) napotkov. — Ne bom vas danes izpodbujal k nadaljnjemu delovanju. Toda: Stoži se mu po daljni (od dalja, e, ž.!) vasici. — Prišel je z daljaega potovanja domov

† dama (fr.); gospa, gospodična; damski, gospenji
 dan, dne; za dne, danes, današnji, dandanes, dandanašnji; noč in dan († nočindan)

darovitost, Begabung, Talent

dasl, dasitudi, dasiprav 37
 † data; podatki (podatek)

datelj, eljna, dateljnova palma

dati; *pomni*: **daj** mi, da izpregovorim, laß mich aussprechen; niso mu dali oditi; ne dá mi spati; dali smo mu dogovoriti (*ne*: pustili smo, da je nehal govoriti). Hčeri ni dala spati materina ljubezen (Jurč.) — Straži ga in nikomur ne daj do njega. (Žup.)

† **datirati** (*fr.* dater); **začenjati se**, **začeti se**, **štetiti se**, *n. pr.* **teda** se začenja (se je začela) enotnost brvaškega slovstva (*ne*: od **teda** datira . . .)

davi, davišnji

davno, zdavnaj, oddavnaj, *n. pr.* ni tega **davno**, kar se je bralo . .

† **debatirati** (*fr.* débattre zbeséditi se, spreti se); **razgovarjati se**; † **debata** (*iz nem. po fr.* le débat); **razgovor**; kaj na r. dati; r. se je vnel

† **début** (*fr.*): (prvi) **nastop**; **débuter**, **nastopiti**, *n. pr.* odmev Flaubertovega **débuta** (*slov.*: nastopa) je bil silen in mnogostranski

dečla

dedič, **dedična**; **dedina** Stammhaus, Erbbesitz; **dediščina** († **dedščina**); **dediški**

dedikacija; **posvetitev**

deducirati; **izvajati**, **izvesti**, **izvoditi**

definirati; **opredeliti**, **opredeljat**; **definicija**, **opredelba**; **definitiven**, **stalen**, **dokončen**, *prisl.* za **trdno** † **degenerirati**; **izroditi se**, **izvreči se**; **izrod**, **izrodek**, **izrodstvo**

dehor († **dihur**)

dehteti, *im* († **duhteti**); **rože dehtë**, **dehteč**

dejanje, **dejanski**; **dejanje** in **nehanje** (*po nem.*), *bolje*: **delo** in **nedelo**

dejati, **dejem**; **deti**, **dem**; to mi **dobro dé** (*ne*: **de-ne!**), to nič **ne dé**; kaj **deš** = **praviš**; **dej**, **dejta**, **dejte z nedoločnikom** = **daj**, **dajta**, **dajte**, *n. pr.* **dej ga vzdigniti**, **dej napraviti sobo**. — Ampak to je mičen katekizem, **dejte**, **naj vam ga prečitam**. (Žup.) — **Dajte ga pregovoriti**; **dajte**, **da končamo to reč**. (Pleteršnik.)

dejaven, **dejavnost**; **dejaln**, **dejalnost**

dekla, **deklica**, **deklič**, **deklina**

dekle, *éta sred. in žen. sp.*; *tož. tudi*: **dekleta**; **dekletce**

† **dekoracija**, **ukras**, **ukrasje**; **ukrasen**, **ukrasno slikarstvo** Dekorationsmalerei, **ukrasnik** Dekorationsmaler, **ukrasiti** dekorieren, **ukrasni predvnik** epitheton ornans

dekret; **odlok**

del, **večidel**

† **delikaten**; **rahločuten**, **nežen**, **rahel**, **mehak**; **kočljiv**

- deliti**, deljenje
delnica, delničen, delnični
 odrezek Aktiencoupon
 † delokrog (*po nem.*); **področje**
 deloma ... deloma, *bolje slov. nekaj ... nekaj*
deloven, Arbeits-, delovne ure, delovno vodstvo;
delovni čas (delovnica) die Schicht
 † deložirati (*fr. déloger*); **izstaniti**, izseliti koga
 † démenti (*fr.*); **preklic**, popravek; dementirati (*fr. démentir*), **preklicati**, popraviti
demokratski
 denunciati; **ovadah**, denunciacija, **ovaja**, ovadba; denunciirati, **ovaditi**, ovajati
 † département (*fr.*); **oddel**, oddelek; **okrožje**; oddelni načelnik
 † depeša (*fr. dépêche*); **brzobjavno poročilo**, brzobjavka
 derivirati, **izvesti**, **izvajati**, derivacija, izvod
 † desavuirati (*fr. désavouer*), **zanikati**, zanikavat; **utajiti**, tajiti, preklicati; koga na cedilu pustiti, popustiti
 deskriptiven; **opisen**
 destilirati; **prekapati**, destilat, **prekapna**, destilacija, **prekap**
 † detajl (*fr. détail*); **podrobnost**, potankost, posameznost; *prid.* podroben, posamezen; **detajlirati**, potanko, podrobno navesti, razložiti
dete, detéta (*stari naglas*), déteta, detétce, 'detéčji, detetčen, detinji, detinski
detel, tla
detelja, deteljen, ljna, deteljno seme; dételjica, deteljišče
 † deviza; **geslo**, nakaz(ilo) dezinficirati; **razkužiti**
dež, dežja
dežela; v mestu in na kmetih (na deželi)
diadem
 diagonala; **prekótulca** didaktičen; **poučen**, čna dieta; **dnevlna**
dihljaj, dihljaja; izdihljaj, ljaja
 diletant (*it.*); **dobrovoljec**, začetnik; diletantizem, **dobrovolj**; **vo**
 diluvialen; **potopen**
 † diner (*fr.*); **južina**; opoldanski obed
dirjati († derjati), traben; **dir**; v diru jezdit, im Trab reiten; v dir iti, traben; dirka das Wettrennen, dirjalnica die Rennbahn
 disharmonija; **1. razglasje**, **2 neskladnost**, nesklad diskreten; **obziren**, molčeč diskurs (*fr.*); **govor**, (daljši) pogovor, razgovor; pogovarjati se
 diskusija; **pretres**, razprava **dlan**, i ž.
dlje, dlje časa (dalje)
do; *pomni*: **do** tega mi je († na tem mi je ležeče); **ako namlje kaj do zdravja**

- dobava** Lieferung, **dobavljati** liefern, **dobavitelj**, **dobavnik** Lieferant
- dodobra**, 33.
- docela**, 33.
- dober** († **dober** stojim, *po nem.* gut stehen) = **porok** biti, za poroka biti, **jamčiti**
- dobičkonosen**, **dobičkoželjen**, **dobičkoželjnost**
- dobiti**, *sed.* dobim in **dobóm**, **dobodem**
- † **dobrobit**; *slov.* **blaginja**
- dobršen**, šna (*precej velik*)
- dogled**, Sehweite; **na dogledu** biti, in **Aussicht** stehen
- dogodek** († **dogodljaj**)
- doiti**, **doidem** in **dojdem**
- dojem**, **dojma** Eindruck; **dojeti**, **dojmem**
- dokod**, **dokoder**
- dokorej**
- dolenji**, **dolnji**
- dolg čas**, od **dolgega časa**; **dolg čas** mi je
- doli**, **dol**; *pomni: ne: dol misli*, **dol** spomini! (*Can- kar; prav.: proč misli, proč spomini!*); **dol** z **brezvladjem** (*prav. proč z brezvladjem*)
- doljan**, **doljanec**, **doljanka**
- dom**; od **doma**, **zdoma**; **zdominu** († **zdomi**); **domanji** (**domač**)
- Dom in svet** (*list*); **Doma** in **sveta**; v **Domu** in **svetu**
- domisel**, **sli**, **domislica** Einfall; **domisein**, **selna**
- domišljija**
- domov** († **domu**)
- doneti**, **donenje**
- † **dopasti**, **dopadati** (*se*) (*po nem.*); **ugajati**, **goditi**, **všeč** biti; **ljubi** mi kaj; **zrak** mu **ljubi**, **ta jed** mu **ne ljub**, **to mi godi**
- dopoldan**, **dopoldneva**, *m.*; **ves** **dopoldan**; **dopoldne sr.**, **tisto dopoldne**; **dopoldanji**
- dopolniti**, **dopolnjevati**, († **dopolnovati**)
- † **doprinesti** (*po nem.*); **opraviti** *n. pr.* **žrtev**, **pokoro**; **dostati** *n. pr.* **pokoro**
- dosegamal**, **desibmal**, **posibmal** 33
- dosleden**, **šna**, **doslednost**
- doslej**
- dosorej**
- dostajati**, **ajam**, *n. pr.* **Kar se mene dostaja**; **dostati**, **stojim**; **dostoji** mi (**spodobi se mi**)
- dosti**
- dotičen**; († **dotičnik**, † **dotični**, **ki je dežnik pozabil**, *bolje slov.: tisti, ki je...*)
- dotlej**
- dovotj**
- dovoliti**, **dovoljenje**
- drag**, *prisl.* **draže**
- † **drapirati** (*fr.* **draper**, *od drap* = **blago**, **sukno**, **ruho**); (**kako blago**) **ogrniti**, **razgrniti**, **nagubati**, **v gube nahrati**; *n. pr.* **Kakor ogromna zelena rjuha**, **na veliko zdrapirana** (*slov.* **razgrnjena**), **je globel pritrjena na tri grebene** (*dr. Šorli*); **dra-**

perija, nabrano ruho, ubrano blago, zastor; naslikano ruho, zastorje drastičen; **allen** drdravka (raglja) **dremav**, dremavec, d. me je prijel; dremavica **drèn**, drena († drina); drenov, drenove volje biti † drenj, drenjati se (*nem.*); **gneča**, gnesti se † dresirati (*fr. dresser* vzrav-nati); **naučiti**, navaditi koga **dreveneti**, zu Holz werden; roka od mraza dreveni **drevi** **dreviti**, im, d. koga (poditi), d. se **drgetati**, d. od mraza, od strahu = **drhteti**, im, d. od veselja, d. po čem **drhal** **drozg** **drustvo** **drva**, drv, drvòm, drva, pri drveh, z drvmi **držati** besedo, zapovedi; most drži (*ne: pelje*); govor † držati (*fr. - nem.*) = **imeti** **duh**, tož. duhá v pomenu duša, duh v pomenu vonj; † duh jezika, n. pr. to je proti duhu slov. jezika = *slov.:* proti svojstvu slov. jezika **dubovnik**, duhovni, ega († duhoven) **dulec**, lca **duplikat**: **dvojniki** **duplta** (votlina), dupelj, plja (votel), dupljast; *to-da duplo*, duplina

durgelj, eljna **duri**, durce † duš (*fr. douche*); **poliv**, pršna kopel **dvoj**; dvoje vilice, dvoji škornji, dvojca žalost

E.

eden; *pred samostalnikom en*; en, eden se rabi le, kjer je govor o določenem številu, n. pr. Kjer je bogastvo, je en hudič; kjer je uboštvo, jih je pa sedem. — Dve lodrlici je en tovor vina. — Pred mano sta šla dva moža; na razpotju sta za hip obstala in tedaj je izpregovoril eden za slovo. (*Finžgar.*) — Namesto nedoločnega člena se rabi nedoločni zaimek neki, kak, kateri itd., kjer je potreben, n. pr. Ali bi hotel priti kak (*ne: en!*) večer k nam na prejo? — In kaj je Tonček zadnjič neki (*ne: en!*) večer naredil? — No, Lenka, pa recite kako (*ali kakšno; ne: eno*) pametno! — Izvedel sem bil, da ima precej ruskih knjig; sklenil sem, da ga poprosim za katero (*ne: za eno!*). — Pridi z brano, mi boš kake (*ne: ene!*) tri kraje povlekel! — Na pačno je n. pr. Vsaka reč le en čas (*prav: nekaj časa*) trpi. — Zakaj en vrček (*prav.: vrček ali*

- cel vrček) piva na en dušek udušiti, je njemu igrača!
- edin**, edinec, edinost, ediniti, zedinjenje
- † **eklatanten** (*fr. éclatant*); **bleščeč**, sijajen, blesteč
- eksakten**; **točen**, **določen**, čna
- eksaltiran**; **oduševljen**, **vzhičen**; **prenapet**
- ekscentričen**; **izsreden**; **raznosreden**; **exzentrische Kreise**, **raznosredni krogi**; **ekscentričnost**, **izsrednost**; (*pren.*) **prenapet**, **prenapetost**
- ekscerpirati**; **izpisati iz česa**; **ekscerpti**, **izpiski**
- eksekutiven**; **zvršilen**
- eksemplar**; **izvod**; **eksemplaričen**, **zgfeder**, v **z gled in strah**
- eksistenca**; **bivanje**, **bitje**; **eksistirati**, **biti**, **bivati**; **Existenzberechtigung**, **pravica do obstanka**
- eksotičen**; **tuj**
- ekspedirati**; **odpraviti**
- † **eksploatirati** (*fr. exploiter*); **izrabiti**, **izrabljati**; **izkoristiti**; *sam.* **izraba**
- eksplozirati**; **počiti**, **razleteti se**
- eksport**; **izvoz**
- ekspropriirati**; **razsvojiti**, **razlastiti**
- ekstaza**; **zanos**
- ekstemporirati**; **z mesta**, **nepripravljen govoriti**
- eksteritorialen**, **izdeželen**, *sam.* **izdeželje**
- ekstremen**; **skrajn**; **eks-**
- trimitets**, **krajni udje**, **končine**
- † **elan** (*fr. élan*, **napad**); **ognjevitost**, **pogum**
- eleganten**; **zal**, **okusen**, **odličn**, **gosposki**; **zalo napravljen**
- element**; **prvina**; **Lebensstoff**, **živelj**; **galvanski člen**; **početki**; **Elementar-begriff**, **osnovni pojmi**; **Elementarlehre**, **početni nauk**
- eliminirati**, **izločiti**
- elipsa**; **izpust**; **eliptičen**, **izpusten** (**stavek**)
- elizija**; **izpah**
- emancipirati se**; **osamosvojiti se**, *sam.* **osamosvoja**
- emblem**; **znamenje**, **podoba**
- eminenten**; **izvrsten**, **odličn**, **izreden**
- emocija**; **razburjenost**, **vznesmirjenost**
- empiričen**; **izkustven**, *sam.* **izkustvo**
- emporijs**; **skladišče**, **tržišče**
- enak** († **jednak**), **enakost**
- enciklopedijski slovar**, **vseučni slovar**
- energičen**; **krepak**, **odločen**
- † **engažirati** (*fr. engager*, **v službo vzeti**), **eng. se.** (**pri gledišču**) **se nslužiti**; **uslužiti koga**
- enklave**; **osredok**
- † **enketa** (*fr. enquête*, **preiskava**), **razgovor**, **pre-tres**, **posvet**
- enkrat**; † **na enkrat** (*po nem.*) = **kār**, **koj**, **tako**; **enkrat se rabi le**, **kjer je govor o številu**, *n. pr.* **Pred**

nedavnim časom se je oče še enkrat razjezil nad menoj. — Osel gre enkrat na led, modrec dvakrat. Za *nedoločni čas* *rabimo k(e)daj, nekđaj, nekoč itd. n. pr.* Skrbimo, da se bo naše društvo lepo razvijalo, da bo rodilo *kedaj* (ne enkrat!) mnogoteren sad. — Danes je tako, a *nekđaj* (ne enkrat!) je bilo drugače. — Ko sem ga *nekoč* (ne enkrat!) vprašal, kaj hoče postati, mi je ponosno odgovoril: „To, kar je oče, kapitan na ladji!“ — Če je svet končen, tedaj se bo svetovni razvoj *nekoč* nujno končal. Svetovna ura se bo radi izžajevalnega pritiska *nekoč* ustavila. *Napačno je n. pr.* Vztrajajte na tej poti, učite se jezikov, delajte in enkrat bodete iz srca veseli svoje mladosti (prav.: in bodete *kedaj* iz srca...)

enorm; ogromen, neizmeren

† ensemble (*fr.*); skupnost, celota

epoha; doba, razdobje

† epoleta (*fr.* épaulette); naramnik, naramnica

† esé (*fr.* essai poskus); razprava; (leposloven) članek

eskomptirati; odbitevati

† eskorta (*fr.* escorte); spremstvo, straža

† esplanada; ploščad

† estrada; odar, podstenje eter, eteričen; etrski

† etiketa (*fr.* étiquette 1. napis, 2. običaj); (družabni) običaj

evangeličj, evangeljski

† eventualen; morebiten evfonija; lepoglasje, evfoničen, lepoglasen

evidenca; razvid, v razvidu imeti

Evropec, evropski († Evropejec, evropski)

explicite; izrečno, izrekomoma

F.

fac-simile; snimek

faktor; članitelj

† farsa (*fr.*); gluma, burka fasada; lice, pročelje

fascinirati; očarati, ohamiti

† fasonirati (*fr.* façonner); 1. oblikovati, obraziti; 2. ličiti

faza; (lunina) mena; (*pren.*) stopnja

februar, arja

† feljton (*fr.* feuilleton); listek, podlistek; † feljtonist: listkar

† filtrirati, precediti, precejati, ocediti

† fin (*rom. izvora*: dovršen); tenek, droben, rahel, nežen; tenak nos († fin nos),

tenak sluh, tenak okus, ima dobra (tanka) ušesa; tenko platno, tenko sukno, tenka dlaka; te-

kočnten, tenkolas, tenkoslušen; drobna pila;

droben, živ prah; rahel

- čut, rahločuten; rahloslušen feinhörend, nežnočuten; olikano vedenje († fino), ngiájenost, jezík, vedenje ugládti; prebrisana glava ein feiner Kopf; umetno delo feine Arbeit, čisto, suho zlato, feines Gold; pražnja srajca, pražnje predivo, pražnje platno; izglajen verfeinert
- † finesa; tenkoča, tenkost, nežnost; čistina Feingehalt des Silbers; olikanost Feinheit der Sitten
- fingirati; izmisлити, del. izmišljen, namišl en
- fiziolog, fiziologičen
- † flenča (iz nem. Fleischchen); deklina
- † fleten (nem.); ljubek, srčkan, nežen, prečasten
- foliant, folio, in folio; v celo polo, na celém listu; foliirati, listovati
- formular; obrazec
- † forsirati (fr. forcer); siliti, s. se
- fosforescirati; svetlikati se
- irača in prača
- fragment; odlomek
- frakelj, eljna; frakelj
- Franc, France, Francišek; Franca, Franja, Franciška
- Francoz, francoski
- † franža (fr. frange); robica
- † frapirati (fr. frapper, tolči, udariti); presenetiti
- freska; al fresco malen, na moker omet slikati; na mokre slikati
- † frivolen (fr.); nénravéh, nečist, umazan, nesrameu
- frifjati
- frfra, frfrav, frfravec, frfravka
- frkavec
- † furnirati (fr. fournir obložiti); oplatiti, fournisseur, oplatica; nadèl, éla
- G.
- gaber, ra, gabrc
- † gala (it. nakit); † galaobleka, pražnja, slavnostna obleka, † gala-voz, slavnostni voz
- † galanten (it., fr.); vljuden; pazen, viteški; gizdav
- † galop, (fr.); skok; galoper fr.: v skok jahati, jezdit, dirjati; po črnih grobih v skok leté (Preš.); skokoma jezdit, dirjati
- gantil in geniti, ganem; gani in geni! ganil in genil, ganljiv in genljiv
- † garantirati (fr. garantir), jamčiti, poroštvovati; garancija, porošstvo, jamstvo
- † garaža (fr.); klonica
- † garda (fr. garde); straža; † gardedama (fr.), nadziralnica; † garderoba, oblačilnica
- garje, rod. garij, garjav, garjava ovca, garjavec
- † garnirati (fr. garnir); vdelati, okrasiti, opremiti; garnitura, oprema
- † garnizija (fr.); posada, posadka; na p. biti
- gasivec in gasilec; gasilski

- († gasilni) dom; gasilnik, gasilnica; gasilen, gasilno društvo († požarna bramba)
- † gaža (*fr.*); plača
- genij († ženi); duh, velem
- † genre-slika; slika iz (vsakdanjega) življenja; genre = svoj (poseben) način, okus
- † gepelj (*nem.*); vitel, tla
- gibati, gibljem *in* gibam, gibljaj, gibalnica
- gimnazija († gimnazij), gimnazijec, gimnazijski
- gladilnik (likalnik)
- glas; glasba, glasben, glas-ka (= nota); († glasovir = klavir); glasom *predl.* (*nem.* laut), *slov.*: po, n. pr. † glasom zadnjih uradnih poročil, *slov.* po zadnjih uradnih poročilih; † glasom tuuradnega dopisa, glasom tamuradnega ukaza... *slov.*: po (tukajšnjem) uradnem dopisu, po (tamkajšnjem) uradnem ukazu ali z uradnim ukazom
- glavnja († glavna)
- glede, g. na stroške, glede pašnikov († zozir na...)
- glén *m.*, der Schleim, glnast
- gleženj, žnja
- glna, glínen, glinast
- glista, glistav, glistavec
- globok, globlji, globočji, globši, *prisl.* globlje, globoče, globokeje
- glumpec *in* gumpec
- gnestí, tem; gneča († gneča), gnetenec der Knödel
- gnev, gnevati se
- gnezdece († gnezdice)
- gnida, gnidav, gnidavec
- gujat
- gnoj, zmesni gnoj, der Kompost
- gnus
- goba; gobov, gobova juha; gobav, gobavec
- gobezdatl, ám
- godlja, godljati
- † goflja (*iz nem.* Gaffel); gobezdač, hlatač, širokoustnež; *glagol*: ustiti se
- golša der Kropf
- gomazéti *in* gomezéti
- gomolj, lja; gomoljast
- gorčica, der Senf; gorčično zrno
- gori *in* gor; gorénji, górnji, gornjica, Gorenjec, Gorenjsko
- gorjup (*gr.* nak), gorjupo maslo, gojupo komu biti
- gos, goska, goščica († gosčica)
- gosli, goselo, goslar
- gospa; 1. gospa, 2. gospe, 3. gospé († gospej), 4. gospó, 5. pri gospe († gospej), 6. z gospó; *dvojina* 1. 2. 4. gospe, 3. 5. 6. gospéma; *množ.* 1. gospe, 2. gospé *in* gospá, 3. gospem, 4. gospá, 5. gospeh, 6. gospemí; **gospenjl**, gospejni
- gospod, gospodov = gospodnji, gosposki
- gospoštvo, gospóska, gospoščina
- gospodaren wirtschaftlich, gospodarna žena
- gospodična

gostač, **gostačka** in **gostaška**
gotov, gotov denar, gotovina; *pomni*: nam. *tujega* gotov (*fr.* certain, *nem.* ein gewisser) *se rabi v slov. nedoločni zaimek neki, nekak, nekateri, nekaj itd., n. pr.* Prišle so neke (*ne*: gotove!) stvari vmes (*ali*: nekaj je prišlo vmes). — Res je, da se nekateri ljudje (*fr.* certaines personnes) izlahka sprijaznijo z neprilikami življenja. — Nove smeri v umetnosti zadnjih let niso ugajale vsem, ampak le nekaterim (*ne*: gotovim!), slovstveno izobraženim bravcem. Napačno je n. pr. Stara cerkvena slovanščina je privzela pri Srbih polagoma gotove žive oblike (*prav*: nekateri, *ali*: več, mnogo živih oblik). — *Pomni tudi*: storjena obleka († izgotovljena, fertiges Kleid); naredil, storil, končal... sem (*ne*: gotov sem).

gotski

govoriti o čem (*ne*: od česa!)

gozd, gozda († gojzd), gozden

gozditi, zagozditi († gvozdititi)

grábiti († grabíti), grabim
grablje, elj; grábljišče

gracioznost; **milina**

gramòz, óza (*grušč*) der Schotter

gráščina († grajščina), gra-

šak, graščakinja, graščinski; grajski

grášica, grašičen, grašična moka

gravirati; **vrezati**, vrezovati; **gravér**: **vrezovalec**

grbav, grbavec, grbavka

grčav, grčavka (*grčava* palica), grčavina

grdílnica, pogrđica Schmah-schrift

greblja
gredelj, eljna, grédeljnica

grenčica
 † gres (*nem.*); **zdròb**, óba

† grinta (*nem.* der Grind), prha, prhe na životu, p. na glavi; **prbáj**

Grintovec, Grintovci

gristi († grizti), grizem, grizljaj, ugrižljaj, grizavica

gríža, grížav, grížavj otroci

grm; v tem grmu tiči zajec, da liegt der Hund begraben

grmada in gromada

grmeti († grometi), grmenje, grmljáva

groblja
gródelj, dlja (*taljeno železo*)

grohot in krohot, grohotati in krohotati se

† grotesken (*it.*); **čuden**, čudnolik, spačen

grunt (*nem.*); **zemljišče**, zemlja, posestvo, posed; cela zemlja, celo zemljišče, posestvo; pol zemlje, četrtr zemlje; graščina ima sedem zemelj; zemljak, polzemljak, četrtzemljak

† grupa (*it.*); **skúpina**

gugati, gugav, gugavec, gugavka; gugalo, guga-

lica, gugalen, gugalnica, gugalnik
gunca (gugalnica), guncati se, guncalica, guncalnik
gušcer in kuščar, rja
 † **gubernanta** (*fr.*); **vzgojiteljica**

H.

hábatl in hebáti, ám; habniti in hebníti; **habát** in bebát
hahljáti, ám; voda iz lukenj hahljá; hahljati se, hahljav, hahljavec, hahljavka
halja, haljica
 harmonija; **soglasje**, sklad, **skladnost**; *prid.* soglasen, skladen
 † **hasek**, hasen (*madž.*); **korist**, *prid.*
hčl, hčere, hčerin, ina, ino († hčerni), hčerinji, hčernji
 hegemonija; **vodstvo**, načelstvo, prvenstvo
hebetáti, ám (*se*)
 heterogen; **raznovrsten**, raznoteren; **različen**
 hiat; zev
hijena
hirati, am; hirav, hiravec, hiravka, hiravnica in hiralnica
hišna
hištrna
hitre (kdor hitro dela)
hkratu, hkrati
hlamudráti in bamedráti
hlastáti, hlastav, hlastavec, hlastavka in hvastati, hvastav

hliniti, hlinjenje, blimba; hlinav in hlinjav, hlinjavec
hmelj, hmeljen, ljna, hmeljár
hodulje in hodalje die Stelzen
 homogen; **istovrsten**, istoroden, **enak**
 † **honeten** (*fr.* honnête), **časten**, častit, čislan, pošten
 honorar; **nagrada**, *gl.* nagraditi
 horizont; **obzor**, obzorje; horizontalen, **vodoraven**
hoteti, hočem, čem; nečem, nočem; češ (*glej pod češ!*) hoč (= hočeš), noč (nočeš)
hraniti, hranjenje, hramba; hranilnica. hranilnik das Futteral
hrapav, ava o
hrbtica, Kie
hrepenenje
hribolazec, hribolastvo
hripa († gripa; *nem.* Grippe, *fr.* grippe, *je slovanskega izvora!*); **hripav**, hripavec, hripavica
hrkati, hrkav, hrkavec, hrkavka, hrkavica
hrustati, hrustav, hrustavec, hrustavka
hruška, brušev, brušavec, hruševka, hruševica, hruševina
hrvatski in hrvaški
hrzati, hrzavec
hoč, hujši, *prisl.* huje
hudica (udnica, skrnina) die Gicht
hudobni († hudobnik)
hujskati, hujškač

hvala; † na hvalo (*fr.* gráce à, *nem.* dank —) = **po, radi**; *napačno je*: Na hvalo prizadevanju v. -škega župana so razdelili kosilo (*prav*: **po** prizadevanju *ali* na p.). Noga se mu na hvalo širokim čevljem res ni razbolela (*VI.* Levst.; *prav*: **zaradi** širokih čevljev)

† hvalisati (*neslovanska* končnica — s —!); **hvaliti**

I.

ideal, vzor; idealen, **vzoren**; idealizirati, vzoriti, **povzoriti**; idealnost, **vzor-nost**

ideja; **misel**, pojem, pomisel; omiselje, Ideenkreis; fixe Idee: up ta misel identičen; **istoveten**, isti; istovetiti, istovetnost

igeljc, igeljca

igla, iglavec (iglasto drevje); igèlc, igelcà.

ignorirati; **preztrati**

igrc, rca

igroželjen

ikra, ikrav, ikrnat, ikrnica, ikrnik

il, ila; ilov, ilovec, ilovica, ilovina

iluzija; **slepilo**, slepitev, **omama**, mamitev; iluzoričen, slepiten, **omamen**

imaginaren; **umišljen**

† imendan (*po nem.*) = **god**, godovno

imeti; *pomni*: za *nem.* haben, sollen *se rabi v slov.*: 1. *gl.* **morati**, *če se izraža za-*

poved, n. pr.: Moral bi pridnejši biti († imel bi); *nikalno*: Pri vas **ne sme** tako biti († nima biti); 2. **nal**, *če se izraža želja, ukaz, zahteva*, n. pr.: kaj **naj** storim († imam storiti), da dosežem večno življenje? 3. **bodem, bom**, *če se izraža prihodnost, pričakovanje*, n. pr. Ali si ti tisti, ki bo prišel, *ali*: ki pride? († ki ima priti)

imetnik, imetelj († imejitelj)

implicite; **vštevno**; (*pren.*) po zmyslu

imponderabilija množina; **netežnine** (kar nič ne tehta)

† imponirati (*fr.*); **ugajati** komu; **spoštovati** koga

† impregnirati; **prepojit**

impulz; **pobuda**

imuniteta; **svoboščina**;

imun 1. **svoboden**, neodgovoren; 2. **zavarovan** (zoper nalezljivo bolezen)

† **incident** (*it., fr.*); **priljetljaj**, dogodek

indiferenten; **nerazločen**, **srednji**; (*pren.*) **mlačen**, **malomaren**, **nemaren**

indirekten; **posreden**

indiskreten; **nemolčeč**, **nepremišljen**, **brezobziren**; **er ist indiskret**: **ne zna molčati**

individuum; **posameznik**, **poedinec**, **poedinka**, **edinec**; **individualen**, **oseben**, **poseben**; *s.* **osebnost**, **posebnost**

- indoevropski**, († indogermanski)
- indolenten**; neobčutljiv;
(*pren.*) **nemaren**, len
- inducirati**; **navesti**, nava-
jati, **našteti**, naštevati;
indukcija **návod**, induk-
tor **návodlê**; navoden,
n. pr. navodno vreteno
- industrija**; **obrtnost**, indu-
strijski, **obrten**
- infanterija**; **pehota**, pešci
množ.
- inferioren**; **podreden**, dna,
slabejši
- † **informirati** (*it., fr.*); **po-
učiti**, obvestiti
- ingerenca**; posezanje, **po-
seg**; *gl.* **posezati**, **vtikati**
se, vpletati se v kaj
- inhibirati**; **zavirati**
- iniciativa**; začetno delo;
(*pren.*) **pobuda**
- inje** (ivje), **injast**, **injavica**
- inkluzive**; **vštevši**, do v šte-
tega 1918. leta
- inkognito**; pod tujim ime-
nom
- inserat** (*prv. pom.* uvrstek,
inserirati uvrstiti); **oglas**,
oznanilo
- instanca**; oblast prve, dru-
ge... stopnje, **sođna stop-
nja**; sodišče prve, dru-
ge... stopnje
- instinkt**; (prirodni) **nagon**
- institucija**; **uredba**, **naprava**
- instrument**; **orodje**, poseb-
no glasbeno
- integralen**, **docelen**, **lna**, o.
celovit; nerazdêlen, **lna**;
s. **docelnost**, celokupnost
- intenziven**; **jak**, **intenziteta**,
jakost
- † **interes** (*fr.*); 1. **prid**, **ko-
rist**; državi je v prid,
na korist (*ne*: v interesu
države je); kar se tiče
prida občine (Levst.; das
Interesse der Gemeinde);
ne: Ako je izkoriščanje
v mojem interesu (*slov.*:
v moj prid, meni v ko-
rist); 2. **zanimanje**; † in-
teresirati (*fr.* *intéresser*)
zanimati koga, **deležen**
biti česa, **marati** za kaj,
n. pr. Ljudem je do tega
(*sont intéressés*), da bi
življenje ohranili (Žup.);
† **interesent**; **deležnik**
- intervenirati**; **posredovati**
- † **interview** (*angl.* *interview*,
izg. intervju, sestanek)
razgovor; † **interviewati**
koga; **sestati**, **razgovar-
jati** se s kom
- † **intriga** (*it., fr.*); **spletka**
- intuicija** **gledanje**; *gl.* **gle-
dati**, **zreti** na kaj
- irb**, **irhast**, **irhar**, **irhovec**,
irhovina
- iracionalen**: **nerazložen**,
žna, o
- ironija**, **podsmeh**; **ironičen**;
podsmehen
- iskati**, i. kruha, službe
- iskra**, **iskren**
- isteje**, **osteje**, **mesteje**
- isti**; *neslov. je n. pr.* Pod-
pisani prosí sl. okrajno
glavarstvo, da bi mu
isto dovolilo... (*prav*:
da bi mu dovolilo)
- iti**, **grem**; **gre** za kaj (*brez*
se!); **po zlu**, **pod zlo**
iti zu grunde geben
- iver** *m. in ž.*

iz, predl.; pomenja 1. premikanje, ki je namerjeno iz kake stvari, n. pr. izbiti si kaj iz glave, izpeljati kaj iz česa; 2. izvršitev dejanja, n. pr. izbliskalo se je, izgotoviti; 3. dosego kakega namena, n. pr. izmisliti si, izgovoriti si kaj. Predlog **iz** pa je v mnogih primerih izgubil svoj jasni pomen in se je **ī** obrusil; zato pišemo v mnogih primerih brez razlike iz ali z (**s**). Polna oblika se piše pri novejših tvorbah (n. pr. investije, izraz) in pa tedaj, kadar je prvotni pomen predloga še razviden, n. pr. izdihniti dušo, izostati iz šole, izpisati kaj iz knjig itd.

izba

izbebliti in zbebliti

izbrati, izbirati, izbirčen, izbirek, izbor, izber; toda zbrati zusammenlesen

izbiti, i. si kaj iz glave; zob, oko komu i.; toda zbiti, zbijati, n. pr. klobuk z glave, z žebli z.

izblebetati

izblekniti

izbliskati se

izbočiti, izbočeo, izbokel, konvex, izbokati

izboljšati in zboljšati

izbositi in zbositi, n. pr. konja, kolo se je (i)zbošilo

izbrisati, vino se izbriše (ubriše), izbrisana glava; (i)zbrisati madež, dolg,

greh, roke, kar je na deski napisano
izbrusiti in zbrusiti, n. pr. noge, čevlje

izbuljiti oči

izcediti, izcedek

izceliti in sceliti rano

izcela, scela, iz celega (ne iz enega kova, aus einem Guß)

izcimiti se

izčakati (se) in sčakati (se)

izčimžati in sčimžati, sčimženo telo

izčista, sčista, sčistoma

izčistiti, vino se je izčistilo

izdati, izdajati, izdajatelj, izdaten

izdelati in zdelati šole, kako delo; ves (i)zdelan, bo-
lezen ga je (i)zdelala

izdelek das Produkt, Elaborat, izdelovati (produz-
vovati)

izdihniti dušo

izdirati, izdreti meč, zob,

izdolbsti

izenačiti

izganjati, izgnati

izginiti in zginiti

† **izgledati** (po nem.); napačno: ta pokrajina lepo izgleda (slov.: je lepa videti ali je lepa); slabo, dobro izgledaš (slov.: bolan, zdrav si [videti]); reč je videti lepa, bela, črna

izglodati in zglodati

izgotoviti in zgotoviti

izgovor, izgovarjati se

izgubiti in zgubiti, (i)zguba

izgurati in zgurati; (i)zgu-
ran

- izhajati**, časniki izhajajo, to izhaja iz tega; † izhajati dobro, slabo, s čim (*po nem. auskommen*) = **prebiti**, **prebijem**, **prebom**, n. pr. Slovenščina lahko prebije (*ne*: izhaja) brez vseh tujk. — Z njim ni moči prebiti († izhajati); ob vodi in kruhu prebiti; z malim prebiti; *tudi*: ne morem strpeti brez česa (= prebiti brez česa)
- izhladiti** *in* shladiti
- izhod**, izhoden, izhodišče Ausgang; izhoditi *in* shoditi, izhojena *in* shojena pot
- izid** *pomeni* konec (*ne* uspeh)
- izimek**, izimen, izjema, izjemen
- iziskati**
- iziti**, izidem, izšel, izšla, izšlo
- izjasniti se** *in* zjasniti se izjava, izjaviti
- izjed** *in* izjeda ž.; izjedi delati
- izjokati se**, *toda* zjokati (zajokati)
- izkazati** *in* skazati moč, milost
- izkidati** *in* skidati sneg, gnoj; *toda* skidaj se odtod!
- izkladati**, izkladem (izložiti)
- izklesati** *in* sklesati kamen, luknjo v živo skalo
- izključiti** iz društva, *toda sključena starka, sključen hoditi*
- izkopati** oči, zaklad; **izkopina**
- izkrečiti**, ám
- izkuhati** *in* skubati jed
- izkupiti** *in* skupiti, skupil jo je; izkupiček *in* skupiček
- izkusiti** *in* skusiti, izkušnja (izpit), skušnja Erfahrung; *toda* izkustvo, izkustven
- izkvariti** *in* skvariti
- izleči**, izležem, ptica mlade izleže
- izlesti** iz česa
- izlikati** *in* zlikati sukno, perilo
- izliti** kaj iz česa
- izlizati** *in* zlizati (se); med iz skodele
- izločiti**, izločati iz sebe
- izložiti**, izlagati, izložba (razstaviti)
- izmanjšati** *in* zmanjšati
- izmed**
- izmakniti** *in* makniti (zmekniti) stol izpod nog, *toda* zmakniti (vzeti)
- izmena**, izmenjava; po izmeni = izmenoma (vrsté se); izmeniti ablösen, izmenitelj der Ablöser; *neslov. je v pomenu* izmenjati besede, n. pr. Približal se mu je *in* sta izmenjala nekaj besed (*fr. ils ont échangé des paroles*), *slov.*: sta spregovorila nekaj besed ali: sta govorila
- izmet**, éta; izmetati kaj iz česa; *toda* zmetati kaj s česa, seno z voza; vse je zmetano
- izmisliti** *in* zmisliti si kaj, izmišljotina; *toda* zmisliti se na kaj

- izmodriti**, to me je izmo-
 drilo
izmotati *in* zmotati v klob-
 ček
izmrcvariti *in* zmrcvariti
izmuzniti se iz hiše
iznad
iznajti, iznajdem, iznašel,
 iznašlec
iznebiti se *in* znebiti se
iznemoči = obnemoči
iznenada, iznenaditi koga,
 iznenaden, dena
izneveriti se *in* zneveriti se
iznimek, mka
iznova *in* znova
izobčiti
izobrazba
izogibati se
izolirati; **osamiti**, samiti;
 izolacija; **osama**, osamitev
izpahnti koga iz česa; *toda*
 spahnti (zvariti, zvezati)
izpéhati *in* spehat konja
izpeljati kaj iz česa, ptički
 se izpeljejo
izpisati, izpis, izpisek
izpit
izpiti (se), izpiti oči
izplačati delavce; izplačilo,
 izplača; se ne izplača *in*
 splača
izplati, izpoljem vodo iz
 čolna
izpod
izpodbiti komu kaj
izpodbosti *in* spodbosti
 († vzpodbosti)
izpodbuda *in* spodbuda
 († vzpodbuda)
izpodleteti *in* spodleteti
izpodrecati se *in* spodrecati
 se
izpodrinati *in* spodrinati
izpolniti *in* spolniti, izpol-
 njevanje, spolnjevanje
izpoved (= izjava); spoved
in izpoved, spovednik *in*
 izpovednik
izprehod *in* sprehod, (iz-
 prehajati se *in* spreha-
 jati se)
izpremeniti *in* spremeniti
izpričati *in* spričati
izpriditi *in* spriditi
izprva *in* sprva
izrastek, leka
izrečen, čna, o, izreči misel,
 izrek
izreden († izvanreden)
izrezati kaj iz česa, izrezek
izriniti se, mehurci so se
 izrinili
izročiti, izročilo
izrod, izrodek
izružiti fižol, koruzo
izrvati, izruvati, izrujem
izsekati podobo iz kamena
izsiliti
izskočiti iz strelnega jarka
izslediti, izsledovati, izsle-
 dovatelj Forscher
izstopiti iz društva
izsuti, izspem
iztegniti *in* stegniti roke,
 vrat
iztakniti *in* stakniti komu
 kaj, oči
izterjati
iztrebiti, iztreba
iztrezniti se *in* strezniti se
iztrgati palico komu iz rok;
toda strgati (raztrgati)
 obleko
izučiti
izumiti, izumitelj
izuti (sezuti)
izvaliti, ptiči so se izvalili

izvarek, rka († žlindra)
izvedeti in zvedeti, zvedav,
zvedavost

iz večine; po večini, večinoma 36.

izveličati in zveličati

izvid der Befund

izviniti in zviniti, (i)zvinek

izvirati, izvir

izviti komu kaj iz rok

izvleček

izvoliti, izvolitev

izvreči, izvržem, izvržek;

krava je (i)zvrгла, sad se je (i)zvrigel

izvršiti in zvršiti, (i)zvršilna oblast

izvrtati

izven

izvzeti, izvzemši

izza, izza mize vstati

izzvati, izzovem

izžeti, izžmem.

J.

jablana in jablan, i ž. jablanov, jabolko, jabolčen, jabolčnik, jabolkovec

jadrati, sm; jádravec, jádrar, jadrarstvo

jadrn in jedrn (hiter), jadrno iti, jadrn korak, jadrnost

jadro, jádrnik, jádrnica

jaglo (pšeno), laško jaglo = riž

jaged m., jagedov, jagedovina

jagnje, jagnječji, jagnjetov, jagnjič, pasl moje jagnjiče; janjec, janječji, janječek

jajca, množ.: jajca, jajec;

jajcem; jajčece († jajčice), jajčna jed

jak, jačji, *prisl.* jače

jalov, jalova krava; jalov izgovor

januar, arja; prosinec

jarem, rma

jasi, jaselce

jastreb

jaščerica († jaščarica) in gaščerica

† javelne (*nemško* ja wohl nicht) = komaj

jaz; *pomni*: vse moje bistvo, mein ganzes Ich; on je za dva mene močen

jazbec, beca, jazbečev

jécav, ječavec, jecljati

ječati, ječav, ječavec, jéčavka

ječmenček, ječmenka, ječmenova kaša († ješprenj, *iz nem.* Gerstbrein)

jedro, jedri, jedrnat, jedrnatost

jegulja

jeli, jelita, jelite; jeli, da je res; jelite, da je prav; grdo je, jelite, če nam očitajo?

jela, jelka, jelkov

jelša, jelšev

† jenjati (*iz nem.* hengen); nehati

jerbas, jerbašek

jermen, jermenje

jetika, jetičen

jetnišnica

jetra, jeter, jetrom; jetrca,

jetrčnik, jetrn, jetrnik, jetrnica

jezav, jézavec, jezavka

jezdec, deca, jezdenje, ježenje (*starejša oblika*); jezdariti, jezdarjenje

jezero, jezeren, zerna, jezerica, jezerski

jezkatl (prepirati se), jezikač, jezikávec, jezikavka

jeziti vodo, zaježen

jezuit, jezuitski

jokatl, jokav, jókavec

Jožko († Joško)

jugovzhod, jugozahod; južnovzhoden, južnozahoden

julij, julijska vročina

junij, junijski

Jurij, Jurija († Juri); Jur, Jurja (*v preprosti rabi*), Jurček, Jurjevo

† juriš (*turško*); **naskok**, napad, naval; jurišiti, naskočiti, napasti navalliti

jurski, jurska tvorba

jutro, jutrn, jutrnji; jutrna meglá, jutrnja sapa;

† jutrov = jutrn, jutrnji;

† jutrova dežela = jutrna, vzhodna dežela, vzhod (Vzhod); † Jutrovo =

= vzhod (Vzhod); navzhodu, na jutrnem; *napačno je*: Nahar je bila lepa ko roža Jutrova (Fr. B.) = ko roža Jutra (Vzhoda)

jutri, jutrišnji, jutranji

južina

K.

k *predl.*; *pred k in g se piše h, n. pr. h kovaču, h glavvarju*

† **kabinet** (*fr.*); 1. **izba, soba, sobica, hram**; 2. (*pren.*) **vlada, ministrstvo**; 3. **zbirka**

ka-li; ali gorí, ka-li? Ali smo sami razbojniki, ka-li? 39.

kabel-in kebèl, la

kaber, bra, kabrn

kadar, kadar kolí, kadar si bodi

kadilo, kadilnica, kadilnik, kadilen

kadulja der Salbei

kadunja, kadunjast

kahljati (*se*); **hahljati** (*se*) **kajpada**

kakor, kakršen († kakoršen), kakršnost

kaligraf; **lepopisec**

kalcij das Kalzium

kali das Kali, **kalič** das Kalium

† **kalkul** (*fr.*); **račun**, (*pren.*) **načrt**; **kalkulirati**; računati, **izračunati**, **preračunati**

kamen, *rod. kamena in kamna*; **kamnáti**, ám; **kamniten**, **kamnolom** (*tudi lom*)

kam, kam li; nima beliča, kam († kamo) li dinar

† **kanal**; **vodotok**, **vodotoč**;

prekop, **pretok**, **protok**, **preliv**

kanja, **kanjec**

kaos; **zmeda**

kapelj, **kaplja**, **eljna**

kapnik, **stoječ k.**, **viseč k.**

† **kaprica** (*it., fr.*); **sitnost**, **trma**; *prid. hudomušen, trmast*

kar, česar, čemur, pri čemer, s čimer

Karel, **ria**

† **karton**; **lepenka**

kašelj, kašljati; kašljav, kášljavec, kašljavka
 katalog; imenik, zapisnik
 katarakt; slap, prag, slapovi, pragovi reke Nila
 katastrofa; prekrat, prevrat; pren. poguba, pogibelj

kateri; o rabi zaimka kateri in ki pomni: 1. kateri se rabi kot oziralni zaimek navadno le, kadar mislimo na eno ali več izmed dveh ali mnogih oseb ali reči, n. pr. Kateri ste s tem zadovoljni, vzdignite roke. Katerega bom poklical, tisti naj se oglasi. Vsaka pšenica, katero kupim, je snetjava. Ezav se je povrnil po oni poti, po kateri je prišel. — 2. kateri se rabi poleg ki za predlogi, n. pr. Zadušil sem siloma vzdibljaj, s katerim se mi je hotelo olajšati nesrečno srce. (Strit.) To so bili dnevi, ki časih na tihem zahrepeni po njiš srce. (Cank.) Stog je močen kol, okrog katerega se žito, seno ali slama sklada. — Drugega nima kakor pot, ki hodi po njej, pa še tista ni njegova. — 3. Kadar se govori o stvari sami zase ne glede na druge, se rabi navadno ki, n. pr. Tista pšenica, ki jo zdaj kupuješ, je snetjava. — Imenovani list prosim, da popravi krivico, ki mi jo je storil. — To ni

za velikana, ki se mu pravi Brdavs, pa tudi zame ne, ki mi pravite Krpan. — 4. ki nadomešča lahko tudi kak predlog, n. pr. Živel je pobožen mož, ki (= o katerem) so pravili, da mu je vse védeče. Na moje plaho, razbolelo srce so trkali ponočni glasovi, ki človek ne vé, ali se vijejo iz zemlje ali lijejo z neba. (Cank.) — Prideta na cesarski dvor, ki pravijo, da je neki silno velik. (Levst.)

katoličan

kava, kaven, vna, kavna († kavina) primes
 † kavcija; varščina, jamščina

kavelj, eljna, kavljast, kavljat

kavkelj, klja

kavzalnost; vzročnost;
 vzročna zveza der Kausalnexus

kazalo, kazalnik, kazalnica, kazaten; toda kazavec ali kazalec

kaznovati († kaznjevati), znujem

kdaj, nekdej; 1. vprašalni zaimek: od kdáj? 2. nedoločni zaimek, n. pr. Če sem ti kdáj kaj dobrega storil. Kot nedol. zaimek tudi kedaj, n. pr. Se bomo že kedáj videli. Če pridemo kedaj v nebesa, nam bo vse jasno.

kdor, 2. kogar in čigar, 3. komur, 4. kogar, 5. pri komer, 6. s komer

- kemik** († kemičar)
kès, kesa (*v tem pomenu boljše kesanje*); kesen, kesan; kesnejši, kašnji, *prisl. kesneje*
ki (*glej pri kateri*)
kij, kijec († kic)
kilav, kilavec, kilavka
kimavec (september)
 † kinč (*iz madž. kincs zaklad*), kras, nakitje, lišp; † kinčati, (o)kraliti, zaljšati, okititi, lišpati
kisel, kisela, selo (*stara oblika*), kisa, slo (*mlajša obl.*); kislec, kisleca, kisik, kislina
 † kit (*nem.*); lepilo, zamazka
kje, kje drugje, kje kdo
kládivo, kládivec († kladvece)
klasifikacija; razredba, oce-
na; klasificirati, (po)raz-
rediti, oceniti
klavec, klaven, vna, ; klav-
nica
klavrn, klavrnost
klavzula; pristavek, ute-
snitev
klecati, klecav, klecava no-
ga, klécavec
klečalnik
klečeplastvo
klepalnik, klepalno kla-
divo; klepavec
klepetav, klepetavec
kleveta (obrekovanje)
 † klika (*fr. clique*); *pomeni:*
drhal, svojat
klima; podnebje
 † klišé (*fr.*); ploskanica, ploska; † klišarna, plo-
skarn(ica)
- kljub, vkljub:** (na)vzlic
ključavnica, ključavničar;
 kljuka, kljukec
kljun, kljunač, kljunast
kljusa in kljuse, eta
kljuvati, kljujem in klju-
vam
klobkó, klobčič († klopčič),
 klobček
 † klofuta (*nem.*); **zaušnica,**
 † klofutati, udariti, biti,
 tepsti, uhati
 † klovn (*angl. clown, izg.:*
klavn), glumec
klopca in klopica
kmalu († kmalo)
kmet, na kmetih, s kmetov
priiti
kmetiški in kmečki
knez, knezovati, knezovina
 (kneževina); **kneginja**
 (knezova žena), **knežna**
 (knezova hči)
knjiga, deželna knjiga († de-
 želna deska, Landtafel);
 (*pren.*) knjigožer, Bücher-
 wurm, -narr
ko; 1. ko = kot = kakor;
 molči **ko** (kot, kakor)
 riba; 2. ko = čim, n. pr.
 Dalj **ko** je pravil, bolj
 ga je brat zavidal. — Bolj
ko je tekla kri, več je
 bilo kristjanov
koalicija; zveza
kobila, prid. kobilji, kobilje
mleko
kócelj, clja; kócast = ko-
drast; kócasta glava, oble-
ká, kócast klobuk
kočijaž, kočijaški
kočnik (zob)
kod († kodi), odkod, dokod
kodelja, skodeljkat se

- koder**, kodrc, kodrav, kodravec, kodrcija
kobezija; **zlepnota**, zveznost, **sodržnost**
 † **kokarda** (*fr.*, *pomeni pentlja*); **trak**, **znak**
 † **koketen** (*fr.*); **spogledljiv**, **koketirati**, **spogledovati se**
koklja († **kokla**)
 † **kokon** (*fr.*); **zapredek**
kokolj
kola, kolca
kolacionirati; **primerjati** (*v pravem pomenu*: p. prepis z izvirnikom)
kolek, kolka, **kolkovati** († **koleka**, **kolekovati**), **kolkovina**, *prid.* **kolkoven**, vna, o
koleno, *prid.* **kolenji**, **nad kolenjo** **zgibo**, **kolenji upogib**
koleselj, **sija**, **seljna**
kolidirati; **sokobiti** s čim, **nasprotovati si**; **kolizija**, **sokob m.**, **spor**
kolkaj, **količčaj**, **kolikšen**, **kolikršen**
kolka, ka († **kovk** *Strit.*), die Hüfte
kolnica *in* **klonica**, **kolarnica**, **vozarna**, la remise, der Schuppen, **garage**
kolo, **kolesček** († **kolesček**), **kolesčast**
 † **kolo** (*it.* collo); **nakladek**
kolona; **stolpec**, **razpredel(ek)**
kolonija; **naselbina**, **naselje**; **kolonizirati**, **naseliti**, **naseljevati**; **kolonist**, **naselnik**, **doselnik**, **doselec** † **kolosalen**; **ogromen**, **velikanski**; **kolos**, **velikan**
 † **kolportirati** (*fr.* colporter krošnjariti), **raznašati** (**časnike**, **knjige**); † **kolportér**; **raznašavec**, **raznašalec**, † **kolportaža**: **raznašanje**
 † **komašna**, **gamaša** (*fr.* gamache); **golenica**; **golenke množ.** (**zavojci**).
kombinacija; **sestava**, **kombinirati**, **sestavljati**, **spajati**; (*pren.*) (**primerjaje več reči**) **domisliti se**
komenzurabel; **soizmeren**
 † **komfort** (*angl.*); **udobje**, **udobnost**; *prid.* **udoben**
 † **komij** (*fr.* commis); **uslažbenec**, (**trgovski**) **soizmerenik**
 † **komité** (*fr.*, *angl.*); **odbor**
 † **komoden** (*fr.*); **lagoden**, **zložen**, **udoben**; **po lagodi mi je**; *sam.* **lagoda in lagot**, **lagodnost**; *prisl.* **zlagoma**, **lagodno**
komolec, lca
kompakten; **strnjen**, **oklén**, **jeklen**, **jedrn**, **jedrén**
kompenzirati, **nadomestiti**, **izravnati**, **odškodovati**, *sam.* **nadomestek**, **nadomestilo**
kompetenca; **pristojnost**, **pristojna oblast**
kompilirati; **sestaviti** (**iz raznih knjig**)
kompleks; **sojem**, **jma**; **obseg**, **celota**
kompliciran; **zapleten**, **zamotan**
 † **kompromitirati** (*franc.*); **osramotiti**, **osmešiti**

- koncentrirati; **usrediti**, so-
 srediti, srediti; zbrati,
 zgostiti; koncentričen,
sosreden, dna; istosreden,
 enosreden; koncentracija,
usredba, sosredba
 koncept; **osnutek**, zasnova,
 osnova
 koncesija; **pripust**, dovoli-
 tev, pripustilo (pismo o
 pripustu)
 koncipirati; 1. **sestaviti**, za-
 snovati, osnovati, načr-
 tati; 2. **zamisliti**, zamiš-
 ljati kaj, koncepcija, **za-
 misel**, sli
 koncizen, **jeder**, dra, o, je-
 drn, jedren, klén
končati, *pomni: v nepre-
 hajalnem pomenu končati*
se; napačno: Tu konča
tretja stran Čopovega ro-
kopiša. — S em konča
Čopov odlomek (= fr.
nem.); slov.: tu se konča
tretja stran; s tem se
konča odlomek
končen, čna († konečno) =
 = **dokončen**, čna, čno
 († končnoveljaven, *po*
nem. endgiltig)
 kondenzirati; **zgostiti**, zgo-
 ščati, gostiti; *sam. zgo-*
stitev, zgoščanje
 kondolirati; **sožalje** izreči;
sožalnica (pismo)
konec, pokonci *predl.*; kon-
 ci množina = sukanec;
 † konec vzeti (*fr.* prendre
fin, nem. ein Ende neh-
 men); **pokončati se**, **po-**
giniti, uničiti se
 konferenca; **posvet**, posve-
 tovanje; konferenčna so-
 ba, **posvetovalnica**
 konfident; **zaupnik**
 † **konfiscirati**; **zaseči**, zase-
 gati, zapleniti; *sam. za-*
sega = zaplenitev
 konflikt; **sokob**, a; **spor**; *gl.*
spreti se s kom, zadeti
ob kaj
 konfuzen; **zmeden**
 kongres, **shod**
 kongruenca; **skladnost**,
prid. skladen, priličen,
soglasen, gl. skladati se,
ujemati se
kouca, koničast (šilast)
konjedec († konjedirec),
 konjederka
konjica (konjenica), **kónjik**
 (konjenik)
 konjektura; **ugibanje**
 konkreten; **predmeten**,
 stvaren
konopec der Strick
konoplja, konopljen
 konstatirati; **ugotoviti**, ugo-
 tavljeti
 konstelacija (*prv. pomen:*
stanje zvezd; ozvezdje)
položaj
 konstitucija; **ustava**, kon-
 stituanta, **ustavodajna**
skupščina
 konstruirati; **narediti**, de-
 lati, tvoriti, zmisliti; **se-**
staviti, sestavljati, na-
 črtati
 kontakt; **dotik**, tik, *gl. (do)*
 takniti se
 kontekst; **zveza**; *v besedilu:*
ustroj stavka, stavčni
 ustroj
 kontinent; **celina**, **kepno**

- † **konto** (*it.*); račun; a conto, na račun; conto corrente, tekoči račun
- † **kontura** (*fr.*); očrt, začrt; *gl.* očrtati, začrtati
- kontradiktoričen**; **prekoslóven**, protislóven
- kontraren**; **protíven**
- kontrast**; **nasprotje**
- † **kontroband** (*it.* contrabando tihotapstvo), **tihotapstvo**, *gl.* tihotapiti; *sam.* tihotapec
- † **kontrola** (*fr.* contróle) **prí-gled**, nadzorstvo; † **kontrolirati**, **prí-gledovati**, nadzirati, nadzorovati; **kontrolor**, **prí-glednik**
- konvencija**, **dogovor**, **konvencionalen**, **dogovorjen**; **običajen**
- kopača** († **kramp** *nem.*)
- kôpel**, éli († **kopelj**), **kopelnica** Badewanne
- kopija**; **prepis**, snimek; **kopirati**, **prepisati**, posneti, snimati, (sliko) preslikati
- kopneti**, im, kopnenje
- koprc**, **koprčev**, der Fenchel
- koprneti**, im, koprnenje, **koprneti od strahu**, od žeje, po čem k.
- korakoma** († **kôrak** za korakom *roman.*, *nem.*); *na-pačno*: Ali nekoč pride ura — ne pobliskoma, temveč počasi, korak za korakom (*Cank.*); *prav*: **korakoma**, stopnjema
- korektura**, **poprava**, **popravek**; **popravna pola** (*Korrekturbogen*); **korekten**, **pravílen**, **brezhiben**
- korelativen**, **soodnosen**
- korobač**
- Koseski**, *rod.* Koseskega, s Koseskim; Koseskega († Koseskove, Koseskita) pesmi; *enako* Hradeckega most, Palackega zgodovina
- kosíter**, tra; **kosítrn**, **kosítrén**; **kosítrnik**; **kosítriti**, **kosítrati**
- kosten** = **koščén**; **kostolom** Beinbruch († **kostí-lom**), **kosteníca**, **kostenjak**, **koščíca**
- † **kostim** (*fr.* costume); **kroj**, noša; † **kostimirab**, zgodovinski dobi primerno oblečen
- † **košarico dati**, *nem.* einen Korb gel en = **odreči komu kaj**, **odbiti** (prošnjo), **zavrniti koga**
- košček** († **kosček**)
- kôt** (*glej pri ko*)
- kotánc** die Spirale
- kotljati se**
- kovčeg**, éga († **kovček**, čka)
- kozélc**, **kozélc**; **vezaní** **kozélc**, die Doppelharfe; **samčast kozélc ali samec** (*v nasprotju z vezanim k.*); **brana**, **okno pri k.**
- koženíca**; **pergament**
- kragulj**, úlja
- kraguljec**, **kraguljček**, **kragúljiti**
- kraj**, **krájeven**, s **kraja** der erste beste
- kralj**, **králjev** (*osebno*), **králjév** = **králjevski**; **králjestvo**, **králjič**, **králjevič**, **králjična** († **králjičina**)

- kramljati**, v pesmi tudi stara oblika kramoljati
Kraujec, kranjski
krasta = hrasta, krastav, krastavec, krastavost
krat, prvokrat, drugokrat, desetkrat; če krat sklanjamo, se piše narazen, n. pr. koliko kratov, druge krati, neke krati
kratek, krajši, kračji, prisl. kraje; kratke pameti biti, kratkih besedi biti; kratko (in) malo ne, skratka, izkratka; pomni: den Kürzeren ziehen izgubiti, izgubo imeti; premagan biti, na škodi biti
krcaj, clja
 † kredenca der Kredenz-tisch (it., fr.); slov.: láva, lávica
kredit; zaup, v z. dati
krehati, krehav, krehavec
kreljat, i
krempelj, plja, krempeljč
krhelj, hlja, krljevec
krhlika, krlikov, krlikovec
kri; krvni udar, Blutsturz; krvni obtek, Blutkreislauf
kričica Schlagwort
kristjan, krščenik, Kristus, rod. Kristusa in Krista
kritik († kritičar) presojevavec (-lec), ocenjevavec (-lec)
kritika; ocena, pretres; kritičen, usoden, odločen, opasen
križavec, križavce preštevam
krlj
- krmežljav**, krmežljiv
krn, prvi, zadnji konec ladje; prid. krn, krna, krno (okrnjen); krn zbor Rumpfparlament
krnica, priti med krnice in pečine (= med Scilo in Karibdo)
krögla († kroglja)
krpavec, der Flicker, Pflüschler
kruh, pomni: dva kosa kruha (ne: dva kruha), posodi mi tri hlebe (tako je popravil Hren Trubarjevo in Dalmatijovo tujo rabo: tri kruhe); pet hlebov (tako pravilno Pohlin za prejšnje: pet kruhov)
krvilitje, prelivanje krvi († krvoprelitje)
krvoželjen, krvožejen
kuhalnica
kukavica, kukavičji
 † kulanten (fr. coulant, gladko tekoč) = ustrezljiv, vljuden, udvoren
kulminirati; vzhovati, do vrha priti, na vrhu biti; kulminacija, vrh
kultura; omika, izobrazba, naobrazba, omikanost, obrazovanost, prosveta
 † kupon (fr.); odrezek
 † kuverta (fr.); ovojnica
kvačkati häkeln
kvalifikacija; 1. kot lastnost: usposobljenost, 2. usposobljenostaa ocena, popis; kvalificirati usposobiti, oceniti; del. usposobljen
kvaliteta, kakovost
kvantiteta, količina

kvart; četverka
kvatrn, kvatrn teden, kvatrnica
kvišku
kvocient; kollčnik
kvota; delež, razdelek

L.

labod, labodji, labodnica
ladja, ladjin in ladijen, jna, ladijski; ladjica, ladjišče; ladjevje
† lafeta (die Lafette); prema, sprednja prema
lagati in legati, lagal in legal, lažem
labek, bka, o, lebak (legák), bka, lahen, bna, določna oblika labki, bka, o; lažji; *prisl. laže, laglje, (lažje); — pomni: lahko se rabi tudi nam. smeti, moči, n. pr. Lahko bi pomagal, pa nečeš. — Ali grem lahko z vami? — Lahko nebaš.*
lahčati, lahčati
laik; 1. svetni človek (*nasproti duhovniku*); 2. (*pren.*) nestrokovnik (*nasproti strokovnjaku*)
lajati, lajam in lajem
laket, kta, ktú in lahet, bta, htú; *množ. lákti m., lahti, lehti ž., tri lahti; nadlehti, podlehti, nadlahti, podlahti*
lani († vlani), lanski
lapidaren; jeder, klén, kraktek
lápor, rja der Mergel, la-porjeva jama

las, lašček, laščast; lasnica = lasna igla, lasna ključica
lasciven; opolzel, pohoten
laskati, laskav, laskavec
laskrn (sladkosneden)
lastovica († lastavica), lastovka, lastovičji
lašček in loščec, čecá (klòp)
latenten; zvezan, skrit, tajen
† lavoar (*fr. lavoir*); umivalnik, umivalnica
laž, í, laž beseda, lažniv; *v sestavah* laži = slutvo (Pseudo-, After-) lažustavnost; lažiučenjak, slutvoučenjak
le, le-tá, le-ta, le-to; le-tega; le-ti močje; le-oni, le-ona, le-ono; le-onega; le-tod; *tod. takle, takale, takole 3b.*
leči, ležem, *velel.* lezi, lezita, te
ledje, *sr.; množ.* ledja
legitimirat se izkazati se, legitimacija; izkaznica, izkaz
lemež
lepenka, Pappendeckel
lepotiti = ličiti, schminken; lepotilo, lepotica die Schminke; lepotilec der Schminker
les; divjak drgne dva kosa lesa (*ne: dva lesa*), da si zaneti ogenj
lesti († lezti), lezem
lešnik
leto; koliko let imaš? deset let mi je, imam (*to je slov. nam. koliko si star, 10 let sem star*); létenski,

- létina**, dobra l., letošnji, letošnjik; poletl
 † **ležeren** (*fr. léger*, lahko-miseln); **nemaren**
li vprašalna besedica, n. pr. Je li res? Je li ne? Bog vedi, ni li to znamenje prihodnjih temnih ur? — Bo li kdo († bo-li) vsaj eno solzo potočil za menoj? — Gospod, sem li jaz? — Je li bolje († je-li)? Najdete li med njima bistven razloček? — Ni li to prav očiten dokaz, da ni bistvenega razločka? — **Slišiš li**, moja hči? (*Dalm.*) — Je li Savel tudi med preroki? (*Frub.*) — Hočem se malo okrog ozreti, je li še kakor pred toliko leti. (*Strit.*) — **toda jeli**, jelita, jelite (*glej pri jeli*), n. pr. Ne poznaš me, jeli, ženica? (*Strit.*)
 † **lift** (*angl.*); **dvigalo**
likalo, likalnik, likalnica
 † **limbar**; **litija**
lisica, lisičji;
list, listov, listovec
 † **lista** (*die Liste*); **pola**, izkaz, seznam
lišček († **lišček**)
lišpati, lišpalnik (*orodje*, s katerim se lasje žgó in kodrajo); lišpav, lišpavec
literatura; **slovstvo**, književnost; slovstven, književen
ljubezniv
ljudje, rod. ljudi
ljuljka († **ljulika**), ljuljčen
ljut, ljutiti se, ljutica
lobanja
- locan**, cna_ († **locenj**), locnat
ločnica Sicherheitsmarke
 † **lojalen** (*fr. loyal* zakonit) zvest, pošten, dober, pravičen, resničen, odkrit(ostrcen)
loščiti, čevlje l. wixsen, loščilo Wixhs
 † **lotati** (*nem. löten*); **spojiti**, spajati
Lovrenc
 † **ložirati** (*fr. loger*); **stauovati**; koga kam nastati
lab, ljubov, lubad
luč, lučca († **lučica**)
Ludovik, **toda** Ljudevit
 † **luksus**; **g'zda**, razkoš, i ž., potrata, Luxusware
glzdn'na, gizdovina
lusk, luskav, luskavec
lutka, la poupée, die Puppe
lutkovno gledišče, Kasperltheater

M.

- macesen**, sna, macesnov, macesnovec
mačeha, mačehin, a
mačka, mačica, mačij; mačie († **mačkine**) solze; mačko v vreči kupiti (*po nem.*) = **na slepo** kupiti
maditi = mediti, mladiti sadje; mada, sadje v mado dejati; **maden**, dna
 † **magari** (*iz turšk.*); **čepav**, četudi
mabáto, mahalnik
mahljati, am; mahljaj, mah na mah, mahoma

- maj**, **majsko** († **majevo**)
solnce; **mainik**, **majniški**
(† **majnikov**) izlet
- maj** = **mlaj**; **maje**, **mlaje**
postavljati
- majcen**, **cna**, **o**, **majčken**,
čkena, **o**
- majuskula**; **vélíka črka**
- maklèn**, **ena**
- maksíma**; **načelo**
- maksímalni**; **največji**
- mal**, **dosegamal**, **dosihmal**,
odsihmal
- malce** (**malo**)
- mall. prid.**, *ima samo do-
ločno obliko*: **máli**, **a**, **o**,
n. pr. **malí hlapec**; *za
nedoločno obliko se rabi*
majhen, **n. pr.** **hlapec je**
majhen (*ne mal ali malí*);
malo po malo **sukzessiv**,
v malo dneh. **z malo be-**
sedami; **manjši**, **manj**; **ma-**
lokdaí, **malokdo**, **malokje**
- málica**, **dopoldanja m.**, **po-**
poldanja m., **málicati**
- málin**, **mín**
- malina**, **malinica**, **malino-**
vec
- malomaren**, **nonchalant**;
malomarnost, **noncha-**
lance
- † **maltretírati** (*fr.* **maltraí-**
ter); **s kom grdo**, **hudo**,
slabo, **zlo**, **trdo delati**,
ravnati, **postopati**; **mučiti**
- mandelí**, **elína**, **mandelínov**
- † **maníra** (*fr.* **manière**) 1. **na-**
čin; 2. **množ. običaj**, **na-**
vada; **spedób**, **óba**
- manjkati** (**nedostajati česa**)
- † **manšeta** (*fr.*); **sapestnik**
- mar**, **tega mi ni mar**, **all**
mar ne veš?
- marec**, **rca** (**sušec**), **marčna**
(† **marčeva**) **vstaja l. 1848.**
- marenj**, **nja in marnja**, **nje**
† **marioneta** (*fr.* **marionette**
prv. pom. **Micika**, **Marička**)
lutka, **punca**; († **polišinel**,
ital., *fr.* **Cankar**), **lutkovno**
gledišče
- markanten**; **očiten**, **značilen**,
izrazit
- Marko in Marka**
- marmor**, **rja**
- marsikaj**, **marsikak**, **marsi-**
kdo
- † **maršírati** (*fr.* **marcher**);
stopati, **hoditi**
- martinček**
- † **masa**; 1. **keva**, **gruda**,
grmada; 2. **množica**, **síla**,
síla ljud, **síla snega**, **síla**
opravkov; 3. **snov**, **tvar**;
† **masíven**, 1. **iz celega**, **ce-**
loten; 2. **samoravel**, **sa-**
moroden; **brez primesí**;
subo (**zlato**); **ein massiver**
Mensch, **debel**, **zarobljen**,
neotesan
- † **masakrírati** (*fr.* **massa-**
crer), **poklati**, **pomoriti**
- maseljc**, **eljca**
- † **maska** (*it.*, *fr.*); **krinka**,
obličnica, **korelek**, **obra-**
zina
- maša**, **vélíka maša** **das Hoch-**
amt; † **mašo brati** (*po*
nem.) **maševati**, **mašo**
opravití
- † **matador** (*špan.*); 1. **bíko-**
borec, 2. **vedítelj**, **prvo-**
boritelj
- materíja**; **tvar**; **materíalen**,
tvaren, **rna**; **materíal**, **gra-**
divo, **tvorívo**, **potrebščíne**

- materin**, ina, ino; **materinska** hiša Mutterhaus, **materinska** dežela, n. pr. Grki so se iz svojih naselbin radi vračali v materinsko deželo; **materinska šola** (*naspr.* podružna šola)
- † **matrac**; **žimnica**; Federmatratze, **vzmetnica**
- † **medalja** (*fr.*); **svetinja**, († kolaina, iz *it.* collana ovratna verižica)
- medletl**, im od lakote, od žalosti, po kom (čem)
- mehak**, mehek, hka, o; **mečji**, mekši, mehkejši, *prisl.* meče (mečje)
- mehir** in mehur, ria
- † **memoar** (*fr.*); *množ.*; **zapiski**, zapisi
- menjaš**, menial, menialnik, menialnica; **menjavec** in menjalec
- meritoren**; **stvaren**, strokoven
- merjasec**, nereseč
- merodajen** (*po nem.*); **bolje odločilen**
- mesec**, eca in sca; v *izvedenkah* le meseca: mesečen, ečna, mesečina, mesečnik
- meso** v juhi Tellerfleisch
- mesto**, mestece († mestice); **z mesta** = **iznenadno** govoriti aus dem Stegreif sprechen; *pomni:* za *nem.* Stelle *se rabi v slov.* natančneje določena beseda
- urad**, služba, oblast; n. pr. sodniška služba je razpisana († mesto sodnika); urad. († službeno mesto)
- mešan**, mešana luč (somrak) das Zwielficht
- mešnica**, Dudelsack; kmetič, ki zna na mešnice piskati (Trubar)
- meter**, metriski
- † **meting** (*angl.* meeting *izg.* miting); **zbor**, shod
- metropola**; **prestonica**
- metulj**, *pid.* metulji, metulje krilo
- mezinec** († mazinec), nca
- meževen** in muževen, drevo je spomladi m.
- Micka** in Micka
- migljati**, migljaj
- milijon**
- † **milje** (*fr.* milieu, sreda)
- † **osredje**, kraj, okolje, okolica, pokrajina, n. pr. Opisovanju miljeja (*prav:* krajev) je posvetil pisatelj posebno skrb
- milostiv** (*stara obl.*), milostljiv (*młajša obl.*); † **milostipoln** (*po nem.*) = milostiv
- † **mimikri** (*angl.* mimicry posnemanje, oponašanje) **prienačenje**, prilagoditev
- mimo**, mimogrede
- minimum**; **najmanj**, minimalni, **najmanjši**
- ministrski**, ministrstvo
- miniti**, minem, minil in minul, minuli teden
- † **minuciozen** (*po fr.*); **malenkosten**, natančen
- minuskula**; **mala črka**
- mislec**, sleca
- mlšjica** (arzenikov prah)
- miza**; mizna, namizna oprava, service de table

mizantrop; ljudomrzo, od-
ljudnik
mladenic, niča
mnog, ga, go; O Gospod,
kako so tvoja dela velika
in mnoga (Daim.). — In
je v Egiptu postal velik,
močam in mnog narod
(isti). — Ljubljanka pije
mnoge potoke in stu-
dence (Levst.)
močerad
moči, morem; o rabi nedo-
ločnika moči pomni: mo-
či je (= je mogoče), ni
moči, n. pr. Vse je moči
(† moč) storiti; ni moči
do njega priti. — Boga-
stvo naše je toliko, da ga
ni moči († moč) zapraviti
(Milč.) — Vsem se je bra-
lo z obrazov hrepenenje,
kar moči dobro se zaba-
vati (isti). Napačno: Bi
spomnil njimazmage več-
no slavo. Ak bi, da jo
doseči moč (prav: moč' =
moči) je, sodil (Preš.);
kolikor moči, kar moči
(† karmoč)
močilo, močilnica, močilen
močvir, močvar, močvara
model; vzorec, lik, obrazec,
(† kalup iz turšk.)
modrec, dreca (modrijan)
† modrc, drca (iz nem. das
Mieder); životnik, živo-
tec, plečnják
mojstrski, mojstrstvo
mokre, krca (deževni veter)
moleti, im, molenje
moliti, moljenje; molivec
in molilec, molek, lka;
molilnik Bethank; molil-

nica Bethaus; molitev,
molitevca; molitven, mo-
litvena in molitevna; mo-
litevna ženska; molitve-
na knjiga
molsti, mlesti († mlezi),
molzem
moment; trenutek, momen-
tanen, trenuten, hipen
monotonen; enozvočen;
(pren.) enoličen, enakome-
ren; prim. Pod zemljó pojo
jim rovnice pesem ne-
skončno enozvočno (Žup.)
† montirati (fr. monter, po-
staviti [stroj]); stromati,
ustromiti, † montér; stro-
mec, stromitelj
moralen († moraličen);
nraven
morebiti (ne znabiti), more-
biten
motika
motiv; 1. nagib; 2. pobuda;
3. povod; 4. razlog; mo-
tivirati, z razlogi pod-
preti; 5. zamisel (= kon-
cepcija)
† moto (it. motto izrek);
geslo; izrek
motvòr, óza Spagat, Schaur,
motvozec
mozeg, zga, mozgov, moz-
govni živci; mozgav, mar-
kig, mozgave kosti
mozolj, mozoljnat, mozolj-
čast
mož, moški
možgani
možicelj, celjna, clja
mravlja, prid. mravji, mrav-
ljinji, mravljinčji († mra-
veljni)
mrčes, ésa

mrda la grimace, die Grimasse († grimasa = mrda, pomrda); *napačno*: delal je silnosmesne grimase in se lomil (F. B.); *nem.* Grimassen, Gesichter schneiden = *slov.*: **mrdati** se, namrdniti se komu; **mrđódi** se, namrgoditi čelo, usta, obraz; *n.* se; **mrđoditi**, dnem, **mrđoden** obraz grimassig; **mrdo** napei, **mrdec** narediti; **mrščiti** se, namrščiti se, (na)mrščiti čelo, obrvi, obraz; **spáčiti** se komu, spakovati; pačiti obraz, usta

mrivašnica
mrivec, veka

mrzek, zka, o; **mrzko** mi je nad čim, **zoprno** mi je kaj

muhálnik in **múlovnik**

muren, rna

murva, murvov, murven, murvovo, murvno drevo.

N.

nabíratl novince, vojake; **nabor**, nabiralnik Sammelkasten

nabrekel, nabrekla ustna

načelek († šapei)

načelnik († šef, *fr.* chef)

nad predl.; *pomni*: jeziti se nad kom († čez koga); *nam.* nad — (*nem.* Ober-, Erz-) je *bolje* rabiti višji, *n. pr.* visji priglednik, Oberkontrollor

nada, **nadejati** se

nadalje, **nadaljnji**, *glej* daljnji

nadeti, **nadevati**, **nadenem**; **nadév**, éva die Fülle (pri jestvinah)

nadmeren, **nadmerni** stroški Mehraufwand

nadobuden († **nadebuden**)

nadeti (**nadóti**), **nadmem** (napihniti)

nagatiti, im, nagačena ptica

nagelj, eljna, nageljč, nageljček

nagibal; *napačno* je *n. pr.* Carigrad je že dolgo nagibal k razkoju (*slov.*: se je nagibal)

nagniti, **nagnem**, **nagnjen**, **nagnjena** pisava die Kurs.schrift

nahajati; **najti**; po gorah **nahajamo** (je najti) lepih cvetic; † **nahajati** se (*fr.*, *nem.*); *napačno* je

n. pr. Županstvo se **nahaja** (*fr.* se trouve, *odtod nem.* befindet sich) pol

ure *odtod* (*slov.*: županstvo je...). Svetišče boga

Vulkana v Rimu se je **nahajalo** daleč od hiš (*slov.*: je stato). Tu dobi

se **nahaja** prekrasno polje (*slov.*: leži)

† **naiven** (*fr.*); **preprost**;

neuk, **nevesč**; **neuki** človek der naive Mensch (*naspr.* strokovno izobraženi človek)

najeti, **najmem** in **najámem**

najin, **jina**, **jino**

najti, **najdem**, **našel** († **najdel**) sem

naklo in **nakovalo**

- nalašč**, zaradi nalaščnega zavijanja
- nalčiti** schminken, cesar se je dal nalčiti kakor igravec
- namesto** in namestu, († mesto) namesto brata (= za brata) plačati; *po fr., nem. zględu se rabi veznik* namesto (*fr. au lieu de, nem. anstatt, statt*); namesto da bi me bil pobvalil, me je grajal; *bolje slov.:* ni me pohvalil, ampak grajal; ne da bi me bil pohvalil, ampak grajal me je. Ne da bi ga pozdravil, še pogledal ga ni. (Plet.)
- nanosnik**, ščipalnik, der Zwicker
- naočniki**, naočnice († očala *po it.*)
- naperiti**, n. zajca s slanino; purman se naperi, n. kaj zoper koga
- naprsnik**, la chemisette,
- naprsteč**, prstnik, der Fingerhut
- napustek** das Gesims
- napaš** das Vordach
- narav**, i, ž. das Naturell
- narava** (*v pomenu bistvo; sicer boljše:*) **priroda**, prirodopisje, zbirka prirodnin, prirodni človek
- naravnost**
- narazen**, dve uri narazen (vsaksebi)
- náred**, i; náreden = nárok, hiša je nárok = stoji na priliki
- narečje**, otroka v naročje vzeti
- nárt** (zgornji del noge; usnje za zgornji del)
- † **nasesti**, je nasedel (*po nem. er ist aufgesessen*); *slov.:* ujel se je (ptiček) šel je v zanko, v past; dal se je na led speljati
- naslednji**, *toda:* naslednik, naslednica; slednji, poslednji, *toda:* dosleden, nedosleden, nedoslednost
- nasedovati** koga ali komu (nastopiti za kom), nasledovati dedino
- naslon**, naslonček; naslonki na obeh straneh stola
- naslonjak**, naslanjač der Lehnstuhl
- nástil**, stíla; nastelja
- nastlati**, nastljati
- nastrgana** († ribana) kaša
- nastroj**, die Stimmung, **nastrojiti**, im
- našiv**, našiva, die Einfassung am Kleide
- našopiti**, n. se, našopirjen, sich aufputzen
- natanko**
- nato**, potem
- natvesti**, zem († natveziti)
- navček**, čka die Zügelglocke
- navdusiti**, navdušenje
- navpič**, navpičen
- navkreber**,
- navzdol**, navzdolnji, navzdolujik (stalaktit)
- navzgor**, navzgornji; navzgornjik (stalagmit)
- navzkriž**
- navzlic**, vzlic
- navzočen**, navzoč, navzočnost

- nazivati, sed. nazivam in nazivljam** († nazivljam)
necak, nečakinja, netjak
nečké, ák
nedro in nedrje
negoda, negodè, éta,
neizmeren, rna, kar se ne dá izmeriti; — nezmeren (v pijači)
ne, ešč
nejevera, nejeveren
nejevolja, nejevoljen
nekateri, nekateri človek († nekaternik)
nekdaj, nekdanji
neki (*glej eden*)
neki, kaj neki hoče? brat je neki že odšel
nekod, ponekod
nekrolog; osmrtnica
nemar, znemar, vnemar pustiti; **nemáren, nemárnost in vnéma. en, vnémarnost**
nenaden, unverhofft, unvorhergesehen
nekreten, neroden; — neukreten, neupogljiv
neposreden
neprenehljiv († neprejenljiv)
neprodnšen, nepropusten, zrakodržen, vododržen († zrakotesen, † vodotesen)
† nergati (*iz nem. nergeln*); **godrnjati, zabavljati**
nespotakljiv in nespotekljiv
nesti, nesem; trp. del. prenesen, odnesen († prenešen, odnešen)
nentegoma
neužitén, tna
nevoščljiv † niansa (*fr.*); **odtenek, nka, odličica, razlika**
nič; 1., 4. nič, 2. ničesar, 3. ničemur, 5. pri ničemer, 6. z ničimer
ničemuren, ničemurnost; ničemrn, ničemrnost
ničica (ničla)
nibče, nikdo, 2. nikogar, 3. nikomur, 5. pri nikomer, 6. z nikomer
nimb; žar; s svetim žarom osvetljen
† nivelirati (*fr. niveler* meriti pad vode [razliko višine], izmeriti); **izravnati, izenačiti**
† nivó (*fr. niveau*, ravno-vesje na tehtnici); **gladina, površina, višina; slabo je n. pr. nivó naše izobrazbe bo padel** (*bolje: padli bomo z dosedanje višine naše izobrazbe*)
nizek, zka, nižji, prisl. niže njuhati, nosljati, njuhalen nobeden, noben
† nobel; gosposki, odličen
nocoj, nocojšnji
noč, nočca
nogavica
nogačnik (podnožnik pri mizi, kamor se noge nasloné)
nohet, hta
norec, rca; norca (*norce*) si delati (*tudi se delati*) iz koga; (*po*) **norčevati se s kom** († vleči, potegniti koga, *po nem.*)
norišnica
norma; pravilo, normalen, pravilen; normalna lega = osnovna lega

nos, pod nos, po nosu do-
biti, dati (*ne nos dobiti,*
po nem!)

nosilnica

noter (na vprašanje: kam?),

notri (na vpr.: kje?); no-
trina = notranjščina

nozdrv, i, ž.

nožnice das Futteral, n. za
britev, za naočnike

nuditi; † prilika se mu je
nudila (*fr., nem*) = slov.
prilika je **nanesla**; pri-
lika dobiti, imeti

O.

oaza; zelenica

ob (*okrajšana oblika: o*)
predl., ob (o) palici ho-
dit, ob kruhu in vodi ži-
veti; pomni: brati, pisati,
govoriti, slišati, meniti,
dvomiti... o čem (ne:
od česa); napak: Bral sem
v sv. pismu od siroma-
kove ovce (prav: o siro-
makovi ovci); ali si od
moža zvedela? (prav: o
možu); od se rabi za osebo,
od katere kaj zvemo, sli-
šimo itd., n. pr. od soseda
sem zvedela o možu

obala in obal, i

obara das Eingemachte

obči (*ima le določno obliko*),
obči (skupen) svēt

obirati, obirač, obirav, obi-
ravec (obiralec), obirek
in oberek

objekt; 1. predmet, stvar,
reč; objektiven, predme-
ten, stvaren, neoseben;
2. zgradba, oddelek

obklej

oblastvo, die Behörde

obleči se, napraviti se († na-
praviti toaleto, *fr. faire*
toilette)

obligacija; 1. zadolžnica;
2. obveznica

obój, oboje vilice

obraz, obrazček; obraznik
der Porträtmaler

obrednik, das Zeremoniell

obrezek, obrezček

obscen; ne^vramen, umazan

observatorij, motrilnica,
opazovalnica

obstati, obstojim (sestati,
sestojim), obstoječ, obsta-
jati, obstajam († obstojati,
obstojani); človek sestoji
(bolje: je) iz duše in telesa

obujek, jca. nav. množ.,
obujki Schuhfetzen

obutei, teli, obutev, tve

obveza, obvezati koga z
robcem; **obvezen** (obli-
gaten); **obveznica** (obli-
gacija)

† očigled, v očigled (*po*
nem.); **spričo**, njega mora-
mo spričo tolike drznosti
res pomilovati

očim, očima, očimski

očitati, am († predbacivati,
po nem.)

očividen († očeviden), oči-
videc

od; 1. napačno je rabiti gol
rodilnik pri neprehajalnih
in povratnih glagolih, kjer
bi moral biti od (ali kak
drug predlog), ki znači
vzrok; napačno je: Zemlja
se je tresla groze (*prav:*

- od groze, ali v grozi). Drevo se šibi samih jabolk (prav: od jabolk, ali: veje se šibe pod težkim sadjem). Dvorana se je kar blesčala zlata, srebra in dragocenega kamenja (prav: od zlata...). Umri je lakote (prav: od lakote, ali za lakoto). Travniki so zevali žeje (= od žeje). Primeri: obraz se sveti od veselja; medteti, mreti od lakote; srce se topi od žalosti, vrata so napeta od mokrote, od veselja (se) plakati; — 2. predlog od kaže, od česar je kaj oddaljeno, n. pr. južno od Ljubljane (ne: južno Ljubljane!), severno od Lvova (ne: severno Lvova!)
- odbo**, odbojnica, odbojka
der Puffer
- odcedek** der Abguß
- oddel**, appartement
- odetel**, eli; odetev, tve die Decke
- oder**, dra; odrnica (deska na odru)
- odgovoriti**; † ne odgovarja sedanjim zahtevam (fr.-nem.) = ne ustreza sed. zahtevam. V paleolitiški dobi, ki odgovarja v geologiji ledeni dobi, so prebivali ljudje v skalnatih duplinah (slov.: se zлага, ujema, skada, dá primerjati z ledeno dobo)
- odhoanja**, Abschiedsvalete
- odirati**, oderuh
- odklej**, odkod, odkoder, dokorej, odnekod, odnikoder, odondod, odslej, od tod, odspred, odzad, odzadaj, odzuna) . . .
- odpiráč** der Dietrich
- odraslek**, odrasleka
- odreveneti**, im, odrevenel
- odsevati**, od stene odseva, sreča se odseva iz oči; napáčno: oči odsevajo srečo (Cankar), prav: iz oči (se) odseva sreča, ali oči sljejo od sreče
- odvetru**, odvetrna stran
- odvisen**; od mene je odvisno, bolje slov.: na meni je
- ogel**, ogla in vogel
- ogel**, ogla, oglár, ogelnat, ogelnica, ogelnjak, ogelček; oglén, oglenec, oglenčev, oglenčat; oglje (skupno ime), ogljik = ogljikov
- oglavnica** († kapuca)
- ogelj**; † ognjetrden, feuerfest, slov.: trden od ognja, nezgoren, nepregoren, nezgorljiv
- ogoliti**, im (gol), ogoljena glava, ogoljenkožuh; ogúlití, ogúljen
- ograditi se** (proti čemu), sich gegen etwas verwahren
- ogražati** († ogrozati); Nemec ograža našo severno mejo; — ogroziti: ogrožeu
- ogrc**, rca (ličinka rjavega brošča)
- ogrod**, i (oprsje)
- ojnice**; iz ojníc skočiti, über die Schnur hauen

- oknice** množ., medoknice die Jalousien, o. napotezo, regulierbare Jalousien
- oko**; iz oči v oči pogledati (ne oko v oko mi gledaj, Greg., prav: iz oči v oči); govoril sem z njim oko v oko kot zdajle z vami, prav: iz oči v oči
- † **okom**, v okom priti (ital.); slov. **preprečiti**
- okoli**, okoli in okoli; okolen, okolna vožnja Rundreise; okolnost; neslov. je n. pr. Tudi okolnost, da je kost sestavljena iz sosednjih plojk, pripomore nekaj k njeni trdnosti; bolje: tudi to, da je ...
- okopi**, die Schanzen
- okov**, va; množ. okovi, okovov; tudi okova, e
- † **oktroirati** (fr. octroyer) vsiliti, s silo uvesti
- okupirati**; **zasesti**; **zasedeno ozemlje**
- okus**, okusen, okusiti
- ol**, ola (olú); pivo
- olje**, oljen; oljna; oljni slaj
- oljka**, oljkov, oljčen († oljkin), oljčna nedelja; Oljska gora
- olša** = jelša, Olševik
- omaka**, la sauce
- omamljiv** (prelesten)
- ondan**
- onai**
- óni**, óna, óno; neslov. je rabiti zaimék oni v primerih, kakor: Gregorčiča mnogo bero, najbrže zato, ker so njegova dela lažja kot ona Cankarja ali Zupančiča (prav: lažja kot Cankarjeva ali Zupančičeva). — Češka je bila z Moravsko skoro vedno združena, zato se je na tem delu slovansko prebivalstvo ohranilo, dočim se je ono na severu ponemčilo (prav: dočim se je na severu ponemčilo). — Prebivalstvo v deželi se je zelo pomnožilo, posebno ono (brez zaim.!) ob vodah. — V tajnem svétu so pretresovali vse važne zadeve, zlasti one zunanje politike (prav: zlasti zadeve zunanje politike)
- óni**, **óná**, **ónó**, rod. onéga; onéga in oné se rabi tudi kot imenovalnik n. pr. Neki oné se pred njim je razj rezal. (Žup.) — Veš, bil je oné, tisti dolgi Janez. (Detela.)
- opaž**, zidani opaž, die Feuermauer
- ópna** die Tapete; opnár der Tapezierer; prečna ópnica Zwerchfell
- opókel**, kta blasiert, abgestumpft
- opoldan** in opoldne, opoldneva; opoldanji
- oponirati**; **nasprotovati**, protiviti se, prerekati, ugovarjati, izpodbijati, pobijati
- oportunen**; **primeren**, prilíčen, prikladen
- oral**, i
- ordinariat**
- organ**; člen, ud; orodje; **ustroj**, organski, **ustrojen**,

jna; organizacija, **ustroj**; organizem, **ustrojstvo**
orgle, gel, orglica, orglati, orglavec
orel, orlov, orlji, orlje gnezdo, orlovski
 original; **izvirnik**, originalen, izviren, prvotvoren, prvoten; Originaltext, prvotno besedilo, prvopis
 † orientirati se (*fr.* s'orienter, ogledati se, najti se v čem); **razgledati se**; † orientiranje; **razgledba**, množ. razgledi (*prim* Žup., Mlada pota: **Prot** razgledom)
osebénjek, njka (kajzar, gostač), osebénjkovati
oséniti, nuancerschattieren
osépnice, ospice, ošpice
osir, osirja (osje gnezdo)
oster, tra († oyster) ostrc = bistrc, bister um; gora Ojstrica
osvaljek, ljka, osvaljkáti, ám
osupniti, osupel
oteči, otekel († otečen)
ótka
otóhel, zatohel
otoréj; otórej = tak; naša pšenica ni otórej (= zatórej) ko vaša (= ni tako lepa)
otročja beseda Lallwort, otročji govor, Lallsprache
otrpel, pla.
ovirati, ovira, opovira
ovóza die Schleife
ozir, ozirati se na kaj († v ozir jemati)
ozek, ožji, *prisl.* ože (ože)

† ožigosati (neslovanska končnica -s-); **osibati**, *prim.* Precej je Novomešcaue **osibal** († ožigosal) Trdina v bajkah o Gorjancih.

P.

paberek, rka, páberkovati
padati, padav, pádavec (božjastnik), pádavica; padalo, padalmca
pagan in pogan
paglavec, paglavka
pahljáti, pahljača, pahljač
pahniti in pehniti, pahnem
pajčina in pajčevina
 † pajčolan (*iz ital.*); **koprena**
pajek, jka, pajkov, pajčji
 † paket; **zavoj**, zavojec, zavitek, omot
pakt; **pogodba**; paktirati, **pogajati se**, pogoditi se
palec, lca, palčen, palčna mera das Zollmaß
palica, pálička, paličica
panj, panjú, panja
pánoga (neprava, stranska noga, veja)
papež, papeški
papir in popir
 † par; **dvojica**; rokavici si nista v red (sind nicht paar); **sódev**, paarig
parafrazirati; **preizraziti**
 † parirati (*fr.* parer); **odbiti**, odbijati (udarec)
pariteta; **enakost**, **enakopravnost**
pariti, perilo pariti († ženati, *nem.* sechteln), **parnja** († žehta), parilo

- († žehnanje), parilnik, parilnica
Pariz, pariški
parkelj, klja; parkelin, parkeljna kuga, parkelj
parnik († parobrod); paroploven, paroplovník
 † **parter** (*fr.* parterre); **prilicje**
pastirica, pastiričica
pástorek, pastorka, pastorkinja
patos; **zanos**; patetičen, vznesen
pátoka (zadnje slabo vino, pivo, žgaoje), der Fusel
 † **pavšal**, pavšalen (*iz nem.* Pausch, Bausch. *prim.* in Bausch und Bogen);
po(v)prečlna, **po(v)prečen** *gl.* **po(v)prečno odmeriti**, **določiti**
pazder, pazderja, pazdernat
pázduha, za pod pazduho se voditi, držati (*ne: roko v roki hoditi, fran., nem.*)
pecelj, clja, peceljnat
pečati se (*iz ital.*), **bolje**: baviti se
pečatnik Stampiglie
pečka
pedenj, dnja
pega, pégav, pégavec
pehálnik der Stöbel
pekèl
 † **pendant** (*fr.*); **protives**, protivesje, **privesek**; (*pren.*) dopolnilo, enačica
peniti se (o pivu itd.); † **musirati** (*fr.* mousser, peniti se)
pentlja, petlja († mašna, die Masche)
percipirati, **apercipirati**; **zaznatl**, **zaznavati**; **dočutiti**; zaznaten, dočuten; zaznavanje
peresnik, pernik, das Federmesser
perfiden; **verolomen**
pergament; **koženica**
periferija: **obod**, Peripheriewinkel kót v obodu; na periferiji države; na meji države
perilnik, perilnica, perilna deska
perioda; **doba**, razdobje, obdobje; **periodičen**, **obdoben**; *v računstvu*: povračaj
peripetija; **preobrat**, obrat, prekret
perišče *in* **orgišče** (*starejša obl.*)
permutacija, **premena**; **permutirati**, **premestiti**
 † **peron** (*fr.* perron [predvežne] stopnice); **postajni** (= na postaji) **hodnik**
perot *in* **perut**
 † **persiflirati** (*fr.* persifler **norčevati se iz koga**, **zafkniti koga**, **posmehovati se komu**, *iz siffler žvižgati*); **osmešiti koga**; **rogati se komu**; **podsmevati se komu**; **persiflage**: **podsmeh**
pesem *in* **pesen** (*star. obl.*); **pesmica** *in* **pesemca**
pesjan, **peslajnar** der Kanibale
péstunnja († **pestrna**); **péstovati**, **péstujem**
petelin, **petelinov**, **petelinji**, **petelinje** **hlače**

- pléica**
pleteta: **spoštljivost**; *prid.*
spoštljiv, spoštljivo po-
zdraviti, spoštljivo o kom
govoriti
- pihati**, pihalo, pihalnik,
(† pihavnik)
† pikanten (*fr.* piquant re-
zek, zbadljiv; dražljiv [o
jedeh]); **dražljiv**; *pren.*
omamljiv, **dražesten**
- piruh**, piruha
- pisalnik**, **pokončni pisalnik**
das Stehpult
- pisec** sca, pisčev
- pisemce**
- pisen**, nepisen, **nepisnik**,
analfabet, nepisnost
- piška**, pečena, ocvrta
- piškur**
- pivec**, piven, pivnica
- plakat**; **lepák**
- plan**; **načrt**, črtež, **umislek**
† planirati; **ravniti**, izrav-
nati
- † **plantaža** (*fr.*); **zasad**
- plašč**, plaščar
- plati**, poljem vodo
- † **plav** (*iz nem.* blau); **vlišnjev**,
stojl, **moder**; **domača be-**
seda pa je plav v pomenu
belkast, bel; **plavolas**,
blond
- plaža** Schundliteratur
† **pledirati** (*fr.* plaider); **za-**
govarjati, **briniti**
- plehek**, hka, deževnica je
plehka voda; **plehek**
glas Fistelstimme
- plemenitaš**
- plésna** Plattfuß; *mn.* ple-
sne = "blazine († leguar,
nem.) pri vozu
- plesniti**, im *in* plésnovati,
plesnujem; **plésniv**, ple-
snivec, plesnjav
- plesti**, pletem, z iglo plesti
stricken; **pletelna** *fr.*
tricot; pletilja
- † plet; (*škotska*) **ogrinjalka**
(*angl.* plaid)
- plin**, plinovna luč
- pljuča**, 2. pljuč, 3. pljučem
- pljuniti**, pljuvati, pljuval-
nik
- pljuskati**, pljusniti
- pločevina** das Blech
† **plomba** (*fr.*); **zalivka**
- ploščad**, *fr.* plate-forme
- plug**, plužen; plužno
- pljuča** (barfa)
- pluti**, plovem, plavati
† **poanta** (*fr.* pointe, ost,
ostrica), **ostrina**, **želo**, **du-**
hovitost, duhovita misel,
opazka
- † **podati se**, n. pr. na pot
(*nem.* sich begeben); **od-**
praviti se, **napotiti se**, iti
- podkev**, podkevca
- podlaka**, podlôga (pri
obleki)
- podplatiti**, opodplatiti čevlje
- podpluti**, plovem (plujem)
podpluta kri, podplute
oči
- podružnica**
- podšiv**, Unterfutter
- podvez**, i; podveza, pod-
vežnja, Strumpfband
- † **podvzeti**, **podvzetje** (*nem.*);
podjeti, **podjamem**
- podzglavje**
- podzemlje** souterrain
- poganjek**, njka

pogibel, eli,

† **poiac** (*it. bajazzo*) 1. možic, možicelj; 2. glumač

pol *m.* pol ure, čez pol kaj prerezati; *za predlogi, ki nimajo tožilnika poleg sebe, stoji polt, n. pr.* po poli brat, po poli sestra; od. do, po, ob, o poli ene; poldan *in* poldne, opoldan *in* opoldne, popoldan *in* popoldne, polnoč, polnočnica, polletje, poldnevica: polkonj, polmesec, polspanje, polbrat
† **polirati** (*fr., lat.*); **uglāditi**, gladiti, (o)likati; **politura** **uglajenost**

polje; *ital.-franc. je raba v primerih, kakor na leposlovnem polju (slov.: v leposlovju, ali: v leposlovnih stroki); † na polju našega združništva (slov. v našem združništvu); † na bojnem polju = na bojišča; kakor na vseh drugih poljih duševnega življenja (slov.: v vsem duševnem življenju) je tudi na polju verstva (slov.: v verstvu) polagoma izpodrinil domače rimske navade grški vpliv*

† **položiti** *n. pr.* izpit (*po nem.*); *slov.:* izpit napraviti, delati

polt, koža, barva kože, le teint

polzet, zka, po polzkem potu

pomije, pomijnik, pomijulca
pomislek, sieka

pomladen in pomladni, pomladanji, pomladanjec
ponedeljek, ljka, ponedeljkatí, ponedeljkovati (kdor v ponedeljek ne dela); **zaspani ponedeljek** der Blaumontag

ponesrečiti; *napačno:* padel je in je ponesrečil; *slov.:* in se je ponesrečil

ponderabilija; *množ. težnine*

ponjava († *plabta nem.*)

ponuda, Offerte

poobedek, dessert, Nachtmisch; poobeden, poobedno vino Dessertwein

popoln

popred, poprej, poprej **ko poprek in povprek**, poprečen *in* poprečen

popularen; **poljuden**, prostonaroden

poročiti se s kom (*ne:* poročiti koga)

† **portfelj** (*fr. portefeuille* listnica, denarnica); 1. **Ustavnica**, 2 (ministrski) **urad**; **minister brez listnice**

† **portret** (*fr. portrait*, narisek, slika); **obraz**; **obraznik**, slikar obrazov

posameo, posamezen, posamez

posebej

posibmal

poskus, poskusiti

poslej

posledni, poslednjič

† **poslužiti se česa** (*fr. nem.*); *slov.:* rabiti, uporabiti kaj

posreden, neposreden, posrednik

postament; podnožje
postelja; posteljna omara,
 omarica († nočna omara,
po nem.); **posteljna po-**
 soda († nočna p.); **po-**
 steljnjak

postlati, steljem, postiljati
postovka

postrežček, žčka; postrežnik

postrojiti, präparieren

postrv, i; prid. postrvji

poštev; v poštev vzeti, je-
 mati, *tudi upoštevati, šteti*
 v kaj; († v poštev priti,
po nem.); *ne: tu pridejo v*
 poštev besede, kakor...;
slov.: sem grede besede,
ali sem štejeemo besede.
Neslov.: Kiparstvo je bilo
 pri Babiloncih različno.
 V prvi vrsti pridejo v
 poštev reliefi na stenah
 svetišč in palač.. (*slov.:*
 tu sem štejeemo v prvi
 vrsti...)

pot, spoti iti, spotjo opravi-
 titi, spotoma, gre svojim
 potem

potehmal

potek; neslov. je: potek
 slavnosti; *slov.: slavnost*
 se vrši (vino poteka, čas
 poteka, a slavnost se vrši);
ne: Tak je bil potek
 seje v Št. Vidu n. Ljub-
 ljano; *slov.: tako se je*
 vršila seja v Št. Vidu

potem, potem ko; ogibati
 se je šolskega veznika
 potem ko (*po lat. post-*
quam); *slov.: ko; prim.*
 Hrvatski pesnici Cveti
 Zuzoričevi je sam Tor-
 quato Tasso zapel dva

soneta, potem ko se je
 omožila v Italijo (*slov.:*
 ko se je omožila...)
 Po-
 tem ko so uvedli v sli-
 karstvo realizem, so iz-
 dali mladi slikarji geslo,
 da je treba iti iz delav-
 nice v prosto naravo;
slov.: Ko so uvedli ..
 Potem ko so vse opravi-
 lili, so se vrnili domov;
slov.: Ko so vse opravi-
 lili...

potemtakem

potlej

† *potom predl. (po ital.),*
slov.: po, z; napačno: Tu-
 berkulozni bacil se po-
 tom dihal prenese na
 človeka (*slov.: se po di-*
 halih prenese...). Potom
 vojnih poročil je postalo
 ime Doberdob po vsem
 svetu znano (*slov.: po*
 vojnih poročilih, *ali: iz*
 vojnih poročil). To se do-
 seže potom zasebnega
 pouka (*sl.: z zasebnim*
 poukom)

potomec, mca

poudarek, poudariti

použiti, použijem

povalnik der Strudel (jed)

povreslo

povr in pover (trstje), po-
 virje, poverje

povoden, povodni mož, po-
 vodne živali

povodenj, dnji

povediti, im, povojèn, po-
 vojeno (prekajeno) meso,
 p o v o j é n a (prežgana)
 moka

povprašati

- povrh**; površen, površnik; povrhnji
povse, povsem
povšeči, všeč
povzpeti se, povzpnem se
pozabivši, pozábeljši († pozabljivši)
pozen, zna; poznejši, *prisl.* pozneje
pozivati, pozivam *in* pozivljam († pozivljam)
poznameniti, poznamenjevati
poželeti, im, poželenje
požeti, požinjati, požinjka
požirek, rka
pragmatika; **opravilnik**; pragmatičen, opravljen, vzročen, stvaren
praktičen; izkušén; uporaben (človek), pripraven; (pri)ročén; dejanski
praprot, praprotje, praprotén
prasec, prasica, prasíček, prasétina, prasičji; prasič, prašček
prasketati, ogenj prasketá, tudi prska
pralec, s pralcem tolčejo platno
prav, *prisl.* prav za prav, prav zares, prav o božiču; suknja mi ni prav
pravi, *prid.* (nima nedoločne oblike), sem še p r a v i čas prišel, pravi denar, ta ni pravi
pravičen, *določ. obl.* pravični (*prisiljeno* pravičnik)
pravilnik (zbirka pravil, določil); reglement, statut
pravšen, všna, pravšna oblika, v pravšni daljavi
praznji (prazničen)
prebiti, prebom *in* prebijem, z njim ni moči prebiti
prebivalec, prebivalstvo
prebuditi se (iz spanja)
precej (takoj), precèj (veliko)
precizen; točen
pred; *namesto neslovanske* predpone pred (n. pr. predokus, Vorgeschmack, avant-goût; predjem, predujem, Voranschuß; *bolje slov.* zájem, zajma) *nam rabi*: 1. *kak pridevnik*, n. pr. prednji, poprednji, predhodén, naprejšnji, prvi, n. pr. prednja soba († predsoba, Vorzimmer, ant chambre), prednja straža († predstraža, Vorposten, avant-poste), prednja vojska, prednje čete, die Vorhut, avantgarde (*nasproti zadnje čete*, die Nachhut, arrière-garde), prednji želodec, der Vormagen, prednji rek, Vordersatz, prorek (*naspr.* drugi rek, porek, Nachsatz); — **poprednja** preiskava († predpreiskava), poprednja priprava († predpriprava, die Vorbereitung; *zadostuje tudi samo*: priprava), poprednja sodba, das Präjudikat; **poprednja** izobrazba (*ne*: predizobrazba); — **predhodno** vprašanje, die Vorfrage; predhodna vožnja, die Vorfahrt; predhodno pogajanje, die Vorverhand-

lung, préliminaire; — naprejšnje delo, die Vorarbeit, tudi priprava, priprema, priredba; naprejšnje volilo, das Prälegat; naprejšnja odpo ved; — prvi telovadec (ne: predtelovadec, der Vorturner); prvi delavec, der Vorarbeiter; prvoboritelj, der Vorkämpfer; prvomestnik, der Vorsitzende; prvoednik (so rabili prej za sed. neslov. predsednik, Vorsitzender, lat. praesidens); — 2. kak predlog namesto tuje sestavljenske, n. pr. večer pred praznikom, ali pred večerom praznika († pred večer praznika, der Vorabend des Festtages); pred peklom († pred pekel), šel je pred pekel; i pred pekla je šel v nebesa; pred viciami († predvice, anti purgatorio, Dante); — 3. kak prislov, n. pr. pred stoječi kratki „e“ († pred stoječi kratki „e“); — 4. kaka nesestavljena beseda, n. pr. pogoj († predpogoj, die Vorbedingung); priprava, priprema († predpriprava, die Vorbereitung), podoba († predpodoba, das Vorbild), poizvedba (začetna, prva poizvedba; † predpoizvedba): predstvo, predstvena pravica († predpravica) itd.

predal, la; predalček, predalen, predalna omara,

predalnik (omara s predali)

predel, le coupé
predelak, die Rubrik
predoa († predno)

predono († štrane, die St. ähne)

predlinca

predjem, jéma († predujem),
der Vorschuß, fr. avance;
zajem, zejma

predpoldan in predpoldne
preduverjen, voreingenommen

pred včerajšnjim, predvčerajšnji, predvčeranjji

pregati, pregnem (list),
pregnil, pregnil, pregnjen

pregnan, pregnane cene;
pregnana ocena die Hyperkritik

preiti, preidem in prejdem
prej († preje), prejšnji, prej
ali siei

prekašati, presegati koga
† prekeren (fr. précaire);
omahljiv, negotov

prekla, preklasti fižol; preklavje, preklavina; preklati se s kom

prekleti, prekolnem, preklonjati, preklet

preko in prek; preko (prek) Save

prekoračiti; ne: vozni čas
prekoračiti, die Aufent
haltszeit überschreiten,
slov. vozni čas podaljšati

prelee (neka vrsta veš),
prelici (predci)

prelest; 1. prevara; 2. omama, lepota

prelja (predica)

- † prelomiti s kom (čim) (*fr.* rompre avec quelqu' uo, *odtcd nem.* brechen mit jm.); *slov.* spreti se s kom, zbesediti se, razdružiti se s kom; obrniti se od koga, zveze s kom pretrgati, pustiti koga; *rompre avec* (la tradition) opustiti (tradicijo) premiera (*fr.*); prva uprizoritev
- † premostiti nasprotja, razlike (*po nem.*); izravnati nasprotja, razlike
- prepečenec, prepečen kruh, Zwieback
- prepelica, prepeličji
- preplab, pan'ka
- preprost
- prerok, prerokovati
- presad (sajenica)
- préseka († preska), présekar
- presen, opresen; presno (sirovo) maslo, presno (opresno) zelje
- † prestati, *slov.* prebiti; *prim.* Srbom ni bilo v 17. stoletju pod turškim jarmom več mogoče prestati (*sloven.*: prebiti); † vojsko prestati, *slov.* prebiti, prebom *in* prebijem
- † prestiž (*fr.* prestige, *slepilo, žar, ugled*); ugled, veljava
- prešeren, prešernost
- preštica († prešča), prešta (*iz nem.*)
- prešostvo, prešušten, ina; prešuštnik
- pretánkost, pretenkoča, die Spitzfindigkeit; izgubljanje se v pretanko-ti
- protokol, preteklo nedeljo († pretečen)
- pretenzija; pravica, zahteva
- pretiti, pretenjo
- preudarek, preudaren, preudariti
- preval = prag, Dneprski prevali (pragovi)
- preventiven; odvráčen, prestižen, žna, o
- preuredba
- prezebatl, *pretekl. del.* prezebel
- prežgati (povoditi, im), moko, kavo rōsten
- priča; *predl.* vpričo, vpričo ljudi
- pričujočnost; † pričujočnost duhi (*po nem.*) *slov.:* zaveda, zavednost
- pričut (privid, prisluh) Sinnestäuschung
- pridiga; prižnica (pridžnica)
- pridržek; pod pridržkom, da —, = *vzemimo, da —*; unter der Voraussetzung; vzeti, misliti, da — († predpoložiti, predpolagati, supponirati)
- pridruženec (privrženec)
- prigevarjati, bemängeln; tudi ugovarjati
- prihajati, voda prihaja; *ne-slov. v pomenu postati, biti* (*po it.* divenire *fr.* devenir); *napačno:* Dihanje je prihajalo vedno močnejše (sa respiration devenait plus forte), *slov. je bilo, ali je posta-*

- jelo.** *Napačno:* Kakor so gospodarji bogateji, tako so prihajale izbe lepše in lepše (VI. Levstik); *slov.:* so bile, postajale. Vdovin obraz prihaja mehkejši (*isti*); *slov. je, postaja*
- prihodnj, prihodnost;** prihodnjik, prihodnjič
- prilimek,** mka
- prijatelj,** elja; **prijateljica**
- prijazniv**
- prikor,** Tadel; cesarski prikor; **neprikor,** tadellos
- prilepka** (na drugi strani pisma), die Oblate
- primitiven;** 1. prvoten; 2. **preprost**
- princip;** 1. počelo, izvor, 2. načelo, 3. zakon
- priprega;** relais (pri pošti, strojih itd.)
- prirediti,** napraviti *prim.* Il avait donné une grande fête, ie **priredi,** napravil (*ne: dal*) . . .
- pristati,** pristanem; *prim.* Počasi pristal je parnik, nalahno naslonil je bok ob breg
- pristati,** pristojim; ob'eka mu pristoji, tebi ne pristoji tako govoriti; pravica mi pristoji
- prilikov,** pritikovec
- privaten;** zaseben, *samost.* zasebnik
- prizvok,** Anklang
- problem;** vprašanje, **zadelek**
- probna,** narodna probuja, probuditi se
- proč,** vse je proč († preč)
- prodaja,** naprodaj biti, postaviti
- producirati;** **proizvesti,** proizvajati; **pridelati,** pridelovati; **izdelati;** producent, **proizvodnik,** pridelovavec, izdelovavec; **produkt,** **proizvod,** **pridelek,** izdelek
- produb,** Luftloch, produšnica
- profil;** **presék,** prerez
- prohibitiven;** **zabranilen**
- † **promenada** (*fr.*); **izprehod,** sprehod
- † **prononsiran** (*fr.* prononcé); **izvaziti,** očitati
- propalica;** *toda* prepasti, prepad
- proporcionalen;** **sorazmeren**
- prosevatl,** proseven, transparent
- proslavec,** nca
- prostiti** koga kake reči; tega vas prosim; *tudi* tega prosim od vas; kruha prositi († za kaj prositi *po nem.*)
- proslaviti,** proslava, proslavljati
- prost;** prosti (*bolje* prazni) čas, die Muße; s prostimi (*bolje* z golimi) rokami kruh služiti; s prostimi (*bolje* z golimi, praznimi) očmi gledati
- prostáčina** Pöbel
- prostor,** ora; † prostor vzeti (*fr.* prendre place, *odtod* nem. Platz nehmen) = **sesti;** † vzemite prostor, *slov. sédite*

protestirati; **prosvjedovati**;
 protest, prosvjed
proti; *namesto neslov. pred-*
pone proti nam rabi na-
sproten, protiven, n. pr.
protivni ali nasprotni raz-
log († protirazlog, Gegen-
grund); nasprotni tok
(Gegenstrom), nasprotna
moč, Gegenkraft; protiv-
na utež, Gegengewicht-
 protokol, zapisnik
 prototip; **pralk**
 proučiti
 provinca; 1. **pokrajina**;
 2. dežela, na deželi (v
 provinci); provincialen,
 pokrajinski, podeželen
 provizija; **opravnina**, na-
 grada
 prsi *množ., ž.*
 prtljaga, prtljažen, žna
 ptica, ptič, ptiček; v *pre-*
nesenem pomenu tudi tič,
 tiček; zvit tiček
 † publikum, občinstvo
 † puč (*švicarskonem. der*
Putsch); **pobuna**
 † pumpa (*fr.*); sesaljška, čre-
 palka; († pumpati); vodo
 goniti, zajemati, črepati
 punca, punčka, punčica
 pustiti; *neslov.: prijatelj te*
pusti pozdraviti, slov.:
te pozdravlja, ali te je
dal pozdraviti, več o tem
glej pri dati
 pustolovec, aventurjer, pu-
 stolovina (pustolovščina),
 avanture
 puščica, strelica; nadpis
 pušica, v pušico pobirati;
 † pušeljc, šopek, slov. *amepec*
 † pušpan (*nem.*); **zelenka**

R.

† rabat (*fr.*); popust
 rabelj, bija
 † rabiaten; besen, divji,
 stekel
 rabiti, komu v kaj, to mi
 ne rabi; *ločiti je treba*
rabiti od potrebovati;
ne: rabim veliko denarja
(= potrebujem, mi je
treba); pomoči potrebu-
jem
 rabóta, rabótati, rabotnik
 racionalen; umen, umoven;
 v rač. razložen, žna, o
 rač, rajši, brat rajši († raje)
 dela; sestra rajši (rajša)
 bere; lete rajši (rajše)
 spi
 radikaler; korenit, teme-
 ljit; odločen, brezobziren
 radirati; strugati, strgati;
 strugot na radierte Stelle,
 Rasur
 † rafinirati (*fr.*); čistiti;
 izčistiti; rafiniran, oči-
 ščen; (*pren.*) premeten,
 pretkan, zvit
 ragija (ropotulja), ragljati
 ranjati, ám, zrahitati; rah-
 liti
 rajni, jna, rajnik; rajni,
 rajniki (*staro: rajnik*) oče;
 rajna, rajnka (*staro: raj-*
nica) mati; *rod. rajnega,*
rajnkega (rajnika) očeta
(† ranji, ranjki, ranjka...)
 raka, in rakulja (rákovic)
 ral, i; ralen, ina, ralni
 svet, ralnik
 rama, e *ž. in ráme, ena*
sred.; († ramo ob rami
nem. - romansko, slov.

- skupno, sležno, v zvezi, napačno: Janežič se je rami ob rami z Levstikom boril za svobodo kritike)
- † rampa (*fr.*); ograja
- ran, rana, rano; rano solnce, zarana, za ranega jutra
- † rapiden; deroč, silen; *pren., prisl. brzo, hitre*
- † rasa (*fr. race*); 1. pasma, pleme; 2. rod, vrsta
- raskav, va, o
- rasti, rastem *in* rasem; rasel, sta, slo; rastlina; rašč, raščav (bobotno rastoč)
- ratificirati; odobriti
- raván, ravni († 'aváni), v ravni, na ravn
- raven, vna, vno; † ravno (*po nem.*) = prav; prav o božiču; prav daj, prav ti si bil; pravlar; prav ta čas; čeprav v samo sredo († ravno v sredo), na samo novo leto; na samo veliko noč
- raz se rabi s tožilnikom, raz mizo vzeti = z mize vzeti, raz drevo pasti = z drevesa pasti
- razbrati, razbrati, sortieren
- razbesiti, se, r. konja = izbositi
- razcefrati
- razčleniti, razčlemba
- razen († razun, † razven) razen tega
- razhuditi se, shuditi se
- razjokati se, zjokati se
- različica, odličica = odte- nek, nka, nuance
- rázer, óra
- razpolaga; to ji je na (pro- sto) uporabe, v rabo; stoji ti na volji
- † razpoloženje; ubranost, nastroj, občutek, čustveno soglasje. seobčutje; dobro, slabe razpoložen = dobre, slabe volje biti; pri volji biti, nisem pri volji; nestrojen biti
- razvid, evidenca; imeti kaj v razvidu, in Evide iz halten
- razvoziáti, lám
- ražen, žnja
- rdeč († rudeč); rdeti (se), rdim (se)
- realizirati, oslvariti; uve- ljaviti
- realka, realčen, čna
- reber, bri; navkreber; rebro, rebrnat, rebrn, rebrnica
- rebuta
- recelj, cija
- redak, dka, redka († tekoča) hrana (*naspr. gosta h.*); ne more nič gostega uživati, le redko
- reflektirati; odbijati, odbiti; odsevati, odsijati; odra- žati, odraziti; refleksija, odboj, odsev, odsij, odraz; (*pren.*) razmišljanje, re- fleksiivna lirika, razmiš- ljevalna lirika
- register; seznam, popis; vplenič
- regija (kruh z regami)
- † reisirati (*fr. réussir*) uspeti, nspah izeti
- rekapitulirati, povzeti; po- vzemati, sam. povzemek, povzetek

- † reklamirati (*fr.*) 1. zahtevati, lastiti si; 2. pritožiti se, ugovarjati
- † rekord (*angl.*); višek, v. doseči
- † rekrut (*fr.*) novinec, novak; rekrutirati, navačiti, nabirati (vojake); r. se; dopolnjevati se
- rektificirati; ispraviti
- † remiza (*fr.*); kumica, vezara(:e)a
- † renomé (*fr.*); ugled, sloves
- † repertoar (*fr. répertoire*) raspored, seznam
- repetalca = porotnica
- reprezentacija; zastop(stvo); zastopstven
- † repriza (*fr.*); ponovitev, ponavljanja (igrokaza)
- reproducirati; obnoviti, ponoviti; obnavljati, ponavljati; obnova
- re-ervat; pridržek
- † resoluten (*fr.*); odločen
- † resort (*fr.*); področje, območje, posej, stroke, urad
- restavrirati; vzpostaviti
- restringirati; stesniti, utesniti, omejiti
- † revija (*fr.*) časopis, obzornik
- † revanširati (se); (*fr. revanche*, maščevati se); vrniti, vračati
- revers; odpevdatca, pogodbeni list
- revolucija; prevrat; prevraten, prevratnik
- rezanel, množ. Nudeln
- rezgetati, rezget in rzgetati
- † rezimirati (*fr. résumer*) povzeti, povzemati
- rezultat; posledek, uspeh
- † režija (*fr.*); nprava
- † režim (*fr.*); 1. vlada, 2. vladačina
- † režiser (*fr.*); ravnatelj
- rlec, lca
- risa'o Reibzeug, risalnik
- Reißfeder
- rivat; tekmeč
- † riziko (*fr.*); nevarnost
- rja, rjast
- rjav, ava, o
- rjuha
- rjuti, rjovem, rjujem
- rkèlj, rkijà
- rman, rmanec
- rocell, cija (ročaj)
- roča (ročaj), sabljo za ročo prijeti
- regljič das Kipfel
- regoznik d e Matte
- roka; † ro| o v roki hoditi (*roman. - - nem. Hand in Hand gehen*), *slov.:* za roke se voditi, *prim. nar. pes.* za bele roke se vodita;
- ročica
- rokav, rokavica
- rokóvnik *angl. muff, nem. der Muff*
- ropotarna, ropotarnica, die Rumpelkammer
- † rotovž (*iz nem. Rathaus*); svetovainica (mestna)
- rov (jama) Schacht
- rovaš, zareze na rovašu; imava še nekaj na rovašu (na dolgu), gre na rovaš (račun)
- rt, rta (konica, vrh), prvi rt (pri ladji), zadnji rt; rtič
- rubrika; stolpec, razpredel(ek)

rada, rudo slediti, schürfen, rudosledna jama, der Schurf
 rumen, rumenjak
 runja (kosem, koder, kušter), runjast
 † rutina (*fr.*) spretnost, ročnost, večšina
 rvati (ruvati), rujem, rvač (ruvač), rvanje (ruvanje)
 rzati, rzám, ržem; konji rzažo
 rž, ržen, rženi cvet

S.

s (*pred samoglasniki in svenječimi soglasniki z*) predlog; često se rab. predlog od ali gol rodilnik, kjer mora stati predlog **s** (**s**), ki znači sredstvo; napačno je n. pr.: kakor bi bili osvetljeni od večerne zarje; od jutranjega solnca obžarjen; griči, obdani od vode (*pravilno*: osvetljeni z večerno zarjo; z jutranjim solncem obžarjen; obdan z vodo). Napačen je rodilnik, n. pr. Ves prostor je bil zastavljen samega dijaštva (*prav*: zastavljen s samim dijaštvom). Vsa cerkev je bila nabita pobožnega ljudstva (*prav*: nabita s pobožnim ljudstvom, ali: polna pobožnega ljudstva. — *Glede razlike med iz in s* (*z*) *pomni*: predpona **s** (*z*) *pomeni*, da se kaj **s** česa od zgoraj navzdol premika, n. pr.

seno z voza zmetati (seno je bilo na vozu); smeti klobuk s klina; kamen spustiti z gore
 sablja, sablját, ám
 † sabotirati (*fr.* saboter, v coklah hoditi; trdo stopati) metiti, razbijati
 sadonosem († sadunosen)
 sáj, ja, doch; sáj si vedel; saj te ne bo konec, če se malo zmočiš — toda vsáj wenigstens; vsáj to mi povej, če že drugega nečeš
 saja, sajav, sájavec, sajav lešnik; sajavina, sájavka
 † saldo (*it.*); prebitok, ostanek; saldirati, skleniti, sklepati (račun): poravnati, plačati
 salovec, das Federweiß
 samedrštvo
 sam; pomni: sam s seboj je govoril (*ne*: sam seboj); sama s seboj je dejala (*ne*: sama seboj)
 samorasel, sla; samorašč
 samóstrel, ela
 sauí in sení, množ. ž.; na sanéh, saníneč; sánke, sankati se
 sanje (*tudi* edn. sanja) sanjáv, sanjávec; sanjske bukve; sanjati, am; pomni: sanjati o čem (kom) (*napačno*: sanjala sem te, *franc.*)
 sčakati se, sčakovati se; tu se ljudje sčakujejo
 sčasoma
 sčeniti se, sčenem se
 sčesati, prah z glave
 sčutiti se (zavesti se, zavedel sem se)

sebe, se; sebi, si; 1. s povratnikom se delajo prehajalni glagoli trpno obliko; osebek mora stati v imenovalniku, n. pr. Kmetje se vidijo na polju. Napačno je: Kmete se vidi na polju (ital. sklad). Napačno je n. pr. Primereno bi bilo, če bi se knjigo okrasilo s pisateljevo podobo (prav: če bi se knjiga okrasila s pisateljevo podobo). — Treba bi bilo, da se ga prestavi v drug kraj (prav: da se prestavi v drug kraj), ali: da ga prestavijo v drug kraj). — Komur je na tem, da se popravi škoda, ki jo je ... (prav: da se popravi škoda, ali: da popravijo škodo). — Hrvatje so vedno zahtevali, da se jih politično loči od Ogrske (prav: da se politično ločijo, ali: da jih politično ločijo). — 2. Povratni glagoli ne morejo imeti trpne oblike, n. pr. Kjer se prepirajo in pravdajo, tam gine ljubezen (ne: kjer se prepira in pravda). — Upirali so se temu (ne: upiralo se je temu). — Izgovarjali so se (ne: izgovarjalo se je). — 3. Kadar je od povratnega glagola odvisen drug povratni glagol, se pri drugem se izpušča, n. pr. Dečku se ni hotelo učiti (ne: dečku se ni hotelo učiti se). — 4. Zaimek si

nadomešča časih tudi se, kar je mlajšega izvora, n. pr. Blagor si je človeku, ki mene poslušal Schöolen. Gorje si je temu človeku! (isti). Blagor se meni, ki opravljam ta sveti posel! (Cankar). Če Bog ne bo mileje sodil, gorje se nam! (isti)

sedaj in zdaj; sedanji, sedanjik; zdajci (= takoj)
 sedalo; zahodno sedalo = zahodnik Leibstubi; sedalnica Sitzkissen
 seči, sežem, vel. sezi, seziva, sezite
 sejálnik, sejalnica = selnica
 seklat, am
 sekularen; s. o. letem, stoletnica Šäkularjahr
 sel, slá (ne: selal), sle poslati; brzi, hitri sel
 semenj. mnja, semanji, semnjar, semnjevat, semnjina; tudi sejem, jma; sejmár
 sen, sná 1. spanec, 2. sanje
 senčnik Lichtschirm
 senzacija, s. zbuditi, hrup, šum napraviti
 ser, brkati sér; sér prid. (siv), sera glava; sérec (belec, bel konj), serka (sera raca), serost († sirec, sirka, sirost)
 sesaljka in sesavka; Saugpumpe, sesalen, sesalnik
 sestra, po polji sestra; prid. sestrin, ina, o; sestrinji, sestrski; sestrična; sestrina = nečakinja; sestrnik = nečak

sesvedrati, sesvedrani lasje
 kräusein
sestradati, izstradati
seveda
sever, severa, severen, rna,
 rno, severnica, severnik
 † sezona (fr.) čas, letni čas
 sbema († šema[tizem]); **pre-**
glednica, razpredelnica,
 izkaz, obrazec
shirati († izhirati)
shujati
sila, od sile bogat = sile
 bogat; sila die Masse,
 Menge, sila ljudi, sila
 snega, sila opravkov;
tuda prisl.: silo, silo
 († sila) bogat silo po-
 treben, silo velik = sil-
 no velik
silueta, la silhouette, 1. po-
teznjica; 2. črtica
simetrija, somerlost, sime-
tričen, somera
sinica († senica), siničji
sinji (višnjev), sinji kamen
sinoči in snoči, sinočnji,
 soočnji
sinteza, sklad, sestav; sin-
tetičen, sestaven
sinonimen, sozmačen
s pa Streusand
sir, sira
sirek, rka (koruza)
sirisče (posušeni telečji že-
 lodec), siriščnik
sirota
sirotko in siratka
sistem; sostav; sistemati-
čen, sostaven
sistirati, ustaviti, prepo-
vedati
situacija, položaj
 † sjesta (špan. iz sexta [ho-

ra], šestura) **pladnovati,**
 ujem
 † skala; **lestvica**
skaliti, im († vskaliti)
 † skandalizirati se; **spoti-**
kati se, zgražati se, prim.
 Nad takim početjem se
 je vse zgražalo
skandirati, razmeriti zloge;
kolikovati
skaza, skaziti, lovec skaza
skednj, dnja, skednjén,
 skednjéna vrata
skelet; esestnica, kostnjak,
 ogrodi
skica 1. pročrt, prvi načrt,
 začrt; 2. očrt, očrtek; 3.
 črtica; **procrtnik** Skizzen-
 buch; **skicirati načrtati,**
 očrtati, začrtati. **osnovati**
skipoti, mleko je skipelo
skisati, viao se je skisalo
sklad, skladni koledar
 Blockkalender
skládavnica, skládanica
 drv, skládovnica
sklati in skeleti, im
skliti in vzklti
skloniti se; skloni se in
 poberi; *enako:* pokonci
 se skloniti († vzkloniti)
skóba die Klammer, die
 Leiste
skóbelj, blja; skóbeljnik
 = stružnica Hobelbank;
skóbljat, hobein; skób-
ljanci = ostružki, skob-
lja = strgalo
skodela, skodelica († ško-
dela) die Schale
skodla, s skodlami krita
 streha
skomina, skomina mu je;
skominati, skomina me

† skonto (*ital.*); odbitek
 skoraš, skorajšnji
 škoriš in oskoriš; der
 Speterling
 skozi, skozi
 skrajen, jna, skrajni čas,
 skrajnost, skrajnik
 skril, i, ž. in skrila; skrilav,
 skrilavec, tudi škrič, škri-
 last, škričnik
 skrinja
 skrivati, skrivati
 skrob († škrob)
 skržat († škřžat)
 skubeti, skubem, skubel,
 bla, blo, oskuben († sku-
 biti, skubil, oskubljen)
 sla
 slad; ječmenov, ovsen slad,
 das Malz; sladčica, slad-
 čičar, sladčičarna
 slavje († slavije)
 sleči, čem, vel. sleči
 slednji (vsak), sledujoč, po-
 slednji, naslednji
 sleherni († slehernik)
 slep, slepa cena, der Spott-
 preis; slepi ogenj (če se
 star les svetlika); († slep
 strel, blinder Schuß) =
 prazen strel
 sles m. der Eibisch, slezov
 čaj
 slina, slinav, slinavec (sli-
 nav deček), slinavka
 sljeda, sljudovec
 sloga, složnost (edinost),
 složen, toda zložen (lago-
 den, udoben)
 slušaj; † v slučaju (*rom.-
 nem.*), n. pr. v slučaju po-
 trebe = *slov.* če bi bilo
 treba; v slučaju dežja =
 če bo dež, ali: ob slabem

vremenu, ob dežju. Na-
 pačno je n. pr. Kralj je
 napravil veliko žitnico,
 ki je zabranjevala lakoto
 v slučaju slabih letin
 (*slov.*: ob slabih letinah,
 ali: v slabih letinah)
 slutiti, slovom, slujem
 sluz, der Schleim, sluzav,
 sluzavec
 sinčkinja
 smejati, smejem in smejam
 se
 smetiščnica
 smisel in zmisel
 smodolčnica
 smokva, prid. smokov in
 smokvin; smokovec
 smotka († smodka)
 smotlaka, das Gesindel
 smotiti, smotrnost
 smreka, smrekov
 smrkav, smrkavec
 smrt; na smrt koga obso-
 dit' (*ne*: k smrti)
 smrt, i žen.
 sneha († sneha, sinaha)
 sneti (prisad), netiv, net-
 ljiv, netjáv, netje
 sniti se, snidem se, sešli
 smo se (*ne*: skupaj priti)
 snovec, snobač
 soba, sobna obleka († ne-
 glizá, fr. négligé)
 socialen
 soden, dne; sodni dvor,
 sodna odpoved, sodni dan
 sokol, prid. sokolji
 sokrvice
 † soldateska (*it.*); vojačina
 solidaren; vzajemni, soli-
 darnost, vzajemnost
 soliden, 1. trden, jedrn, klen;
 2. reden, redovit

soliter, rja, soliter, tra; solitrov, solitrn, solitrast
solnce, solnčece

† **sondirati** (*fr.* sonder), **preiskevati**, **preiskati**, **dognatu**

† **sonoren**; **zvenek**, nka

† **sortirati** (*it.*); **razbrati**, **oddeliti**, **izbrati**

sosed, **sosedin** *in* **sosednji**, **soseska**, **sosesčina**, **sosedstvo**

sova, *prid.* **sovji**

spaka, **spaćiti se**

spakedrati

sparen = **soparen**

spašnik, **spaša**

specialen, 1. **poseben**, 2. **delen**; **posamezen**; **potanki**, **podrobni** **zemljevid**, **Spezialkarte**; **specifikacija**, **razvrstitev**, **specificirati**, **razvrstiti**

spekulacija; **razmišljanje**, **proumovanje**; *gl.* **azmišljati**, **razmatrati**, **proumovati**

spenjati se *in* **vzpenjati se**

spet = **zopet**

spiritual

splesniti, **splesnim**, **kruh**

je splesnil

spletična **die Kammerjungfrau**

splezati na drevo († **vzplezati**), **z drevesa**

spodaj, **spodnji**, **spodnjica** (**spodnja obleka**)

spoditi koga iz hiše

spodrec *in* **izpodrec**

spojka **Lasche**

spokoren, **spokoriti se**

spel *in* **spoli**; **naspol** (**naspoli**) **orati**

spenka **Heftklammer**

spontanen; **samohoten**, **sam** **od sebe**, **radovoljen**; **nahoten**, **unwillkürlich**
sporadičen; **sametér**; **raztresen**, **redak**

spored *in* **vzpered**

sporočiti († **izporočiti**)

spotekniti, **spotakniti**, **spotaknem se**, **spotika**, **spotikati se** († **izpodtekniti**, **izpodtika**)

spovedati se *in* **izpovedati se**

spozabiti se *in* **izpozabiti se**

spred, **spredaj**, **sprednj**

sprejeti

sprevod, **sprevodnik**

spricho, **s. tega** († **vzpricho**)

sprjeti, **sprimem**; **Bog te**

sprimil

sprostrati, **razprostreti**

sprožiti († **izprožiti**)

sramežljiv

sreče

srebrn, **srebrnina**

sreda, **sred** *predl.*

sreda, **sredca**, **srednik**, **srednica**; **sredoposten**; **srednji** (**kar je v sredi**), **srednjik**, **srednjica**

srenja, **v srenjo koga voliti**

srenjan, **srenjski**

sréz (**ivje**, **srén**)

srna, *prid.* **srnji**

srobot, **srobotje**

stabilen; **stojen**, **stabilnost**;

stojnost; *pren.* **stanoviten**

stalo, **stajalo**, **das Stativ**

stan († **v stanu biti**, *rom.-nem.*, *fr.* être en état, *nem.*

imstande sein) = *sl.* **utegniti**, **moči**, **utrpeti** *in* **podobno**; *primeri*: **ne morem**

(† **nisem v stanu**); **daj mi**,

- kolikor utrpilš (moreš); dajte nam kruha, ako utrpíte; ne utrpim si, da bi ga ne svaril; ne utegnem plačati dolga (= ne morem); to ti utegne koristiti; zavpil je, kolikor je duša dala
- stanek, slikarski postavek, die Staffelei
- stanjšati
- star, stáreiši
- starši (roditelji)
- starešina, starešinstvo, starešiniti, starešinka
- stati, stojim; mesto, vas, hiša, poslopje stoji (ist gelegen); polje, njiva, travnik leži; ladja na mačku (sidru) stoji (liegt vor Anker)
- statve in státime, tkalci pri stativah
- stebér, stebč, stebfn, stebíski
- steblo, stebelce, stebeln, stebelnat
- stečl, tat je stekel, zibel je stekla; pes je stekel, bunka mu je stekla, steklina
- † stelaža (nem s franc. *conch-nico*) polica, stojalo
- stelja, steljen, ljna
- stémj, vrvičasti stenj, tlečega stenia ne bo uga nil
- stežaj, vrata na stežaj († iztežaj) odpreti
- stežér = stožér; stežer le cadre
- stlatt, stelijem
- stóglja in stógljaj (jermen pri čevljih)
- stolba (stopnica, lestva)
- stopálnik (v stremenu)
- stopnica
- stópnja in stopinja
- stoprv (stoprav), šele storž, storžast († sterž)
- straža; stražni načelnik († stražmojster)
- streč!, strežem, vel. strezi, strežita, te
- strel, strelivo, strelnica, streliti; streljati, streljaj
- strežnik; strega, postrežba (enkratna), strežba
- strgalce Radiermesser
- strel, stričev, va, vo; strina, strinč
- stričl, strižem; vel. strizi
- struga: († ribežen) struglja, sirgija
- struže: der Hobel
- stvarca († stvarica)
- substrat; podlóg, óga
- sukanec der Zwirn
- suknja, suknič
- suponirati; podstavljati
- sírov, sírova diva
- sušilnica († dira, iz nem. Dörre)
- suveren (fr. *souverain*) vrhoven, neodvisen; suvereniteta, vrhovnost, vrhovna oblast
- suženj, žnja; suženjski, suženjstvo; sužna in sužnja (ženska), prid. sužen, žnažno in sužnji
- svaljek, ljka; svaljek kruha, nekaj svaljkov prediva; die Pille; svaljčica (cigareta), svaljkáti
- svečan, an (sečen, čna)
- svest, v svesti sem si; s svestjo se nadejati

svět, svéta, svétnik († svéta, svétnik); koga svéta vprašati; v svéte h komu priti svetovljan, kozmopolit

svetel, svetal, tia († svitel), svetloba, svetliti, svetilnica

svetiljka

svetozor das Kosmorama

svež; često se ta beseda rabi v nemškem pomenu; slovenski je n. pr. presno zelje, sadje, mleko, presna voda, rana, presen les († svež zelje, sadje, les...); **s'rov** (zelen) les, sirova drva, sirova slanina, sirovo jeklo († svež les...); **optana** srajca, rjuha, oprano perilo, ali srajca, rjuha po perilu; **belo perilo** († sveže p.); **nov sneg, nov mraz** († svež sneg); **na novo strižen** († sveže ostrižen); **mład sneg, mlad kruh, mehak, voljan kruh, ali:** kruh po peki; **goleno sadje, golene bruske**; **studená, mrzla, hladna voda** († sveža voda); **dalje:** gorka, topla kava; **umita pozoda, umit kozarec**; **spočít, čil** človek († svež čl.); **namelzeno mleko, mleko izpod krave**

sveženj, žnja

svinja, svinják; svinjko bít

svitek, svitek smokev, svitek žice, voščeni svitek

sviž († svišč)

svobodnomisel, svobodnomiselnost

svojeop's, avtograf, avtogram

svojsa, Sippschaft

svrha; († v svrbo = slov. za, zaradi, gledé; ne: denar v svrbo zboljšanja travnikov (tudi v nemščini ni dobro: zum Zweck von..., ampak: für) = slov.: za zboljšanje travnikov. — Rigveda vsebuje nad t'soč pesmi v avrbo daritev (prav: za daritve, ali, ki so se pele pri daritvah). — Državni zbor imenuje poseben odsek v svrbo, da preišče zadevo (prav: za to, da preišče...). Ravnateljstvo mu je dovolilo dopust v svrbo nadaljevanja študij (= zaradi nadaljevanja študij)

Š.

šaka, šakelj, kija (perišče), šakelj trave

šala, šaliti se, šalec; šaljiv, šaljivec

šar (barva), šaren, rna (barven), šarec scheckiges Pferd

† **šarlatan** (it. - fr.); **kričač, slepar**

† **šarmanten** (fr. charmant, od charmer, zagovarjati, začarati, očarati) **očarljiv, dražesten**

† **šarža** (fr. charge); **složba, čin**

šator in šotor

ščebljati, čebljati; ščebetati, ščebet

- ščemati**; **ščemí** ga (če ga kaj uščipne)
ščèp (iver), **ščepèc**, **pca in ščípec** (kake drobne stvari toliko, kolikor se je s tremi prsti prime); **ščepèc** = jemljaj, die Doše
ščet, i, **ščetka**, **ščetica** die Bürste; **ščetalo** (čohalnik) der Striegel
ščetina
ščinkavec, **ščinkavka**, **ščinklja**
ščip 1. luna je v ščipu, 2. der Kniff
ščipati, pam. pijem; **ščipalnik**, **ščipavec** (škorpion), **ščipavka** (rakova)
ščuka
ščurok
ščuvati, ujem
šela, šele zdaj si prišel
šega, **šegav**, **šegavec**
šegatati, **tám**, **šegáčem**, **šegčkáti** (žgečkati)
šen, **šena in všen**, der Rotlauf
šepati, na eno nogo š., šepav, šepavec († švepav)
šepet, **tá**; **šepetáti**, **šepetniti**, **šepniti**, **šepnem** (nc: šepniti), šepetavec in šepetalec († sufler, fr. souffleur) šepetalnica der Souffleurkasten
† šifra (fr. chiffre); **tajnopis**, šifriran **tajnopisen**; šifrirati; tajnopisati; dešifrirati; tajnopis razbrati
šija (tilnik), **šijnjak** (šija)
† šikana (fr. chicane, zvižanje postave ali pravice, zvižanje) **zvižaje množ.**
† šikanirati, **zvižajeplesti**, delati; **sukati koga**, **preglav.ce delati**, **sitnosti prizadevati**
šilo, šilast († šiljast) šiliti spitzen
šivati, šivalni stroj (*bolje*: šivalnica, *Stritar*); šivavec, šivalec, šivilja
škattla
škilav, škilavec, škilec, škilavka, škilja
školjka
škopa, škopnik
škorenj, rnja; dvoji škornji zwei Paar Stiefel; **škornja** 1. škorenj, 2. golenica († štibála)
škripec, v škripcih biti (v zadregi), na škripcih († škrbec)
škropiti († škrofiti), škropilje je, škropilnik
šlesko († Šlezko)
šmaren veliki Šmaren, mali Šmaren 14.
† šofer (fr. chauffeur, kurjač), **voznik**, **krmitelj**
šoja
šolen, Ina
šopiriti, perje, lase š.; **kokoš** se šopiri; šopiriti se sich wichtig tun; šopirnica, šopirnež
† špaga, špagat (*it.*); **motvóz**, **vóza**; **svilnik**, vrvca
špica die Radspitze
† špičast (*nem.*); **oster**, **šlast**, **koničast**, **ostnat**; **konica**, **ost**, **vih** die Spitze
† špula (*nem.* die Spule), **vretenica**, **vratilo**
štetí; *po fr. -nem. se rabi napačno, n pr.: Brezglasni e v francoski pesmi šteje*

kot zlog (*slov.*: se šteje kot zlog). — Službena leta mu štejejo od dne... (*slov.*: leta se mu štejejo)

štorklja

štrcelt, clja

† štrena (*nem.* die Strähne), préleno motovlika

štrkati (brizgati). štrka = štrkalica, štrcaljka

štrkelj, kija

T.

tabela; razpredel'nica

tabernakelj, eljna, kija

† tabló (*fr.* tableau) slika, obraz, pregled *kot* vzklik: tableau! = tu imaš! takole je!

tabor, ora

ták *prisl.*; ták takó; tak tibo govori, trk nikar ne vpli! (*Cank.*) 'ak kaj sta videla?

† taksa; pristojbina, taksirati, centi

tal, la, lo; talo je, kadsr začne po odméki sneg kopneti

talca, lna; talna voda; talni načrt († tloris)

talentiran; darovit, umovit

tambajšnji

tančica in tenčica

tanek, tenek, tanjši, *prisl.* tanje; *prisl.* natanko, *odtod prid.* natančen († natanek); *napačno*: Pa saj nismo tako natanke (*Cankar*); *prav*: natanko ali natančni

† tantiema (*fr.* tantième = tolikšen [del]), dolež(nina)

† tarif; cenovnik, cenik tarnati

tavtologija; isterečje

tegoba (težava)

tékma, tèkmec

tekst, besedilo

telog († telob)

temelj, élja; *slov.* vklada; hiša ni dobro vkopana (nima temelja)

tempelj, eljna, lja; tempeljska († templjeva) straža

temveč, temuč

tepežkati, tepežkanje

terača, oterač (brisalika)

† teren (*fr.*); ozemlje, okolje

terlija = terica, terišče (razbojeno mesto, kjer se vrši kako delo), Tummelplatz, torišče

terjati koga za kaj; ne: t. od koga kaj

terminologija; imenstvo; terminus technicus = strokovni izraz

tosla

tešč, a, e; tudi nesklonljivo, *n. pr.* mati je še tešč

tetična (tetina hči)

težek, težka, težko; težji, *prisl.* težje; težkonmje, Schwermut

til, tilek, tilnik

tir, tirnica (tračnica)

tirati, ovce tirati, ljudi t.

tisk († tisek)

tjulèn], enjà, der Seehund

tkalec, tkalka, tkalnica

tnalo *sr.* († tnala ž.)

tobak, . tobačen, tobačna uprava

tobel, hla, o; tohneti, mrtveci tohniyo, glej zatohel

toleranten; strpljiv, sam.
strpljivost
tolik, tolikšen. — Pisavec je želel, da bi bil pričujoči snopič vsaj dvakrat **tolik**, kakor je (Škrabec); *prial.* toliko; *pomni:* toliko, koliko se ne sklanja, *n. pr.* voz s **toliko** kolesi; s **koliko** ljudmi si prišel? *Napačno:* Po tolikih letih mu je šele zdaj prišla zavest (*prav:* po **toliko** letih); voz s tolikimi kolesi *pomeni:* voz s tolikšnimi kolesi
topol, a in topol, i torej († toraj)
torek, rka
tovariš, iša; tovarišica
 transformirati; pretvoriti, pretvarjati; transformator, **pretvornik**
 transmisijska; **prenos; prenosno vratilo** Transmissionswelle
 transversalen; **prečen; transversala, prečnica**
 † *trasirati* (*fr.*); **obeležiti**
 tremulirati; z **glasom potresati**; tresoč glas, tresoglasen
trenutek, trenuten
tresk († tresek)
trgovoica die Markthalle
 tribuna; (govorniški) **oder**
tripetra, tripetra ladja, der Dreidecker
 triumf; **zmagoslavje, zmagoslavni pohod**
 † *trivlalen; pren. pr. otaški*
trn, trnov, trnov venec, trnova krona († trnjev)

tréska 1. gošča, drožje; 2. die Schlacke, troskav
 † *trottoar* (*fr.*); (stranski) **tlak, hodnik**
trska in treska
trst, trstov, trstika
trš m. (parobek, † štor, *nem.*)
 tršav (kar slabo raste)
 tršast, tršasta živina
 † *trudapoln* (*po nem.*); **truden, (u)trudljiv; poln truda, naporen**
 † *tucat* (*fr.-nem.*); **dvanaajetlica**
tuj († ptuj)
tukaj, tukajšnji
tol; 1. der Köcher, 2. der Schlauch, vino pretakati skozi tule; tulec, **tuljava** (kratka cev, odprtina)
 turbini; **móiva**
 † *turn is; vrsta; glag. na vrsto priti, vrniti se*
turščica, turščičen
tvesti, tvezem, natvesti, († tveziti, im)

U.

o, predl.; kot predpona pomeni 1. odmikanje, odstranitev, umanjšanje, *n. pr.* ubežati, ukrasti, ušteti se; 2. dovršitev kakega dejanja, *n. pr.* učlovečiti se, upokojiti, učistiti se itd.; *predponi u- in v- se v pisavi razločujeta po stari cerkv. slovansčini in po drugih slovanskih jezikih; (besede, katerih ni najti pod u-, išči pod v-)*
ubadati (zbadati, ujedati), *loda vbadati* (šivati)
ubeg, ubežen, ubegniti
ubeliti, platno u., lase u.

- ubiti**, ubijati, uboj, ubojnik;
 — vbiti, vbijati n. pr. komu
 kaj v glavo
ublažiti, u. um, srce
ubog, ubožec, ubožček; (u)-
 boren, (u)bornost; *pomni*:
 ubog s časnim blagom;
 ubog z besedami, ubog
 pri pšenici, penezih, pri
 pameti (*ne*: ubog na čem)
 † ubogati (*iz nem. folgen*),
 slušati; † ubogljiv, po-
 slušen; poslušnost
ubraniti, u. se skušnjavi
ubratj, ubirati, ubrani zvo-
 novi, ubranost, die Stimm-
 mung
ubrisati, vino se ubriše,
 ubrisane glave biti
uceniti, žito se je učenilo
učakati kaj ali česa
učiniti, učinek
učistiti, u. kaj
učlovečiti se
učvrstiti
udar, udarec, udariti
udelati, u. njivo iz puščave,
 udelan svet; vreme se
 udela; — vdeliti, n. pr.
 kamen vdeliti v zlato
udeležiti se
 † udinjati (*iz nem. dingen*);
najeti, -jamem, pogoditi
 se (za kako delo, službo);
zadati se, zadala sem se
 za deklo, zadal sem se
 za hlapca; **usložiti** se
udoben (zložen, lagoden)
udolžiti, u. se, zadolžiti se
udomačiti
udomiti
udreti, udreti jo kam, za
 kom; solze se udero po
 licu; — vdreti, vdor; n. pr.

- voda je v mlin vdria;
 most, zemlja se vdre,
 vrte oči, vdrt obraz
udrihati po čem
udržati, ni ga moči u.;
 udržati si, reservieren
udušiti, zadušiti
uediniti
uganiti, uganka, ugibati
ugasniti, ugasel
ugladiti
uglajenost der Schliff
ugled, ugleden, ugledati
uglobiti, u. se, uglobiti se
 n. pr. v misli, v pesem
ugnati 1. odgnati, 2. prema-
 gati; utruditi, — vgnati,
 n. pr. živino v hlev
ugoden, ugoditi, ugajati
ugonobiti
ugotoviti, ugotavljati
ugovor, ugovarjati
ugrabiti
ugrezniti, pogrezati se
ugriz, ugristi kaj, ugrizem,
 ugrizek; — vgrizniti n.
 pr. v jabolko
ujma († ujma)
ujiti, uidem, uhajam
ujasniti, u se
ujed, ujeda, ujedati
ujeti, ujamem, ujemati, u. se
ukaniti
ukaz, ukazati, ukazovati
ukleti, uklinjati
ukloniti, uklanjati (se)
ukoreniniti
ukrasti
ukratiti
ukreniti, ukrepati, ukrep
ukrotiti
ukubati, u. se (*naspr.*: na-
 kuhati se); — vkubati n.
 pr. sadje, einkochen

- ukvarjati se**
uleči, uležem, uleči se
uleteš, čakaj, da se beseda
uleti
uležati se, uležano sadje
uliti, zvon u.; dež se je
 ulil, kri se mu je ulila;
 — viliti n. pr. vodo v sod
ulom, ulomek (odlomek),
 ulomiti (vejo, kos kruha);
 — vlomiti n. pr. v hišo
uloviti, ujeti
umanjšati
umazan, umazati se
umeriti, umerjenost
umesiti testo, moko; —
 vmesiti v testo
umestiti, umeščati, umešča-
 nje, ustoličenje; umesten
umeti, umém in uméjem;
 umeten, **umótnik**
umiriti
umisliti, izmisliti
umiti, umít, umivalnik
umolkniti
umeriti, umor
umreti, umrlec
unesti (odnesti); u. se, mlad
 človek se unese
univerzalen; občen, splošen,
 univerzum, **vesoljnost,**
 vesoljni svet
upasti, voda upada, lica
 mu upadajo, pogum upa-
 de, upad; — vpasti v kako
 reč, vpadel, vpadišče
uphati
upepeliti
upihniti, u. luč; — vpihniti
 (vdihniti), vpihniti iskro,
 ogenj (iz: vzpihniti)
upijaniti
uplemeniti
upleniti
- upodobiti**
upogniti, upogibati
upokojiti
uporaba
upoštevati
upotrebiti
uprava, upravitelj
upravičiti berechtigen; —
 opravičiti (se) n. pr. pred
 Bogom
upreti, u. se, upor, upornik
urad, uradovati
uravnati
urediti, urejati, urejevati
uresničiti
urezati, u. se, u. palico (od-
 rezati); — vrezati ime v
 drevesno skorjo
urgirati; naganjati, priti-
skati; urgencia, pogon
usad, usaditi se, usajati se;
 melja a. nad cesto se je
 usadila; — vsaditi n. pr.
 kruh v peč; drevo vsaditi
usehniti in usahniti, usehel
 in usehel; usihati
usekati, odsekati; — vse-
 kati, n. pr. znamenje v
 drevo
usesti se, usedem se
uskok, uskočiti, ubežati
uslišati
uslóciti, u. palico (skriviti)
usluga, uslužen, uslužiti
usmiliti se, usmiljenje
usmrčiti, usmrčen
usnje, usnjar, usnjarnica
usoda († osoda); usoditi,
 usojati se (ne: si!), **usoden**
 verhängnisvoll
usopsti se, usopiti
usovršiti, izpopolniti
uspati, uspavalen
uspeti, uspeh, uspešen

usposobliti, usposobljen
ustaviti, ustavljati
usten († ustmen) **ustalk** Zi-
garrenspitz; Mundstück;
ustničnik Lippenlaut

ustrašiti

ustreliti

ustreči, ustrezati; **ustreči**

želji (ne: zadostiti); **ustroj**

ustvariti, ustvarjati

usušiti

usuti, uspem; dež se je usul;

toča se uspe; — vsuti

n. pr. žito v vrečo

ušteti, u. se (zmotiti se pri

štetju); — všteti, vštevši,

do vštetega 1920. leta

utajiti

uteči, utečem

utegniti, utegnena

uteha, utešiti

utelesiti, utelešer

utemeljiti

utepati se; u. se utruditi

se; utepa se mi (pokorim

se za kaj); — vtepsi n.

pr. komu kaj v glavo

utesniti, omejiti

utež, i ž.

utihnuti

utoliti, utolažiti

utopiti, u. se; *pomni*: uto-

piti se v misli; v radosti

utopljen (*oblike vtopiti*

ni!)

utrditi, utrjati

utripati, utrip

utrpeti; to lahko utrpim

utroditi, utrudljiv

utržiti, utrgovati

uveniti, uvenem; uvel

uveriti

uvesti, uvod

uvez, uvozen, uvoziti

uvrstiti († vvrstiti)

užiti, uživati, užitek; († už-

vati n. pr. velik ugled,

čast; *slov.*: *Imetl* ugled...)

V.

v, *predl.*; *kot predpona po meni prestavljanje iz kraja v kraj, zlasti v njegov notranji del (nem. eio, hinein), n. pr. vdeti nit v šivanko. Kadar za predpono v- stoji tudi v, pišemo predpono u, n. pr. uvesti, uvod... nam. vvesti, vvod; (besede, katerih ni najti pod v-, išči pod u-)*

vadij; **jamačina, varščina**

valj der Zylinder, valjast

varav, *prid.*; varav sklep,

Trugschluß

varianta, **inačica**

várovati, varuh, váruhinja,

váruštvo

vbeležiti, vpisati

vbogajme prositi, dati

vbrizgniti

vceptiti, v. sekiro v parobek

včasí, včasih; časi, časih

včera, včeranjí, včerašnji

včrtati, v. krogu mnogo-

kotnik

vdati se, v. se veselju, le-

nobí, v voljo božjo; vdan

komu; deska se je vdala

vdahniti in vdehniti, vdih

vdejeti, vdeti, vdenem nit

vdelati, v. kaj v zlato

vdolbsti

vdova, vdovec, vdovski

vdreti, voda je v mlín vdrla;

vdrté oči, vdrt obraz

- več, pomni:** več se ne sklanja, n. pr. od več gospodov se je zvedelo, o več gospodih se je govorilo, z več gospodi smo govorili (*ne:* od večih gospodov, o večih gospodih...)
- večji, večja, večje in večí, večá, večé**
- védomec, mca**
- vedro, vedrce, vedrn**
- † vegetirati; životariti**
- † vehementen; silen, strasten**
- vélik, velika, veliko; do-ločna oblika: vélikí, vélika, véliko**
- velnica**
- ven**
- vendar**
- venomer, zmeraj, zmerom**
- ventil; zaklopnik**
- vereja († vareja)**
- verjeti, verjamem, verjeten**
- veslati**
- vesoljni, ljna, ljno**
- vestibul; veža**
- vetre, vetrn, vetrni mlin; vetrnica, vetrnik**
- vezilka (potica, v vezilo podarjena)**
- vgnezdití se (po fran.-nem.); slov.: zaleči se, črvi so se zalegli; zarediti se (črvi, miši), zakotiti se (kobilice); pren. kuga se je zakotila; tako se v jezik zakote besede tujega lica; zasejati se, kuga se je zasejala k nam**
- vgozditi, im**
- vbod († uhod), vbod imeti v mesto, vhajati, vniti**
- † vibrirati, trepetati, trestí se**
- virtuoz, umetnik; virtuoznost, izvrstnost**
- visok, višji, prisl. više**
- viš (= vidiš); viš jo, viš ga († viž ga)**
- višek, zviška pasti; na višku biti, auf dem Laufeoden sein, être au courant**
- vitez, viteški, viteštvo**
- vkleniti († ukleniti), vklepati**
- vkjub = kljub, (na)vzlic**
- vknižiti**
- vkopati; stoji, kakor bi mu bile noge vkopane**
- vkovati, v. kaj v srebro**
- vkreber = navkreber**
- vkup**
- vlača dte Schleife**
- vladoželjen**
- Vlah, vlaški der Walache**
- vlesti vlezem, smola se v nit vleze**
- vltiti, v. vodo v vino**
- vljuden († uljuden)**
- vloga; † igrati vlogo (fr. jouer un rôle) slov. imeti pomen; n. pr. Ptice igrajo veliko vlogo v stvarstvu, slov.: imajo velik pomen, so velikega pomena**
- vmes, vmesen**
- vmešati, vmešavati se**
- vmeti, vmanem, vmeti mazilo v kožo**
- vnanji**
- vnapred, vnaprej**
- vnémar, vnémaren, vnémarnost, vnémarnost puščati**
- vneti, vnamem, vnema**
- vnuk, vnuka, vnukinja**
- vobče**
- vogel, gla, vogál, voglariti**
- vojašnica**

vojka, povodec
 vojska = vojna; *prid.* vojni,
 jna, vojni svet († vojskin)
 vojveda, vójvodleja (oseba);
 vojvodina, n. pr. bivša
 Kranjska
 volčič (vnetje na vimenu)
 vos (brada), *nav. množ.* vosi
 († usi, kitovi usi)
 votel, tla, votlina
 vozal, zla, za-, razvozlati
 vpišiti, sekiro v čok
 vpisati
 vpiti, vpijem
 vplesti kaj v koga
 vpliv, vplivati
 vpogled, na vpogled biti
 vprašati
 vprav († uprav), vprav zato
 vpreči, vprežem, vprezi!
 vprek, vse vprek, dela ka-
 kor vprek (sploh) pijanci
 vrata, vratca
 vreči, vržem, vrzi' († v obraz
 vreči = v obraz povedati)
 vretenica, die Spule
 vrezati, črko v kamen
 vsh in vrhu *predl.*
 vrhnji, vrhnja suknja
 vriníti, pomota se je vrnila
 vrtavka
 vsaj, wenigstens; vsaj ti
 pojdi, če že drugi nečejo
 vsak, vsak dan; vsakteri
 vsebina, obsežek (*ne:* zapo-
 padek)
 vsebovati, v sebi imeti
 vseeno († vseeno = vendar,
 le), *prim.* „Na našega ne
 pride vrsta,“ tako se je
 tolažila žena. In vendar
 si je brisala solze: če bi
 pa vseeno (*slov.:* le)
 moral iti (Finžgar)

vsekati znamenje v drevo
 vsekdar
 vsiliti, vsiljiv, vsiljenec
 † vsled; zaradi, radi; utru-
 jen vsled hoje od
 hoje
 vsota
 vstati, vstaja, vstaš, vstanek
 vsuti, vspem moko v vrečo
 všeč, všečen, nevšečen
 vātric
 vtisniti
 vuné, vuni, vnè = zunaj
 vzad, vzadi, zadaj *na vpraš.:*
 kje?
 vz, *predpona.* Polna oblika
 te predpone se je navadno
 obrusila in se rabi zdaj
 s- ali z-. Ohranila pa se je
 polna oblika vz- v novih
 tvorbah in pa v besedah,
 iz drugih slovanskih je-
 zikov izposojenih
 vzbibati, vzbibano morje
 vzbočiti se, vzbokel
 vzbuditi in zbuditi
 vzburiti
 vzdati, vzdam dobro jutro
 vzdeti, vzdém, vzdenem
 komu priimek
 vzdihovati in zdihovati
 vzdramiti in zdramiti
 vzdržati se česa in zdržati se
 vzgajati
 vzglavje in zglavje
 vzhajati, vzhod
 vziti, vzdem; vzšel, vzšla, o
 vzkipeti in skipeti
 vzklik, vzklicen
 vzkliči
 vzmét, í, die Springfeder,
 vzmétnica Federmatratze
 vzmnožiti potenzieren
 vznak in znak

vznemiriti
 vznožje
 vzor, vzoren, vzornik; vzorec; († vzor-mož) = vzor meža ali vzornik, vzoren mož
 vzpeti, vzpnem
 vzplamteti
 vzpored in spored
 vztrajati
 vzvišen
 živéd
 vzvratem, vzvratno delovanje, die Rückwirkung
 vžgati, vžgem, vžigati

Z.

z, predl.; glede pomena prim. s; (besede, katerih ni najti pod z-, išči pod iz-, vz-)
 za, predl.; predlog za se ne sme vezati z nedoločnikom; prim. Imam mnogo povedati, ali mnogo mi je povedati (ne: imam mnogo za povedati!). — Ali imate kaj jesti? (Tako je prevel Trubar nemško besedilo: Habet ihr was zu essen?) Voda za pitje, ali pitna voda (ne: voda za piti!), slama za klažo (ne: za poklasti!)
 zablédnice (skale), erratiche Blöcke
 začeti, začnem; po fran. nem. načinu se rabi napačno, n. pr. Z Vukom je začelo šele pravo srbsko slovstvo (slov.: se je začelo). Severno od Idrije pričinja kraška zemlja (slov.: se pričinja). — Po

letu 1860. pričinja pri Levu Tolstem doba mirnega dela (slov.: se pričinja . . .)
 zad, zadi, zadaj
 zadehel, zadehla soba, zadehla moka = zatóhel, zatóhla koč; zagaten
 zadnji, zadnjič
 zagezda († zagvozda) zagozditi
 zaiti, zaidem in zajti, zajdem
 zajed, i, z. (fjord)
 zajedati, zajedav, zajedavec (der Parasit), zajedavka
 zajutrek, rka in zajtrk, zajutrkovati in zajtrkovati; mesni zajtrk, Gabelfrühstück, déjeuner à la fourchette
 zakaj = kajti = ker
 zakóv ea, die Niete, zakovati, zakujem nieten
 zakrknjen, zakrknjeno jajce, das Ochsenauge
 zalí (se rabi le v določni obliki); piše se zali in zal, zdaj si pa že zali (= zdaj si pa že zal)
 zaljšati
 zanka
 zapóvec, zaponka, die Heftel
 zapóga, der Bug an Kleidern
 zaradi, zarađ, radi; zbog
 zarábnica, zarebrna pečenka († kremenatelj, die Karbonade)
 zarezaljška in zarezavka
 zategadelj
 † za tega voljo (po nem.); zaradi, radi, zbog
 zátíč, íča der Stöpsel, zatičnik der Stöpselsleher
 zaup, kredit

zavestnik († patron)
 zavdati komu
 zdajel = takoj
 zdavnaj
 zdolaj, zdolenji
 zdoma, zdomu
 zdraha, e, množ. zdrali m.
 zdrzniti se, zdrizati se
 zediniti, uediniti
 zehati, am, zeha se m; zehavica, zéhavec in dre-mavec († zdehati, am)
 (zel), zla, zlo; po zlu iti, zugrunde gehen
 zelje, zéljar, zelják; zel, i, zelnat, zelnata glava, zel-nik, zelnica
 zgaga
 zgled
 zgodaj, zgodnji, :godnjlk
 zgolj
 zgoraj, zgor, zgornji
 zigravati, z. se, bliski se
 zigravajo po nebu
 zjutra, zjutranji
 zlasti
 zlodej, zlodeja (v pesmi tudi zlodi, dja)
 zmeraj, zmerom († zmira)
 zmerjati, am koga
 zmesoma in Bausch und Bogen
 zmrzniti, zmrzel, zla
 znati, am (v pomenu moči, morem je nemški); † zna-bití = morebiti
 znémar, z. spustiti

znotraj, znotranji
 † zoperstaviti se (po nem.);
 ustaviti se, ustavljati se,
 upreti se, upirati se; po
 robu se postaviti, zoprvti
 zrasti, stem, zrasel, zrasla
 zrno, zrno soli; zrnje (skupno
 ime)
 zunaj, zunanji
 zveličati, am, zveličaven in
 zveličalen
 zvoniti, zvonjenje
 zvrniti, voz († izvrniti)

Ž.

žal, žala, žalo; žala beseda,
 tudi žal beseda; († žali-
 bog) = žal, na žalost
 že
 želeti, zaželen, zaželena, o
 † ženirati se (fr. se gêner)
 v zadregi biti, motiti se
 dati
 žerjav
 žerjavica
 žeti, žanjem; ne: slavo žeti
 (po nem.), slov.: slavo si
 steči, doseči, dobiti
 žila, žilav, žilavec, otekla
 žila die Krampfader
 živalca
 † žongler (fr.); glumač
 † žurnalist (fr.); novinar,
 časnikar
 žužnja, žužnjav, žužnjavec